T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI

BORÇLANMA MALİYETLERİNİN MUHASEBELEŞTİRİLMESİ

Yüksek Lisans Tezi

Aysun KOÇAK

Ankara-2007

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI

BORÇLANMA MALİYETLERİNİN MUHASEBELEŞTİRİLMESİ

Yüksek Lisans Tezi

Aysun KOÇAK

Tez Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. Kadir Gürdal

Ankara-2007

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI

BORÇLANMA MALİYETLERİNİN MUHASEBELEŞTİRİLMESİ

Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı :Yrd. Doç. Dr. Kadir GÜRDAL

Tez Jürisi Üyeleri

Adı ve Soyadı	**İmzası**
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....

Tez Sınavı Tarihi .....

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER I
KISALTMALAR V
TABLOLAR CETVELİ VII
GİRİŞ 1
I. BÖLÜM 3
İŞLETMELERDE FİNANSMAN FONKSİYONU VE FİNANSMAN KAYNAKLARI 3
1. İŞLETMELERDE FİNANSMAN FONKSİYONU 3
1.1. FİNANSMAN KAVRAMI VE ÖNEMİ 3
1.1.1. Tarihsel Gelişim 3
1.1.2. Finansmanın İşletmedeki Yeri ve Önemi 4
1.1.3. Finansman kavramı 5
1.1.4. Finansmanın Fonksiyonları 6
1.2. FİNANSMAN KAYNAKLARI 7
1.2.1. Geleneksel Finansman Kaynakları 8
1.2.1.1. Özkaynakla Finansman 8
1.2.1.1.1. Özsermaye İle Finansman 8
1.2.1.1.2. Otofinansman 8
1.2.1.2. Dış Kaynakla Finansman 10
1.2.2. Modern Finansman Kaynakları 12
1.2.2.1. Finansal Kiralama İşlemleri (Leasing) 12
1.2.2.2. Faktoring İşlemleri 15
1.2.2.3. Forfating İşlemleri 16
1.2.2.4. Barter İşlemleri 16
1.2.2.5. Türev Ürünler 17
1.2.2.5.1. Futures İşlemleri 18
1.2.2.5.2. Forward İşlemleri 18
1.2.2.5.3. Opsiyon İşlemleri 19
1.2.2.5.4. Swap işlemleri 20
1.2.3. Vade Yapısına Göre Finansman Kaynakları 21
1.2.3.1. Kısa Vadeli Finansman Kaynakları 21

1.2.3.2. Orta Vadeli Finansman Kaynakları 24
1.2.3.3. Uzun Vadeli Finansman Kaynakları 25
1.3. FİNANSMAN MALİYETİ 26
1.3.1. Finansman Maliyeti 27
1.3.2. Borçlanma Maliyetini Oluşturan Unsurlar 28
2. İŞLETMELERİN BORÇLANMA NEDENLERİ İLE BORÇLANMA MALİYETLERİNİN MUHASEBELEŞTİRİLMESİ 30
2.1. İŞLETMELERİN BORÇLANMA NEDENLERİ 30
2.2. BORÇLANMA MALİYETLERİNİN MUHASEBELEŞTİRİLMESİ 31
II. BÖLÜM 34
BORÇLANMA MALİYETLERİNİN MUHASEBE STANDARTLARINA GÖRE MUHASEBELEŞTİRİLMESİ 34
1. MUHASEBE STANDARTLARI 34
1.1. BORÇLANMA MALİYETİNE İLİŞKİN TÜRKİYE MUHASEBE STANDARDI (TMS 23) 35
1.1.1. Borçlanma Maliyetine İlişkin Türkiye Muhasebe Standardı'nın (TMS 23) İçeriği 36
1.1.2. Özellikli Varlık Kavramı 37
1.2. TMS 23'E GÖRE BORÇLANMA MALİYETİ TÜRLERİ 38
1.2.1. Kredili Mevduat Hesabı İle Kısa ve Uzun Vadeli Borçlanmalara Uygulanan Faizler 39
1.2.2. Borçlanmalarla İlgili İskonto ve Primlerin İtfaları 40
1.2.3. Borç Anlaşmalarının Düzenlenmeleri İle İlgili Olarak Oluşan Diğer Maliyetlerin İtfaları 41
1.2.4. "TMS 17 Kiralama İşlemleri" Standardı Uyarınca Finansal Tablolara Yansıtılan Finansal Kiralamalara İlişkin Borçlanma Maliyetleri 42
1.2.5. Yabancı Para İle Borçlanmalarda, Faiz Maliyetlerine Yönelik Düzeltme Olarak Dikkate Alındıkları Ölçüde Olmak Üzere, Kur Farkları 43
1.3. TMS 23'E GÖRE BORÇLANMA MALİYETLERİNİN MUHASEBELEŞTİRİLMESİ YÖNTEMLERİ 44

1.3.1. Temel Yöntem 44
1.3.2. Alternatif Yöntem 48
1.3.2.1. Aktifleştirilebilir Borçlanma Maliyetleri 49
1.3.2.3. Aktifleştirmeye Ara Verilmesi 55
1.3.2.4. Aktifleştirilmenin Sona Ermesi 56
1.4. BORÇLANMA MALİYETLERİ VE FİNANSAL TABLOLARA YANSIMASI 57
2. ULUSLARARASI MUHASEBE STANDARTLARINA GÖRE BORÇLANMA MALİYETLERİ VE MUHASEBELEŞTİRİLMESİ 58
2.1. ULUSLARARASI MUHASEBE STANDARTLARI OLUŞTURMA SÜRECİ 59
2.2. ULUSLARARASI MUHASEBE STANDARTLARININ FAYDALARI 60
2.3. ULUSLARARASI MUHASEBE STANDARDI (IAS) 23: BORÇLANMA MALİYETİ 61
2.4. IAS 23 VE TMS 23'ÜN BİRLİKTE DEĞERLENDİRİLMESİ 64
3. SERMAYE PİYASASI KURULU MEVZUATINA GÖRE BORÇLANMA MALİYETLERİ VE MUHASEBELEŞTİRİLMESİ 66
3.1. SERMAYE PİYASASINDA MUHASEBE STANDARTLARI HAKKINDA SERİ:XI VE NO:25 SAYILI TEBLİĞ HÜKÜMLERİNE GÖRE BORÇLANMA MALİYETİ VE ÖZELLİKLİ VARLIK KAVRAMI 67
3.2. SERMAYE PİYASASINDA MUHASEBE STANDARTLARI HAKKINDA SERİ:XI VE NO:25 SAYILI TEBLİĞ HÜKÜMLERİNE GÖRE BORÇLANMA MALİYETLERİNİN MUHASEBELEŞTİRİLMESİ 68
3.2.1. Temel Yöntem 68
3.2.2. Alternatif Yöntem 69
3.2.2.1. Aktifleştirilebilir Borçlanma Maliyetleri 69
3.2.2.2. Aktifleştirmeye Başlanması, Aktifleştirmeye Ara Verilmesi ve Aktifleştirmenin Sona Ermesi 70

III. BÖLÜM 72
VERGİ USUL KANUNU'NA GÖRE BOÇLANMA MALİYETLERİ 72
1. MADDİ DURAN VARLIKLAR 73
1.1. Yatırımların Finansmanında Kullanılan Kredilere İlişkin Faizler 74
1.2. Döviz Kredisi Kullanılarak Yurt Dışından Sabit Kıymet İthal Edilmesi Durumunda Bu Kıymetlere İlişkin Ortaya Çıkan Kur Farkları 77
2. STOKLAR 84
3. FİNANSAL KİRALAMA İŞLEMLERİ 90
SONUÇ 96
KAYNAKÇA 99
ÖZET 105
ABSTRACT 106

KISALTMALAR

A.g.e. **:** Adı Geçen Eser

A.k. **:** Aynı Kaynak

IAS **:** International Accounting Standarts-Uluslararası Muhasebe Standartları

IASB **:** International Accounting Standarts Board-Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu

IASC **:** International Accounting Standarts Committee-Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi

IASCF **:** International Accounting Standarts Committee Foundation-Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi Vakfı

IFRS **:** International Financial Reporting Standarts-Uluslararası Finansal Raporlama Standartları

SPK **:** Sermaye Piyasası Kurulu

Md. **:** Madde

TMS **:** Türkiye Muhasebe Standartları

TMSK **:** Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu

UMS **:** Uluslararası Muhasebe Standartları

VUK **:** Vergi Usul Kanunu

TABLOLAR CETVELİ

TABLO 1: 163 seri No'lu VUK Genel Tebliği'ne Göre Borçlanma Maliyetleri

TABLO 2: 238 seri No'lu VUK Genel Tebliği'ne Göre Borçlanma Maliyetleri

GİRİŞ

İşletmeler, nakit ihtiyaçları olduğunda bunları karşılamak ve faaliyetlerini sürdürebilmek, işletme sermayesi ihtiyaçlarını karşılayabilmek, teknolojik yeniliklere ayak uydurabilmek ve yeni yatırımlar yapmak için finansman kaynaklarına ihtiyaç duyarlar. İşletmelerin kullanacağı finansman kaynakları seçenekleri çok çeşitlidir. İşletmeler, ihtiyaçlarına ve finansman politikalarına bağlı olarak finansman seçeneklerinden kendileri için en uygun olanı tercih ederler. Bu seçeneklerden birisi borçlanmaktır. Borçlanma yoluyla finansman sağlarken işletmelerin dikkat etmeleri gereken hususlardan bir tanesi borçlanmanın işletmeye getireceği maliyetlerdir. İşletmelerin borçlanma nedeniyle katlandığı maliyetler ve bu maliyetlerin muhasebeleştirilmesi yöntemleri tez çalışmamızın konusunu oluşturmaktadır.

Çalışmamız, giriş ve sonuç bölümleri dışında üç bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde çalışmanın amacı ve planı açıklanmaktadır. "İşletmelerde Finansman Fonksiyonu ve Finansman Kaynakları" başlıklı birinci bölüm iki kısımdan oluşmaktadır. Birinci kısımda; finansman kavramı ve önemi, finansman kaynakları ve finansman maliyeti açıklanmıştır. İkinci kısımda; işletmenin borçlanma nedenleri ile borçlanma maliyetlerinin muhasebeleştirilmesi temel özellikleriyle özet olarak incelenmiştir.

"Borçlanma Maliyetlerinin Muhasebeleştirilmesi Yöntemleri" başlıklı ikinci bölüm, üç kısımdan oluşmaktadır. "TMS 23: Borçlanma Maliyeti" başlıklı birinci kısımda; borçlanma maliyetine ilişkin Türkiye Muhasebe Standardı ve söz konusu standarda göre borçlanma maliyeti türleri, borçlanma maliyetlerinin muhasebeleştirilme yöntemleri ile borçlanma maliyetlerinin finansal tablolara yansıması açıklanmıştır. "Uluslararası Muhasebe Standartlarına Göre Borçlanma

Maliyetleri ve Muhasebeleştirilmesi" başlıklı ikinci kısımda; uluslararası muhasebe standartları oluşturma süreci, uluslararası muhasebe standartlarının faydaları, 23 No'lu Uluslararası Muhasebe Standardı açıklanmış ve UMS 23 ile TMS 23 bir arada değerlendirilmiştir. "Sermaye Piyasası Kurulu Mevzuatına Göre Borçlanma Maliyetlerinin Muhasebeleştirilmesi" başlıklı üçüncü kısımda; sermaye piyasasında muhasebe standartları Seri:XI No:25 sayılı tebliğ hükümlerine göre borçlanma maliyeti ve özellikli varlık kavramı tanımlanmış ve söz konusu tebliğe göre borçlanma maliyetlerinin muhasebeleştirilmesi yöntemleri anlatılmıştır.

"Vergi Usul Kanunu'na Göre Borçlanma Maliyetleri" başlıklı üçüncü bölüm üç kısımdan oluşmaktadır. " Maddi Duran Varlıklar" başlıklı birinci kısımda; yatırımların finansmanında kullanılan kredilere ilişkin faizler ve döviz kredisi kullanılarak yurt dışından sabit kıymet ithal edilmesi durumunda bu kıymetlere ilişkin ortaya çıkan kur farkları tanımlanmış ve muhasebeleştirilmelerine dair örnekler sunulmuştur. "Stoklar" başlıklı ikinci kısımda stoklara dair borçlanma maliyetlerinin muhasebeleştirilmesi Vergi Usul Kanunu'na göre örneklerle incelenmiştir. "Finansal Kiralama İşlemleri" başlıklı üçüncü kısımda ise finansal kiralama işlemlerinin borçlanma maliyetlerinin muhasebeleştirilmeleri Vergi Usul Kanunu'na göre incelenmiştir.

Çalışmamızın sonuç bölümünde ise, tez çalışmamız ile ilgili olarak ulaşılan sonuçlara yer verilmiştir.

I. BÖLÜM

İŞLETMELERDE FİNANSMAN FONKSİYONU VE FİNANSMAN KAYNAKLARI

Birinci bölüm iki kısımdan oluşmaktadır. Birinci kısım; işletmelerde finansman fonksiyonu, ikinci kısım; işletmenin borçlanma nedenleri ile borçlanma maliyetlerinin muhasebeleştirilmesi başlığını taşımaktadır.

1. İŞLETMELERDE FİNANSMAN FONKSİYONU

1.1. FİNANSMAN KAVRAMI VE ÖNEMİ

1.1.1. Tarihsel Gelişim

Ekonominin bölümleri göz önüne alındığında finans, 1900'lü yılların başından itibaren ayrı bir alan olarak ortaya çıkmıştır. Önceleri, sadece sermaye piyasaları ile ilgili kurumlar, finansal enstrümanlar ve prosedürlerle ilgilenilmiştir. 1920'li yıllarda ortaya çıkan yeni teknolojik gelişmeler ve endüstriler sonucunda işletmelerin gereksinim duymuş oldukları sermaye miktarının artmasıyla işletmelerin finans alanına ve finansman kavramına duydukları ilgi artmıştır.[1] Bu ilgi, özellikle işletmeler için dış finansman sağlama şeklinde kendini göstermiştir. Ancak 1930'lu yıllardaki Büyük Ekonomik Buhran neticesinde ortaya çıkan ekonomik daralma işletmelerin finansa duydukları ilgiyi, likiditenin korunmasına ve yeniden yapılanmaya odaklanma biçimine sokmuştur.

Özellikle İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra gelişmiş ülkelerde görülen hızlı teknolojik gelişme ve bu gelişmelere bağlı olarak ortaya çıkan rekabet neticesinde finans alanı ve finansman kavramı, işletmelerde önem kazanmaya başlamıştır.[2] 1960'lı ve 1970'li yıllardan sonra ortaya çıkan teknolojik gelişmelerin yanı sıra,

---

[1] J.Van Horne, **Financial Management and Policy**, Ninth Edition, New Jersey, Prentice Hall, 1993, s.2.

[2] İ. Mucuk, **Modern İşletmecilik**, 12. Basım, İstanbul, Türkmen Kitabevi, 2000, s.314.

işletmelerin büyümesi, işletmeler arası birleşmelerin artması, finansal açıdan işletmelerin kontrolünü arttırmıştır.

1980'li yıllardan sonra tüm dünya, finans alanında çok büyük ilerleme kaydetmiştir. Tüm dünyadaki iktisadi gelişim ve etkileşimler sayesinde finans alanında ülkeler arasındaki sınırlar ortadan kalkmıştır. İktisadi hayatta meydana gelen gelişmeler neticesinde yeni finansal araçlar ortaya çıkmıştır. Yeni finansal araçlar ve gelişmeler ise işletmelerdeki finansman fonksiyonunun önemini arttırmış ve değiştirmiştir.

1.1.2. Finansmanın İşletmedeki Yeri ve Önemi

İşletmelerin amaçlarına ulaşmalarında finansman fonksiyonunun önemi her geçen gün artmaktadır. Finansman fonksiyonu, işletmenin ihtiyaç duyduğu fonların uygun şartlarda sağlanması ve etkin bir biçimde kullanılması ile ilgili faaliyetler olarak tanımlanabilir. Finansman fonksiyonunun konusunu, işletmelerde gereksinim duyulan kaynakların bulunması, seçimi ve işletme amaçlarına uygun olarak etkin bir şekilde yatırıma dönüştürülmesi oluşturmaktadır.

Finansman, işletme içinde alınan kararların başarıya ulaşmasında en önemli rolü oynayan işletme fonksiyonlardan birisidir. İşletmenin dengeli bir biçimde gelişebilmesi, büyüyebilmesi, olumsuz ekonomik şartlar altında varlığını sürdürebilmesi ve işletmenin amaçlarına uygun kararlar alınmasında finansman önemli bir yer tutar.[3] Finansman fonksiyonunun işletme içerisindeki yeri, işletmenin büyüklüğüne ve özelliğine göre değişiklik göstermektedir. Küçük işletmelerde finansman fonksiyonu için gerekli olan yetki ve sorumluluklar genellikle muhasebe

[3] M. Özdemir, **İşletmelerde Finansal Yönetim**, 2. Baskı, İstanbul, Türkmen Kitabevi, 1999, s.1.

fonksiyonu ile birlikte örgütlenirken, büyük işletmelerde bağımsız bir bölümünde örgütlenmektedir.

1.1.3. Finansman kavramı

İşletmeler, kuruluş amaçlarına bağlı olarak faaliyetlerini gerçekleştiren ve söz konusu amaçlara ulaşmaya çalışan ekonomik karar birimleridir. Başka bir ifadeyle işletmeler, ihtiyaç sahiplerinin gereksinim duydukları mal ve hizmetleri üreterek bunları ihtiyaç sahiplerine sunan ekonomik birimler olarak tanımlanabilir.[4]

Son yıllarda işletmeler, bir çok yapısal değişiklik geçirmiştir. Özellikle işletmelerin finansal ve örgütsel yapıları değişmiştir. Bu değişiklikler sonucunda işletmelerin yetki ve sorumlulukları artmış, aynı zamanda karşılaştıkları sorunlar da çeşitlenmiştir. İşletmeler, çağdaş dünyadaki gelişmelere ayak uydurabilmek ve faaliyetlerini devam ettirebilmek için farklı ekonomik ortam ve koşullara göre değişiklik gösteren varlıklara ihtiyaç duyarlar. İşletmelerin ihtiyaç duydukları bu varlıklar fiziksel ve fiziksel olmayan varlıklar olmak üzere ikiye ayrılır. Ancak fiziksel olsun ya da olmasın işletmelerin varlıkları elde edebilmesi için fonlara ihtiyaçları vardır. İşletmelerin ihtiyaç duydukları fonların temini, yönetimi ve kullanımı işletmeleri finansman kavramı ile karşı karşıya bırakmaktadır.

Genel olarak işletmenin kuruluş amaçlarına uygun olarak faaliyetlerini gerçekleştirip sürdürebilmeleri için gerekli olan fonların bulunmasına, yönetimine ve harcanmasına finansman adı verilmektedir.[5] Başka bir ifadeyle finansman, işletmelerin faaliyetlerini yürütebilmeleri için gerekli fonların ve kaynakların özkaynaklardan veya yabancı kaynaklardan karşılanması olarak tanımlanabilir. Finansman, aynı zamanda işletmenin üstlendiği görevleri yerine getirebilmesi için

[4] T. Müftüoğlu, **İşletme İktisadı**, Ankara, Turhan Kitabevi, 1999, s.12.
[5] J. MacMenamin, **Financial Management**, London and New York, Routledge(UK), 1999, s.19.

gerekli olan finansal olanakların saptanması olarak da tanımlanabilir.[6] İşletmeler gerekli olan fonları finanse ettikten sonra marjinal maliyetin marjinal gelire eşit olduğu noktada faaliyette bulunarak kar maksimizasyonunu sağlamaya çalışırlar.

1.1.4. Finansmanın Fonksiyonları

Bir işletmenin başarısı, varlığını sürdürmesi, üretiminde devamlılığı sağlaması izlediği finansman politikalarına ve aldığı kararlara bağlıdır. Finansal kararlar alınırken işletmenin amaçları, sahip olduğu kaynaklar ve teknikler göz önünde bulundurulur. Finansal kararlar alınırken finansman ve finansman fonksiyonundaki bilgi eksikliği yanlış analizlere neden olabilir. Bu da hem kaynak israfına yol açar hem de işletmenin geleceğini tehlikeye atar.[7] Her bir finansal karar para, risk ve zaman gibi üç önemli faktörü kapsamaktadır. İyi bir finansal karar alınabilmesi için bu üç faktörün çok iyi analiz edilmesi ve ona göre planlama yapılması gereklidir.[8]

Bir işletmenin başarısı esasen sağlıklı finansman kararlarına bağlıdır. Finansman, işletme yönetiminin fonksiyonlarından birisidir. Sağlıklı finansman kararları, işletmenin başarısı için gerekli ama yeterli olmayan bir koşuldur. İşletmenin finansal açıdan sağlamlığı işletmenin stratejik hedefleri ile işletme politikaları arasındaki uyuma bağlıdır. Bu uyumun sağlanması ise işletmede iyi bir finansman politikası izlenmesine bağlıdır.[9] Finansman fonksiyonunun kapsamı esas itibari ile tüm işletmelerde aynı gibi görünmekle beraber işletmenin büyüklüğüne bağlı olarak birtakım farklılıklar içermektedir. Özellikle küçük ve orta büyüklükteki işletmelerde finansman fonksiyonu muhasebe fonksiyonu içerisinde yürütülürken,

---

[6] **Büyük Larousse Sözlük Ansiklopedisi**, Cilt:8, İstanbul, Milliyet Yayınları, 1986, s.4122.
[7] J. K. Shim, J. G. Siegel, **Financial Management**, Second Edition, Barron's Educational Series, 2000, s.17.
[8] N. Berk, **Finansal Yönetim**, 3. Baskı, İstanbul, Turhan Kitabevi, 1998, s.10.
[9] C. Erol, **İşletmelerde Finansal Yönetim**, Ankara, İmge Kitabevi, 1999, s.323.

büyük işletmelerde uzmanlaşma ve iş yükü nedeniyle finansman fonksiyonu ayrı bir bölümde örgütlenmektedir.

1.2. FİNANSMAN KAYNAKLARI

İşletmenin kullandığı kaynaklar ve kaynakların maliyeti işletmenin karlılığını etkileyen en önemli faktördür. Bu itibarla işletmeler tarafından uygun finansman kaynaklarının belirlenmesi ve belirlenen kaynakların en uygun biçimde temin edilmesi gerekmektedir. Finansman kaynaklarının belirlenmesi ve en uygun olanının seçiminin yapılmasında finansal yöneticilere önemli görevler düşmektedir. İşletmelerin finansal yöneticileri, işletmeler için finansman kaynaklarını belirlemek ve bunlar arasından optimal bir bileşim oluşturmak zorundadırlar. İşletmeler tarafından kullanılan finansman kaynakları geleneksel ve modern finansman kaynakları olmak üzere ikiye ayrılabilir.

Geleneksel finansman kaynakları klasik finansman anlayışı neticesinde ortaya çıkmıştır. Klasik finansman anlayışı işletmenin ihtiyaç duyduğu fonları kaynaklarına göre özkaynak ve dış kaynak gibi bilançonun pasifinden sağlamakla ilgilenmiştir.

Modern finansman kaynakları tüm dünyada yaşanan değişim sürecinin neticesinde ticarette ve yeni teknolojilerde meydana gelen hızlı gelişimin finans alanına yansıması sonucunda ortaya çıkmıştır. Modern finansman anlayışı, işletmenin ihtiyaç duyduğu fonları sadece bilançonun pasifinden sağlamak yerine bilançonun aktifinden de finansman sağlamakla ve finans kaynaklarının kullanımı[10] ile ilgilenmektedir. Modern finansman kaynakları finansal kiralama işlemleri, faktoring işlemleri, forfaiting işlemleri, barter işlemleri ve türev ürünler olarak beş

[10] M. K. Ercan, Ü. Ban, **Finansal Yönetim**, Gazi Kitabevi, Ocak 2005, s. 5.

bölüme ayrılabilir. Türev ürünler ise futures işlemleri, forward işlemleri, opsiyon işlemleri ve swap işlemleri olarak incelenebilir.

1.2.1. Geleneksel Finansman Kaynakları

Geleneksel finansman kaynakları kaynak yapısına göre iki başlık altında incelenebilir: Özkaynakla finansman ve dış kaynakla finansman

1.2.1.1. Özkaynakla Finansman

Özkaynakla finansman, bir işletmenin kendi gücüyle sermaye ortaya koyması; kendi öz kaynaklarından gereksinim duyduğu fonları sağlayabilmesi anlamına gelmektedir. Özkaynakla finansman özsermaye ile finansman ve otofinansman olarak iki başlık halinde incelenebilir.

1.2.1.1.1. Özsermaye İle Finansman

İşletmelerin kuruluş aşamalarında ve faaliyetlerine devam edebilmeleri için gerekli olan varlıkların kaynağını, işletmenin ortaklarının işletmeye getirdikleri sermaye oluşturur.[11] İşletme ortaklarının işletmeye getirdikleri özsermaye, nakit, menkul kıymetler, taşıt araçları, taşınmazlardan oluşabilir. İşletme sermayesinin ne kadar olacağı, işletmenin türüne ve faaliyet konusuna bağlı olarak değişmektedir.

İşletmenin güçlü bir özsermaye yapısına sahip olması işletmenin borçlanma kapasitesini arttırır çünkü özsermaye alacaklıların alacaklarına karşılık bir teminat unsurudur.[12] Özsermaye ile sağlanan fonların süresiz olarak işletme emrine tahsis edilmesi özsermaye ile finansmanın olumlu yönüdür. Ancak zaman zaman özsermaye ile finansman sağlamada güçlükler oluşabilir. Bu durumda işletme özsermaye katkısını arttırmak için belirli bir miktar kar dağıtım garantisi verir. [13]

---

11 E. Kotar, Ş. Dokur, **İşletmelerin Mali İşlemleri ve Muhasebesi**, Alfa, Ocak 2002, s.645.
[12] H. Can, D. Tuncer, D. Y. Ayhan, **Genel İşletmecilik Bilgileri**, 12. Baskı, Ankara, Siyasal Kitabevi, Ocak 2001, s.338.
[13] **a.k.**, s.338.

1.2.1.1.2. Otofinansman

Kendi kendini finanse etmek anlamına gelen otofinansman, bir işletmenin yatırımlarını işletme karı ile gerçekleştirilmesidir. Safi kardan kurumlar ve gelir vergisi düşüldükten sonra kalan kısmın dağıtılmayıp işletmenin bünyesinde bırakılmasıyla sağlanır.[14] Otofinansman, amortismanlar, yedekler ve karşılıklar olmak üzere üçe ayrılmaktadır.

Amortismanlar, duran varlıklarda kullanılma ve teknolojik gelişmeye bağlı olarak oluşan eskime ve yıpranma şeklinde oluşan değer azalışlarıdır.[15] Amortismanlar duran varlıkların yenilenmesiyle işletmenin mal varlığının korunmasına imkan vermek amacıyla yapılan bir işlemdir. Amortisman işletme için finansal kaynak yaratmaz ancak işletmenin ödeyeceği vergileri azaltarak işletmenin likiditesini ve otofinansmanını arttırır.

Yedekler, işletmelerin kar elde etmeleri halinde karın bir kısmının işletmede özkaynaklar içerisinde bırakılması suretiyle ya da sermaye hareketleri dolayısıyla ortaya çıkan tutarların işletmede bırakılması suretiyle oluşan otofinansman kaynağıdır. [16] Yedekler, Tekdüzen Hesap Planı'nda sermaye yedekleri ve kar yedekleri olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Sermaye yedekleri, sermaye hareketleri sonucunda ortaya çıkan ve işletmede bırakılan tutar olarak tanımlanabilir.[17] Sermaye yedekleri; hisse senedi ihraç primleri, hisse senedi iptal karları, maddi duran varlık yeniden değerleme artışları, iştirakler ve yeniden değerleme artışları ile diğer sermaye yedeklerinden oluşmaktadır. Kar yedekleri ise;

---

14 http://www.ekonomist.com.tr/apps/dictionary.app/dictionary.php/es.dict/otofinansman, 10/02/2007.

15 Y. Koç Yalkın, **Genel Muhasebe**, Gözden Geçirilmiş 11. Bası, Ankara, Turhan Kitabevi, 1998, s.238.

16 N. Akdoğan, N. Tenker, **Finansal Tablolar ve Mali Analiz Teknikleri**, Genişletilmiş 6. Baskı, Gazi Kitabevi, Kasım 1998, s.121,122.

17 N. Akdoğan, N. Tenker, **Finansal Tablolar ve Mali Analiz Teknikleri**, Genişletilmiş 6. Baskı, Gazi Kitabevi, Kasım 1998, s.121.

esas sözleşme hükümleri ya da işletmenin yetkili organları tarafından alınan kararlar sonucunda dağıtılmayan karlar ya da işletmede alıkonulan yedeklerdir. Kar yedekleri yasal yedekler, statü yedekleri, olağanüstü yedekler, diğer kar yedekleri ve özel fonlardan oluşmaktadır.[18]

Karşılıklar, gelecekte doğabilecek muhtemel yükümlülüklere karşı bir miktar fonun ayrılması anlamına gelmektedir. Karşılıklar değerini kaybeden varlıkların gerçek durumunu göstermek için ayrılan ya da işletme için borç niteliği taşıyan ve bu sebeple sermayeye girmeyen fonlar olarak tanımlanabilir.[19] Karşılıklar işletmede kar elde edilip edilmesine bakılmaksızın ayrılırlar. Karşılıkları aktifle ilgili karşılıklar ve aktifle ilgili olmayan borç karşılıkları olmak üzere ikiye ayrılabilir. Aktifle ilgili karşılıklar, bilançoda aktif düzenleyici hesap olarak ilgili varlığın altında (-) olarak gösterilir. Aktifle ilgili olmayan borç ve gider karşılıkları ise işletmenin tahmini borçlarını gösterdiklerinden işletme bilançosunun pasifinde kısa veya uzun vadeli yabancı kaynaklar olarak gösterilirler.[20]

1.2.1.2. Dış Kaynakla Finansman

İşletmenin üçüncü kişiler adı verilen, işletme dışındaki kişi ve kurumlardan (satıcılar, bankalar ve diğer kredi verenler) borçlanarak ihtiyaç duyduğu fonları temin etmesine dış kaynakla finansman denir.[21] Bu yöntemle sağlanan fonlar işletme tarafından süreli olarak kullanılabilir. Ayrıca bu fonların işletmeye getirdiği faiz gibi maliyetler vardır. Bu itibarla dış kaynaklardan sağlanan fonlar kullanılırken bu fonların sürelerine ve maliyetine uygun yerlerde değerlendirilmeleri gerekmektedir.

---

[18] **Muhasebenin Temel Kavramları ve Tekdüzen Hesap Planı**, TÜRMOB Yayınları, Ankara, 1998, s.21.
[19] A. Özkan, **Karşılıklar ve Muhasebe Uygulamaları**, Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Sayı:16, s.179.
[20] N. Akdoğan, N. Tenker, **a.g.e.**, s. 117.
[21] H. Can, D.Tuncer, D. Y.Ayhan, **a.g.e.**,s.338.

İşletmelerin dış kaynakla finansman sağlamalarının yöntemlerinden birisi işletmenin para ve sermaye piyasasında yer alan bankacılık sektörüne başvurup kredi temin ederek borçlanmasıdır. İşletmeler kredileri belirli bir vade sonunda belirli bir faiz bedeli ile beraber geri öderler. İşletmelerin borçlanma yoluyla diğer finansman sağlama yöntemleri kısa vadeli finansman bonosu ve uzun vadeli tahvil ihraç etmesidir. Kısa vadeli finansman bonosu, işletmelerin kısa vadeli sermaye ihtiyaçlarını karşılamak için çıkardıkları teminatsız senetler olarak tanımlanabilir. Finansman bonoları daha çok ellerinde fon fazlası olanlara satılmakta ve işletmeler kısa süreli nakit ihtiyaçlarını karşılamaktalar.[22]

Tahvil, işletmelerin uzun vadeli borçlanma amacıyla ihraç ettikleri nominal değerleri eşit ve ibareleri aynı olan nama veya hamiline yazılı olarak çıkarılabilen bir menkul kıymet olarak tanımlanabilir.[23] İşletmeler uzun vadeli borca ihtiyaç duyduklarında sermaye piyasalarına tahvil ihraç ederek ihtiyaç duydukları kaynakları temin edebilirler.

İşletmelerin borçlanma yoluyla finansman sağlamalarının temel nedeni, borç alınan para ödendikten sonra borç veren kişinin işletme ve faaliyetleri üzerinde herhangi bir alacağı ve söz hakkı olmamasıdır. Ayrıca borçlanma yoluyla finansman yönteminde ödenen faizlerin gider olarak gösterilmesi ve vergi matrahından düşülebilmesi özkaynakların verimini arttırmaktadır. Ancak bu hususun varlıkların kazanç oranlarının faizlerden yüksek olduğu zamanlarda geçerli olduğunu unutmamak gereklidir. Borçlanma yoluyla finansmanın olumsuz yöne ise faiz gibi belirli miktarda zorunlu bir ödeme yapılmasını gerektirmesi ve belirli bir vade ile sınırlı olarak kullanılabilmesidir.

---

[22] M. Özdemir, **a.g.e.**, s.345.
[23] M. K. Ercan, Ü. Ban, **a.g.e.**, s. 97.

1.2.2. Modern Finansman Kaynakları

Son yıllarda tüm dünyada yaşanan değişim süreci neticesinde ticaret hızla büyümüş ve yeni teknolojilerle yeni ürünler ortaya çıkmıştır. Ortaya çıkan yeni teknoloji ve ürünler, kendisini finans alanında da göstermiştir. Özellikle 1970'li yıllardan sonra finans alanında ve finansman kaynaklarında hızlı bir gelişim meydana gelmiştir.

Bugün işletmelerin uluslararası piyasalarda rekabet edebilmeleri ve başarılı olabilmeleri, işletmelerin finansman yönünden güçlü olmalarına bağlıdır. Bu nedenle işletmeler, finans alanında ve finansman kaynaklarında meydana gelen yenilikleri kullanmaktadır. Bu çalışmada modern finansman kaynakları; finansal kiralanma (leasing), faktoring, forfaiting, barter ve türev ürünler olmak üzere 5 alt başlık halinde incelenecektir. Türev ürünler ise kendi içerisinde; futures, forward, opsiyon, swap işlemleri olmak üzere 4 alt başlığa ayrılmıştır.

1.2.2.1. Finansal Kiralama İşlemleri (Leasing)

Finansal kiralama, her türlü malın kiralanmasına olanak sağlayan bir finansman tekniği türüdür. Finansal kiralanma, mülkiyeti finansal kiralama şirketinde kalan ve kira sözleşmesi ile belirlenen kiralar karşılığında kullanım hakkının kiracıya verilmesini sağlayan bir finansman yöntemidir.[24] Avrupa Leasing Birliği'nin yaptığı tanıma göre; finansal kiralama, belirli bir süre için kiralayan ve kiracı arasında düzenlenen, üreticiden kiracı tarafından seçilip kiralayan tarafından satın alınan malın mülkiyetini kiralayanda, kullanımını ise kiracıda bırakan bir anlaşmadır. [25]

Finansal kiralama, esasen özel bir finansman çeşididir. Çünkü işletmelerin özkaynaklarla ve yabancı kaynaklarla finansmanına alternatif olarak, kiralama

[24] http://www.fider.org.tr/pageStructure.aspx, 10/02/2007.
[25] Ö. Akgüç, **Finansal Yönetim**, İstanbul, Avcıol Basım Yayım, 1994, s.611.

yöntemi ile kaynak ihtiyaçlarını giderme imkanı vermektedir. Finansal kiralama işleminde genellikle 3 taraf vardır. Bunlar; finans kurumu fonksiyonu gören kiralama şirketi, mala ihtiyacı olan kiracı ve kira konusu olan malın satıcısı ya da imalatçısıdır. Kiracı, ihtiyacı olan malı malın üreticisi ya da satıcısından seçer. Kiracı tarafından seçilen mal, finansal kiralama şirketi tarafından satın alınır. Böylece malın yasal sahibi finansal kiralama şirketi olurken malın kullanım hakkı ise kiracıya ait olur. Kiracı malın kullanım hakkı için belirli bir kira ödemesinde bulunur. Kira bedeli içerisinde finansal kiralama şirketinin beklenen karlılık oranını yansıtan bir faiz faktörü de bulunur.

Finansal kiralama; süre açısından, kiraya verenin konumu açısından, kira konusu olan malın niteliği açısından, hizmet açısından ve özel finansal kiralama şekilleri açısından 5 alt başlıkta incelenebilir.

i) Süre Açısından Finansal Kiralama: Süre açısından finansal kiralama, finansal kiralama ve faaliyet kiralaması olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Finansal kiralama; yasal olarak kiralama konusu olan malın mülkiyetinin kiraya verende kalmasını sağlayan, kira konusu varlık üzerindeki ekonomik açıdan kontrolü kiracıya devreden ve kiracıyı varlığın fiili sahibi haline getiren uzun süreli bir finansal kiralama türüdür.[26] Faaliyet kiralaması, kira konusu malın kira sözleşmesi ile genellikle söz konusu varlığın ekonomik ömrünü kapsamayan daha kısa bir süre için kiralanmasıdır. Araç kiralaması, faaliyet kiralamasına örnek olarak verilebilir.

ii) Kiraya Verenin Konumu Açısından Finansal Kiralama: Kiraya verenin konumu açısından finansal kiralama işlemleri, doğrudan kiralama ve dolaylı kiralama olarak ikiye ayrılmaktadır. Doğrudan kiralama, kiralayanın kira konusu

[26] V. Toroslu, **Leasing İşlemleri ve Muhasebesi**, Ankara, Beta Basım Yayım, Ocak 2000, s.11.

malın üreticisi ya da satıcısı olduğu, bu nedenle sözleşmede iki tarafın bulunduğu finansal kiralama türüdür. Dolaylı kiralama, kira konusu olan malın üreticisi veya satıcısı, kiraya veren ve kiralayan olmak üzere üç tarafın bulunduğu finansal kiralama türüdür.

iii) Kira Konusu Olan Malın Niteliği Açısından Finansal Kiralama: Kira konusu olan malın niteliği açısından finansal kiralama işlemleri, gayrimenkul kiralaması, menkul mal kiralaması ve personel kiralaması olmak üzere üçe ayrılmaktadır. Gayrimenkul kiralamasında; kira konusu olan varlıklar bina, arsa ve üretim tesisi gibi alanlardan oluşmaktadır. Menkul mal kiralamasında; kira konusu olan varlıklar üretim ve yatırım malları gibi taşınabilen mallardan oluşmaktadır. Personel kiralamasının konusunu, belirli bir süre için işletmede faaliyette bulunacak olan kişiler oluşturmaktadır.

iv) Hizmet Finansal Kiralaması: Hizmet finansal kiralaması, tam servis kiralama, yarım servis kiralama ve net kiralama olmak üzere üçe ayrılmaktadır. Tam hizmet kiralamasında, kiraya veren kira konusu varlığın tamir, bakım ve onarım giderlerinin tamamını üstlenmektedir. Yarım hizmet kiralamasında, kira konusu varlığın tamir, bakım ve onarım giderleri kiraya veren ile kiracı arasında paylaşılmaktadır. Net hizmet kiralamasında ise, kira konusu malın tamir, bakım ve onarım gideri gibi tüm giderleri kiracı tarafından üstlenilmektedir.

v) Özel Finansal Kiralama: Özel finansal kiralama işlemleri; satış ve geri finansal kiralaması ile tekrarlanan finansal kiralama olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Satış ve geri finansal kiralaması, genellikle likidite sıkıntısı yaşayan işletmelerin bir ekonomik malı finansal kiralama şirketine satarak likidite elde etmesi ve sattığı malı o şirketten kiralayarak kullanımına devam etmesi şeklinde ortaya çıkan kiralama

türüdür. Tekrarlanan finansal kiralama, kira konusu varlığın kira süresi sonunda tekrar aynı kiracıya aynı şartlardan kiralanmaya devam edildiği kiralama türüdür.[27]

Finansal kiralama işleminin faydaları aşağıda yer almaktadır:

1. İşletmelere finansman kolaylığı sağlamaktadır.

2. İşletmelerin satın alma gücünü arttırmaktadır.

3. İşletmelere vergi avantajı sağlamaktadır.

4. İşletmelere ek fon sağlamaktadır.

5. Enflasyona karşı bir kalkan görevi görmektedir.

6. İşletmelere esnek ödeme koşulları sağlayarak, dönem sonunda ilgili varlığı satın alma opsiyonu sağlamaktadır.

7. Teknolojinin hızlı değişimine uyum sağlamayı kolaylaştırmaktadır.

1.2.2.2. Faktoring İşlemleri

Faktoring, kredili satış yapan işletmelerin her türlü mal ve hizmet satışından doğmuş ya da doğacak olan haklarının faktor adı verilen bir aracı kuruma temlik edilmesi sonucunda, aracı kurumun belirli bir komisyon karşılığında satıcı işletmeye ön ödemede bulunması, alacaklarla ilgili her türlü tahsilat işlerinin yürütülmesi ve alıcı işletme borcunu ödeyemediği takdirde faktorün tüm ticari riski üstlenmesini kapsayan bir finansman tekniğidir.[28]

Kredili satış yapan işletmelerin satışlardan doğan alacaklarını faktör adı verilen finansal kuruluşa devrederek finansman sağladıkları faktoringin; finansman, hizmet ve risk üstlenme olmak üzere 3 fonksiyonu vardır. Hizmet fonksiyonu, faktorün borçlu hesaplarını izlemesi, uyarı, tahsilat ve danışmanlık gibi hizmetleri kredili satış yapan işletmeye sunmasını kapsamaktadır. Faktor, genellikle hizmet

[27] N. Berk, **a.g.e.**, s.257.
[28] S. Büker, **Finansal Yönetim**, Eskişehir, A.Ö.F. Yayınları, 1997, s.271.

fonksiyonu karşılığında işletmeden factoring ücreti adı altında bir ücret almaktadır. Finansman fonksiyonu, işletmenin vadeden önce alacağını tahsile imkan tanıyan işlev olarak tanımlanabilir. Teminat fonksiyonu ise, faktorün işletmenin alacaklarını tahsil edememe riskini üstlenmesini ifade etmektedir.

1.2.2.3. Forfating İşlemleri

Genelde yurt dışına verilen siparişler sonucu ortaya çıkan ve belirli bir ödeme planına bağlı olarak ileri bir tarihte ödenmesi gereken borcun, bu hakkı ellerinde bulunduranlara rücu hakkı olmaksızın bir banka ya da bu konuda uzmanlaşmış bir finans kurumu tarafından satın alınması biçiminde kullanılan bir finansman yöntemidir.[29] Başka bir ifadeyle, forfaiting rücu hakkı olmaksızın alacağın satın alınması yoluyla sabit faizli ve genellikle orta vadeli bir dış satım finansman tekniği olarak tanımlanabilir.

Dış ticaretin finansmanında esnek bir araç olarak kullanılan forfaiting işlemlerinde, her türlü para birimi kullanılmaktadır. Her türlü alacak forfaiting işlemlerine konu olabilmektedir. Ancak uygulamada daha çok bono ve poliçeler kullanılmaktadır.

Forfaiting işlemlerinin taşıması gereken özellikler aşağıdaki gibidir:[30]

1.Alacak ihracattan kaynaklanmalıdır.

2.Alacak aval ya da banka garantisine alınmış olmalıdır.

3.Senet borçlusu güvenilir olmalıdır.

4.Söz konusu satışlar kendisine rücu hakkı bulunmaksızın üçüncü kişilere devredilmelidir.

1.2.2.4. Barter İşlemleri

[29] C. J. Gmür, **Forfaiting Credit Swisse Publications**, Zurich, 1986, s.6.
[30] N. Berk, **Bankacılığın Dışa Açılması ve Dış Kredi İlşkiler**i, YKB A.Ş. Yayınları No:4, İstanbul, 1999, s.33.

Bir mal veya hizmetin takası anlamına gelen barter, bir işletme tarafından satın alınan mal veya hizmetin bedelinin söz konusu işletmenin kendi ürettiği mal veya hizmetlerle ödemesi olarak tanımlanabilir.[31] Barter sitemi, herhangi bir kredi kuruluşundan kredi almaksızın ve nakde ihtiyaç duymaksızın mal veya hizmet alımına imkan tanımaktadır. Bu nedenle barter, bir finansman tekniği olarak tanımlanmaktadır.

Barter sistemini, barter organizatörü adında bir ticari kurum işletmektedir. Barter sistemine girmek isteyen işletmeler, barter organizatörünün izniyle yazılı olarak barter üyelik anlaşması imzalar. Barter organizatörü, sistemde çalışan firmaların cari hesaplarını tutarak alıcı işletmelerin borçlarını ödemelerini sağlarken, satıcı işletmelerin alacaklarını tahsil etmelerini sağlamaktadır. Barter işlemleri yazılı olarak yapılır ve işlemlerde barter çekleri kullanılır. Alacakların nakit olarak istenmemesi bu sistemin en temel özelliğidir.

1.2.2.5. Türev Ürünler

Türev piyasaların ortaya çıkması oldukça eskilere dayanmaktadır. Ancak çok eski tarihlerden beri varolmasına rağmen türev piyasalar ancak 1980'lerden itibaren 24 saat çalışabilen, etkin bir piyasa haline gelebilmiştir.[32] Türev ürünler, türev piyasalarda müşterilerin ihtiyaçları sonucu ortaya çıkmış olan ürünlerdir. Bu ürünlerin türev ürünler olarak isimlendirilmelerinin nedeni, daha önceden varolan finansal piyasa araçlarından doğrudan türetilmelerinden değil, piyasa ihtiyaçları doğrultusunda geliştirilmiş olmalarıdır. Türev ürünler; futures işlemler, forward işlemleri, opsiyon işlemleri ve swap işlemleri olmak üzere 4 alt başlıkta incelenecektir.

---

[31] M. Erkan, **Yeni Bir Finansman Aracı Barter**, Vergi Dünyası Dergisi, Ocak 2000, s.221.
[32] Y. Karatepe, **Türev Piyasaları**, A. Ü. SBF Yayını, Yayın No:587, s.5,6.

1.2.2.5.1. Futures İşlemleri

Futures işlemleri, belirli bir tarihte üzerinde anlaşılan fiyattan, standartlaştırılmış miktar veya kalitedeki malın veya kıymetin alımı veya satımına yönelik işlemlerdir. Futures işlemleri, bir kontrata dayanır ve borsalar aracılığı ile işlem görür.[33] Futures işlemleri, futures sözleşmeleri aracılığı ile yapılır.

Futures sözleşmeleri, esasen standart sözleşmelerdir. Futures sözleşmelerinde yer alan varlıkların özellikleri ve standartları önceden belirlenmiştir. Future sözleşmelerinin standart olmasının nedeni, yatırımcıları piyasada oluşabilecek aşırı fiyat hareketlerine karşı korumaktır.[34] Her futures sözleşmesinin bir fiyatı vardır ve bu fiyat sözleşmenin yapıldığı tarihte bellidir. Futures sözleşmeleri, alan ve satan yani her iki tarafı da yükümlülük altına sokan bir sözleşmedir.

Futures sözleşmeleri; mal future sözleşmeleri, döviz future sözleşmeleri ve faiz oranı future sözleşmeleri olmak üzere üçe ayrılmaktadır. Mal future sözleşmelerinin konusunu orman ürünleri, maden ürünleri, et mamülleri gibi fiziki ürünler oluşturmaktadır. Döviz future sözleşmeleri, belirli bir miktar dövizin belirli bir süre sonunda alınıp satılması taahhüdünü içeren sözleşmedir.[35] Döviz future sözleşmelerinin amacı, döviz kuru değişimlerinden kaynaklanan finansal risk ve spekülasyonları azaltmaktır. Faiz future sözleşmeleri devlet tahvili, hazine bonosu gibi sabit getirili bir finansal aracın belirli bir tarihte belirli fiyattan alınıp satılmasını sağlayan sözleşmedir. Faiz future sözleşmelerinin amacı, menkul kıymetlerin getirilerinde meydana gelen dalgalanmaları bertaraf etmektir.

1.2.2.5.2. Forward İşlemleri

---

[33] J. C. Hull, **Options Futures and Other Derivatives**, Second Edition, Prientice Hall Inc.,1993, s.26.
[34] T. E. Petzell, **Financial Future and Options**, Qurum Boks, 1989, s.8,9.
[35] R. W. Kolb, J. A. Overdahl, **Financial Derivatives**, Third Edition, John Wiley and Sons, 2002, s.4.

Forward işlemleri, belli miktarda malın ya da finansal aracın önceden belirlenmiş bir fiyattan önceden belirlenmiş bir tarihte satın alınması ya da satılması yükümlülüklerini içeren sözleşmeye dayalı işlemlerdir.[36] Forward işlemlerinin temel özelliği, organize borsalarda işlem görmemesi ve bu nedenle fiyat, miktar, vade gibi unsurların standart olmayıp karşılıklı anlaşmayla doğrudan belirlenmesidir.

Forward sözleşmeleri, belirli bir ihtiyacını karşılamak isteyen alıcı ile aynı özelliklere sahip ve aynı miktarda mal veya finansal aracı teslim etmeye razı olan satıcı arasında yapılan sözleşme olarak tanımlanabilir. Forward sözleşmelerinin özelliği; işlemin gerçekleştiği anda, alıcı ve satıcı arasında para alışverişinin olmayışıdır. Alıcı ile satıcı arasında kararlaştırılmış olan forward fiyat, söz konusu varlığın gelecekteki değişim değeridir ve forward fiyatı teslim anında ödenir. Forward sözleşmelerinde belirli bir şekil zorunluluğu yoktur. Sözleşmeler üçüncü kişilere devredilemeyeceği gibi sözleşmeler için herhangi bir teminat istenmez.

1.2.2.5.3. Opsiyon İşlemleri

Opsiyon sözleşmesi, belirli bir prim karşılığında üzerinde anlaşılan bir mal veya finansal aracı ileri bir tarihte alma veya satma hakkı veren bir sözleşmedir. Opsiyon sözleşmesinde bir hak söz konusu değildir, sadece alım veya satım hakkının varlığı söz konusudur.[37] Alım veya satım hakkının varlığı nedeniyle her opsiyonun belirli bir fiyatı vardır.

Opsiyon sözleşmelerinde iki taraf vardır. Bu taraflar, opsiyon alıcısı ve satıcısıdır. Opsiyon alıcısı, bugün geçerli olan opsiyon fiyatını opsiyon satıcısına ödeyerek belirli bir süre sonunda opsiyona konu olan varlığı alma ya da satma

36 H. S. Hauthakker, P. J. Williamson, **The Economics of Financial Markets**, Oxford University Press US, 1996, s.231,232.
37 Options Institude, **Options**, Third Edition, McGraw-Hill Professional, 1999, s.20.

hakkına sahip olmaktadır.[38] Opsiyon satıcısı ise opsiyon anlaşması ile önceden anlaşılan fiyat üzerinden alıcı talep ettiği takdirde varlığı satma ya da satın alma hakkına sahip olmaktadır.

Opsiyonlar alım ve satım opsiyonları olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Alım opsiyonu, opsiyonun sahibine sözleşmeyle belirlenmiş varlığın tespit edilen vadede önceden belirlenmiş olan fiyattan alma hakkı veren opsiyondur.[39] Satım opsiyonu ise alım opsiyonunun tam tersidir, opsiyonu alan kimseye sözleşmede belirlenmiş olan varlığı üzerinde anlaşılan fiyattan belli bir tarihte satma hakkı veren opsiyondur.[40]

Opsiyon sözleşmeleri, riski azaltmayı amaçlayan geleceğe yönelik sözleşmelerdir. Opsiyon sözleşmesi alıcısına vade tarihinde isterse varolan hakkını kullanma ya da kullanmama imkanı sağlamaktadır. Opsiyon alıcısının opsiyonla ilgili olarak bu hakkını kullanmadığı durumlarda zararı sadece opsiyon için ödediği prim tutarıdır.

1.2.2.5.4. Swap işlemleri

Swap kelimesi, genel olarak değiş tokuş anlamına gelmektedir. Swap işlemleri, iki tarafın farklı piyasa, farklı kredi değerlilikleri ve şartlarıyla karşı karşıya kalmaları sonucunda bu farklılıklardan yararlandıkları işlemlerdir. Swap anlaşması, karşılıklı iki tarafın gelecekte belirli bir tarihte para, döviz gibi nakit akımlarını değiştirdikleri anlaşmalar olarak tanımlanabilir.[41] Başka bir tanımla swap işlemi, her iki tarafın belirli bir zaman diliminde ödemelerinin karşılıklı olarak değişimi konusunda anlaştıkları finansal işlemdir.

---

[38] R. A. Haugen, **Modern Invesment Theory**, London, Prentice Hall, 1986, s.389.
[39] R. G. Clarke, **Options and Futures:A Tutorial**, Blackwell Publishing, 2000, s.29.
[40] R. V. Hashemian, **Financial Markets For The Rest Of Us**, Robert Hashemian, 2001, s.295.
[41] S. H. Kim, K. A. Kim, S. H. Kim, **Global Corporate Finance**, Fifth Edition, Blackwell Publishing, 2002, s.178.

Swap sözleşmeleri, faiz oranları ve döviz kuru dalgalanmalarını azaltmak için yapılmaktadır. Swap anlaşmaları, farklı kredi koşulları yaratır. Swap anlaşmaları sayesinde finansal piyasalardaki alacaklarına karşılık olarak bir taraf diğer tarafa karşı sahip olduğu karşılaştırmalı üstünlüğünü arbitraj amacıyla değiştirmektedir. Bu itibarla karşılaştırmalı üstünlüğe sahip olan bir taraf, swap anlaşması ile karşı tarafında bu üstünlükten faydalanmasına imkan vermektedir. Swap sözleşmeleri, belli şekil şartları içermemektedirler. Bu nedenle taraflar arasında serbestçe belirlenmektedir.

Swap sözleşmeleri, genel olarak faiz swapları, döviz swapları ve mal swapları olmak üzere üçe ayrılmaktadır. Faiz swapları, değişik faiz oranlarındaki kredi faizlerinin dalgalanmalarından korunmak amacıyla değiştirildiği swap türüdür. Para swapları, genellikle para ödemelerini içeren iki tarafın belli miktarlarda iki farklı para birimini değiştirme ve belirli bir vade sonunda geri alması konusunda anlaşmaya vardıkları sözleşmedir. Mal swapları ise iki taraf arasındaki belirli kalitedeki ve miktardaki malın fiyatının, mal fiyatlarındaki değişikliklerden korunmak amacıyla değiştirilmesine yönelik anlaşmadır. [42]

1.2.3. Vade Yapısına Göre Finansman Kaynakları

Vade yapılarına göre finansman kaynakları, kısa vadeli finansman kaynakları, orta vadeli finansman kaynakları ve uzun vadeli finansman kaynakları olarak incelenebilir.

1.2.3.1. Kısa Vadeli Finansman Kaynakları

[42] E. C. Buljevich, Y. S. Park, **Project Financing and The International Financial Markets**, Springer, 1999, s.63.

İşletmenin bir faaliyet dönemi içerisinde, genellikle bir yıla kadar ödeme zorunluluğu olan borçları kısa vadeli finansman kaynağı olarak tanımlanır.[43] İşletmeler kısa vadeli fonlardan sağladıkları kaynakları, genellikle dönen varlıkların finansmanı için kullanırlar. Ancak günümüzde kısa vadeli fonların sabit değerlerin finansmanı için de kullanıldığı görülmektedir.

İşletmeler tarafından kullanılacak kısa vadeli finansman kaynaklarının miktarı, bir çok unsur tarafından etkilenmektedir. Kısa vadeli finansman kaynak kullanımını etkileyen unsurların başında, risk ve getiri gelmektedir. Bir finansal yatırımın riski ne kadar yüksekse beklenen getirisi o kadar yüksek olacaktır. Risk ve getiri arasındaki bu ilişki kullanılan finansman kaynağının maliyetini arttıracaktır. Kısa vadeli finansman kaynağı kullanımını etkileyen diğer unsurlardan birisi de işletmenin varlık yapısıdır. İşletmelerin toplam varlıkları içerisinde dönen varlıkların oranı ne kadar yüksekse kullanacakları kısa vadeli finansman kaynakları o kadar yüksek olmalıdır. Diğer bir unsur; mevsimlik değişmelerdir. Faaliyet hacimleri başta mevsimlik değişmeler olmak üzere çeşitli faktörlerin etkisine bağlı olarak değişen işletmeler, faaliyet hacimlerinin düzeyleri yüksek olduğu dönemlerde, daha fazla aktife ve dolayısıyla kısa vadeli fonlara ihtiyaç duyarlar. Kısa vadeli kaynak kullanımını etkileyen diğer unsurlar ise; kullanılan kaynak maliyeti ve ekonomik ortamdır. İşletmeler finansman maliyetini en aza indirmeyi hedeflerler. Bu itibarla işletmeler, en düşük maliyetli finansman kaynağını tercih ederler.

İşletmeler tarafından kullanılan kısa süreli finansman kaynakları; ticari krediler veya satıcı kredileri, kısa süreli banka kredileri, finansman bonosu çıkarılması, varlığı dayalı menkul kıymet çıkarılması, faktoring ve dış ticaret

[43] N. Bozkurt, **Muhasebe Denetimi,** İstanbul, Alfa ve Aktüel Kitabevleri, 1998, s.341.

işlemleriyle finansman olmak üzere 6 ana grupta toplanabilir.[44] Kısa vadeli finansman kaynakları aşağıda kısaca tanımlanmıştır.

i) Ticari kredi veya satıcı kredileri: Satıcılar tarafından genellikle açık hesap ya da borçlanma senedi olarak işletmeye sağlanan krediler olarak tanımlanabilir.

ii) Kısa süreli banka kredileri: İşletmenin vadesi en fazla bir yıla kadar olan ve banka sektöründen temin ettiği kredilerdir.

iii) Finansman bonosu çıkarılması: İşletmenin borçlu sıfatıyla sattığı vadesi 60 gün ile 720 gün arasında olan, kısa vadeli, emre veya hamiline yazılı menkul kıymetlerle kısa süreli finansman sağlamasıdır. [45]

iv) Varlığı dayalı menkul kıymet çıkarılması: Varlığa dayalı menkul kıymet çıkarılması ya da diğer adıyla menkul kıymetleştirme, risk paylaşımı amacıyla sermaye piyasası araçları içinde likit olmayan araçların likit hale dönüştürülmesi sürecidir.[46] Varlığa dayalı menkul kıymet çıkarılması yöntemiyle; işletme mevcut alacaklarını karşılık göstererek menkul kıymet çıkararak kısa süreli finansman sağlamaktadır.

v) Dış ticaret işlemleriyle finansman: Dış ticaret işlemleriyle finansman sağlama yöntemleri esasen ithalatın finansmanı ve ihracatın finansmanı olarak ikiye ayrılabilir.

İthalatın finansmanında, akreditif kredileri ile banka kabulleri kullanılmaktadır. Akreditif kredileri, esasen banka garantili bir ödeme sistemidir. Akreditif kredisi ithalatçı henüz malın bedelini ödemeden ve riske katlanmadan

---

[44] M. Özdemir, **a.g.e.**, s.264.
[45] **a.k.**, s.271.
[46] C. Kaplan, **Finansal Yenilikler ve Piyasalar Üzerine Etkileri: Türkiye Örneği**, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasi Araştırma Genel Müdürlüğü Tartışma Tebliği No: 9910, Nisan 1999, www.tcmb.gov.tr/research/discus/dpaper42.pdf, 13.12.2004.

yurtiçindeki bir banka vasıtasıyla ihracatçıya ya da bankasına akreditif mektubunun gönderilmesi sonucunda; ithalatçı tarafından mal bedelinin ödememesi durumunda dahi bankanın ithalat bedelini ihracatçıya ya da bankasına ödeme taahhüdünde bulunmasıdır. Akreditif bu nedenle ithalatçı lehine bir banka kredisi olarak tanımlanabilir. Banka kabulleri ise ithalatçı tarafından satın alınan malın belirli bir süre zarfında ödeneceğini satıcıya garanti etmek üzere açılan ve satıcının düzenleyeceği vadeli bir poliçenin banka tarafından kabulüyle gerçekleşen bir kredi türüdür.

İhracatın finansmanında ise ihracat kredileri, döviz kredileri, ihracatçı lehine red-clause kredileri ve prefinansman krediler kullanılmaktadır. İhracat kredileri, bankalar tarafından ihracatın finansmanı için kullandırılan kredilerdir. İhracatçı lehine red-clause kredi açılması, ihracatçıya açık kredi şeklinde peşin ödeme yapılması ya da avans verilmesidir. Prefinansman kredisi, işletmenin yurt dışından sağladığı döviz kredilerinin zamanında ödenebilmesi için bankalar tarafından verilen bir tür dış garantidir.[47]

vi) Faktoring: Kredili satış yapan işletmelerin satışlardan doğan alacaklarını faktor adı verilen finansal kuruluşa devrederek kaynak sağladığı bir finansman kaynağıdır.

1.2.3.2. Orta Vadeli Finansman Kaynakları

İşletmelerin, süresi bir yıl ile on yıl arasında kullandıkları kaynaklar orta vadeli finansman kaynakları olarak tanımlanabilir. Orta vadeli finansman kaynakları; orta vadeli banka kredileri, teçhizat kredileri, dönen krediler, orta vadeli satıcı kredileri, finansal kiralama yoluyla finansman ve forfaiting olmak üzere 6 ana grupta

[47] M. Özdemir, **a.g.e.**, s.275.

toplanabilir.[48] Finansal kiralama yoluyla finansman ve forfaiting, finansman teknikleri konusunda açıklandığından burada diğer orta vadeli finansman kaynakları tanımlanacaktır.

Orta vadeli finansman kaynakları, genellikle işletmelerin sabit sermaye yatırımlarını finanse etmek, net işletme sermayesini arttırmak, mevcut bir borcun ödemesini sağlamak için ya da diğer işletmelerle ortaklık kurmak için kullanılmaktadır.[49]

i) Orta vadeli banka kredileri: Vadeleri en fazla on yıla kadar olan banka kredileridir. Orta vadeli banka kredilerinde vade uzun bir süreyi kapsadığından bankalara kredi karşılığında genellikle teminat gösterilir.

ii) Teçhizat kredileri: İşletmelerin kendilerine gelir sağlayan makine ve teçhizat için kredi kullanarak bu makine ve teçhizatın gelirine göre maliyetinin taksitlerle düzenli olarak ödenmesini sağlayan bir finansman kaynağıdır.

iii) Dönen krediler: İşletmeler için önceden belirlenmiş olan limitler dahilinde kullandıkları kredilerle ilgili olarak geri ödeme yaptıkları takdirde tekrar daha önceden belirlenmiş olan limitlerde kredi kullanımını sağlayan kredilerdir.

iv) Orta vadeli satıcı kredileri: Satıcıların işletmeye mal ve hizmet satmak amacıyla belli bir ödeme planına bağlı olarak kullandırdıkları krediler olarak tanımlanabilir.

1.2.3.3. Uzun Vadeli Finansman Kaynakları

Uzun vadeli finansman kaynakları, genellikle on yıldan fazla vadeye sahip olan kaynaklardır. Uzun vadeli finansman kaynakları, özellikle işletmelerdeki sabit varlıkların finansmanı için kullanılmaktadır. Uzun vadeli fonlar, işletme içi ve

[48] S. Yükçü, B. Durukan, E. Özkol, T. Yücel, H. Baklacı, P. Evrim, N. Kutay, S. Özkan, T. Susmuş, M. Tükenmez, **M.S.U.G.T'ye Göre Finansal Yönetim**, İzmir, Vizyon Yayınları,1999, s.959.
[49] Ö. Akgüç, **Finansal Yönetim**, İstanbul, Avcıol Basım Yayım, 1994, s.606.

işletme dışı kaynaklardan sağlanabilir. İşletme içi kaynaklar, öz sermaye ve oto finansman kaynaklarıdır. İşletme dışı kaynaklardan sağlanan fonlar ise, tahvil ihracı ve uzun vadeli banka kredileri ile sağlanan fonlardır.

i) Özsermaye: İşletme sahibi ya da sahipleri tarafından işletmenin kuruluş aşamasında işletmeye getirilen ya da daha sonra yapılan sermaye artışlarına özsermaye denir. Özsermaye miktarı ve bileşimi işletmenin büyüklüğüne, işletmenin içinde bulunduğu endüstrinin yapısına, örgüt şekline, işletme faaliyetlerinin gelişim düzeyine bağlı olarak değişmektedir.

Özsermaye ile finansman yönteminde işletmeler, faiz gibi bir bedel ödemezler. Ayrıca işletmeler herhangi bir zaman kısıtlamasına da bağlı değillerdir. Özsermayenin güçlü olması işletmenin kredibilitesini arttırmaktadır.

ii) Otofinansman Kaynakları: Otofinansman, işletmelerin dönem sonunda elde ettikleri karın bir kısmını dağıtmayarak işletmede bırakmaları sonucunda oluşan uzun süreli bir finansman yöntemi olarak tanımlanabilir.[50] Otofinansman ile işletmeye uzun vadeli kaynak sağlamak işletmeler için yararlıdır.

iii) Tahvil ihracı: Tahvil, işletmeler tarafından çıkarılan ve belirli yükümlülükleri içeren uzun vadeli bir borçlanma aracıdır. Tahvili çıkaran işletme, belirli bir vade sonunda ana para ve faiz ödemesi karşılığında tahvillerin satış değerini finansman kaynağı olarak elde eder. Tahvillerin değeri, tahvillerin vadesine ve faiz oranına bağlı olarak değişir.[51]

iv) Uzun vadeli banka kredileri: İşletmelerin banka sektöründen kullandıkları vadesi on yıldan fazla süren kredilerdir.

1.3. FİNANSMAN MALİYETİ

[50] M. Özdemir, **a.g.e.,** s.302.
[51] E. F. Brigham, **a.g.e.**, s.233.

1.3.1. Finansman Maliyeti

İşletmelerin faaliyetlerini devam ettirebilmeleri için gerekli olan unsurlardan birisi finansmandır. Bu nedenle işletmeler öncelikle finansman ihtiyaçlarını doğru tespit etmelidir. İşletmeler tespit ettikleri finansman ihtiyaçlarına göre doğru bir finansman aracı kullanmalıdır çünkü finansmanın işletmeye yüklediği maliyetler vardır. Bu maliyetler finansman maliyetini oluşturur.

İşletmenin finansman maliyeti işletmede kullanılan fonların maliyeti olarak tanımlanır.[52] İşletmede kullanılan fonları daha önceki açıklamalarımızda kaynağına göre özkaynakla finansman ve dış kaynakla finansman olmak üzere iki başlık halinde incelemiştik. Bu itibarla bir işletmenin finansman maliyeti, işletmede kullanılan özkaynakla finansman ve dış kaynakla finansman maliyetlerinden oluşmaktadır.

Özkaynakla finansmanın işletmeye yüklediği maliyetler özsermaye maliyeti ile otofinansman maliyetinden oluşmaktadır. İşletme sahiplerinin işletmeye getirdikleri özsermayenin bir maliyeti vardır. Özsermaye ile finansman yönteminde işletme faiz gibi bir bedel ödemez. Ancak işletme sahipleri tarafından getirilen bu sermaye, daha fazla getiriye sahip yatırım alanlarında değerlendirilebilir. İşletme sahipleri tarafından getirilen bu fonların değişik alanlarda değerlendirilmesi sonucunda yaratılacak fon akımları özkaynakla finansmanın maliyetinin oluşturur. Muhasebe teorisi açısından özkaynakla finansmanın maliyeti mevcut olmasına rağmen muhasebeleştirilmesi mümkün olmamaktadır. Safi kardan kurumlar ve gelir vergisi düşüldükten sonra kalan kısmın dağıtılmayıp işletmenin bünyesinde bırakılmasıyla sağlanan otofinansmanla maliyetin de işletmeye yüklediği maliyetler vardır. Otofinansmanla dağıtılmayıp işletme bünyesinde bırakılan karların vergiden

[52] H. Can, D. Tuncer, D. Y. Ayhan, **a.g.e.**, s.336.

muaf tutulamamak gibi bir maliyeti vardır. İşletmenin ödeyeceği fonlar otofinansmanın maliyetini oluşturur. Ayrıca işletme ortakları kar dağıtılmasına her zaman sıcak bakmayabilirler. Otofinansmanın da işletmeye yüklediği maliyetler özsermaye ile finansmanda oluğu gibi mevcut bulunmasına rağmen muhasebeleştirilememektedir.

İşletmenin finansman maliyetini oluşturan diğer bir unsur da işletmenin dış kaynaklarla finansmanıdır. Dış kaynaklarla finansman, işletmenin dış kaynaklardan borçlanması anlamına gelmektedir. İşletmelerin dış kaynak kullanımı faiz gideri üzerinden vergi kalkanı yarattığından finansal kaldıraç işlevi görür. Dış kaynakla finansman maliyeti, işletmelerin borçlanmaları nedeniyle katlandıkları maliyet ve gider türleridir.[53] Muhasebe kuramı ve uygulamasında dış kaynaklarla finansman denildiğinde borçlanma maliyetleri kast edilmektedir. Bu itibarla, bundan sonraki açıklamalarda finansman gider ve maliyetleri ile borçlanma gider ve maliyetleri ifadesi kullanılacaktır.

Borçlanma maliyetleri, işletme faaliyetlerinin aksatılmadan yürütülmesi için borçlanılan tutarlarla ilgili olarak katlanılan ve işletme varlıklarının maliyetine eklenmemiş bulunan faiz, kur farkları, kredi komisyonu gibi giderler olarak tanımlanabilir.[54] Muhasebe uygulaması borçlanma ile finansmanın maliyetini kayıt altına almaya imkan vermektedir.

1.3.2. Borçlanma Maliyetini Oluşturan Unsurlar

İşletmelerin yabancı kaynak kullanımlarından doğan her türlü faiz, komisyon, vade farkı, kar payı, kur farkı gibi giderler ile banka ve sigorta muameleleri vergisi ve damga vergisi gibi giderler borçlanma maliyetini oluşturur.

---

[53] A. Demir, **Tekdüzen Muhasebe Sistemi,** İstanbul, Çağdaş Yayınevi, 1995, s.882.
[54] Y. Kishalı, S. Işıklar, **Maliyet Muhasebesi ve Maliyet Hesapları**, İstanbul, Beta Yayınları, 1999, s.291.

Faiz bir miktar paranın belirli bir süre kullanılması nedeniyle talep edilen sabit kiradır.[55] Faiz borcun vadesine, ödeme şekline, niteliğine ve piyasa koşullarına göre tespit edilir. Tespit edilen faiz belirli aralıklarla ya da vade bitiminde anapara ile birlikte geri ödenir. Faiz tutarı, borç maliyetini oluşturtarak işletme için gider niteliği taşır.

Muhasebe uygulamasında komisyon giderleri, işletmenin acenta, temsilci ya da benzeri hizmet işletmelerinden aldığı hizmetler karşılığı olarak ödediği giderler olarak tanımlanmaktadır. Ancak komisyon giderleri, banka ve benzeri kredi kuruluşları ile aracı kurumların borçlanmalarla ilgili olarak verdikleri her türlü hizmetler için aldıkları komisyonlardan oluşur. Borçlanmalarla ilgili olan komisyon giderleri finansman giderleri içerisinde muhasebeleştirilmektedir.

Vade farkları, varlık alımlarında satıcılar tarafından tanınan vade için hesaplanarak alıcıdan tahsil edilen ya da alıcı hesabına borç olarak kaydedilen fiyat farkı ya da ödemeye ilişkin belirlenmiş sürenin aşılması karşılığı alınan bedeldir.[56]

Kar payları, işletmelerin faaliyetlerine iştirak edenlere ödediği finansal yükümlülüklerdir.

Kur farkları, herhangi bir yabancı para cinsiyle borçlanılması halinde sözleşmede esas alınan döviz cinsinin, ulusal para birimi karşısındaki değişiklikleri nedeniyle oluşan ve borçlanılan tutara yansıyan farklardır.

Banka ve sigorta muameleleri vergisi, banka ve sigorta işlemlerinden doğan ve bu işlemlerin miktarları ya da gelirleri üzerinden hesaplanan vergi türüdür.

Damga vergisi, Danga Vergisi Kanunu'nun konusunu oluşturan her türlü işlemin vuku bulması sonucunda ödenen vergidir.

---

[55] http://www.bankeuropa.com/InvestmentPortal/FinancialDictionary, 30/04/2007.
[56] M. Şakrak, **Finansman Giderlerinin Muhasebeleştirilmesi**, Vergi Sorunları Dergisi, Sayı:106, s.154.

2. İŞLETMELERİN BORÇLANMA NEDENLERİ İLE BORÇLANMA MALİYETLERİNİN MUHASEBELEŞTİRİLMESİ

2.1. İŞLETMELERİN BORÇLANMA NEDENLERİ

İşletmeler, ekonominin yapı taşlarını oluştururlar. İşletmelerin, kuruluş amaçlarına uygun olarak faaliyetlerinin gerçekleştirebilmeleri, nakit sıkıntılarını giderebilmeleri, işletme sermayesi ihtiyaçlarını karşılayabilmeleri, teknolojik yeniliklere ayak uydurabilmeleri, yeni yatırımlar yapmaları ve büyümeleri için finansal kaynaklara ihtiyaçları vardır.

İşletmelerin finansal kaynaklara olan ihtiyaçları, finansman sorununu gündeme getirmektedir. İşletmelerin finansman sorununun temelinde öz sermaye ve işletme sermayesinin yetersiz oluşu yatmaktadır. Bu itibarla işletmeler, günümüzde finansman kaynağı olarak daha çok borçlanmayı tercih etmektedirler. İşletmelerin günümüzde finansman kaynağı olarak borçlanmayı tercih etmelerinin nedeni, ilk önce ekonomik koşullarda daha sonra finansal piyasalarda ve son olarak borçlanmanın işletmelere sağladığı avantajlarda aranmalıdır.

Ülkelerin içinde bulunduğu ekonomik ortam, işletmelerin finansman ve dolayısıyla borçlanma politikalarını etkilemektedir. Ekonomide yaşanan enflasyon olgusuna bağlı olarak işletmelerin borçlanma politikaları şekillenmektedir. Fiyat artışlarının olduğu bir ortamda istikrar olmayacak ve bu nedenle borçlanma maliyetleri yüksek olacaktır. Ancak son yıllarda ülkemiz ekonomisinde yaşanan olumlu gelişmeler sayesinde enflasyona bağlı olarak kredi faizlerinde yaşanan

düşüşler ve ekonomik istikrara bağlı olarak uzayan borç vadeleri işletmelerin borçlanma maliyetlerini azaltmıştır.

Son yıllarda tüm dünyada yaşanan globalleşme hareketleri sonucunda, ülkeler birbirine eklemlenmiştir. Globalleşme hareketleri, etkisini en çok finans piyasalarında göstermektedir. Tüm dünya tek bir finans piyasası haline gelmektedir. Bu nedenle dünya finans piyasalarında yaşanan gelişmeler ve ortaya çıkan yenilikler işletmeleri yakından ilgilendirmektedir. Finans piyasaları, özellikle son yıllarda işletmelerin finansman sorununa çözüm getirmek amacıyla bir çok yeni finansman aracı ve tekniği geliştirmiştir. Böylece işletmelerin borçlanmaları ve alternatif borçlanma araçları arasından tercih yaparak borçlanma maliyetlerini azaltma şansları artmıştır.

Son olarak, işletmelerin finansman kaynağı olarak borçlanmayı tercih etmelerinin nedenleri arasında borcun sağladığı vergi avantajı ile borçlanmanın daha kolay bir finansman sağlama aracı olması vardır. İşletme borçlanma karşılığında faiz öder. İşletmenin vade sonunda borcun anaparası ile faiz ödemesi dışında herhangi bir yükümlülüğü yoktur. Ayrıca borçlanma işletmeye vergi avantajı sağlar. İşletme, borçlanılan fonlarla ilgili olarak katlandığı maliyetleri gider olarak finansal tablolara yansıtır. Böylece işletmenin karı ve ödeyeceği vergiler düşük olur.

2.2. BORÇLANMA MALİYETLERİNİN MUHASEBELEŞTİRİLMESİ

Borçlanma maliyetleri ve bu maliyetlerin muhasebeleştirilmesi yöntemleri hususu işletmeler için önem taşımaktadır çünkü borçlanma maliyetleri işletmeler için bir maliyet unsurudur ve bu unsurun muhasebeleştirilme yöntemi işletmenin karlılığını ve başarısını etkilemektedir.

Muhasebe standartları, finansal tablolarla ilgili ilkelerin uygulamaya geçirilmesini sağlayan esaslar ve yöntemleri kapsayan normlar olarak tanımlanabilir.[57] Muhasebe standartlarının uygulanması işletmeler açısından çok önemlidir. Günümüzde Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (IASB) tarafından oluşturulan standartlar tüm dünyada geçerlilik kazanmaya başlamıştır. Ülkeler, Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (IASB) tarafından oluşturulan standartlarla tam uyumlu kendi standartlarını oluşturmaya başlamışlardır.

Türkiye'de ise ilk önceleri çeşitli kurumlar kendi yetkileri dahilinde kendi muhasebe standartlarını oluşturmuşlardır. Ancak bu durum muhasebe standartlarında çok başlı bir düzenlemeye karmaşıklığı yol açmıştır. Standartların uygulanması konusunda güçlükler yaşanmıştır. Bu karmaşıklığın giderilmesi ve ülke genelinde tek bir düzenlemenin olmasını sağlamak amacıyla Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu (TMSK) kurulmuştur. TMSK, IASB ile yaptığı telif anlaşmaları gereğince, uluslararası standartları aynen dilimize çevirerek yayınlamaktadır.

Ülkemizdeki muhasebe standartlarının, uluslararası standartlarla uyumlu hale gelmesi işletmeler açısından büyük bir önem taşımaktadır. İşletmeler, bu standartlar sayesinde uluslararası piyasalara daha kolay açılabileceklerdir. Uluslararası piyasalardan daha kolay kredi temin edebilecek, ürünlerini daha kolay pazarlayabilecektir. İşletmelerin performansları, yıllar, sektörler ve hatta ülkeler itibari ile karşılaştırılabilecektir. Bu karşılaştırmalar sonucunda işletmelerin performansları daha iyi ölçülecektir. İşletmelerdeki performans ölçümleri, şeffaflığı ve saydamlığı arttıracaktır.

---

[57] S. Uslu, **Muhasebe Standartları Yüksek Öğretimde Öğrenciye Hangi Aşamada Verilebilir; Bir Örnek: ABD Uygulaması**, Muhasebe Öğretim Üyeleri Bilim ve Dayanışma Vakfı Bülteni, Sayı:9, Ocak 1998, s.25.

Borçlanma maliyetlerinin muhasebeleştirilmesi bu çalışmada muhasebe standartları esas alınarak açıklanmaktadır. 23 No'lu Uluslararası Muhasebe Standardı ile ülkemizde 23 No'lu Türkiye Muhasebe Standardı borçlanma maliyetlerini düzenlemektedir. Borçlanma maliyetleri ve muhasebeleştirilme yöntemleri Türkiye Muhasebe Standartları yanı sıra sermaye piyasası mevzuatında ve vergi mevzuatında da düzenlenmiştir. Bu itibarla borçlanma maliyetleri türleri ve muhasebeleştirilme yöntemleri; çalışmamızın ikinci bölümünde Türkiye Muhasebe Standartları, Uluslararası Muhasebe Standartları ve sermaye piyasası mevzuatı açısından, çalışmamızın üçüncü bölümlünde ise vergi mevzuatı açısından incelenecektir.

II. BÖLÜM

BORÇLANMA MALİYETLERİNİN MUHASEBE STANDARTLARINA GÖRE MUHASEBELEŞTİRİLMESİ

Borçlanma maliyetlerinin muhasebeleştirilme yöntemleri, 23 No'lu Borçlanma Maliyetine İlişkin Türkiye Muhasebe Standardı'na göre, Uluslararası Muhasebe Standartları'na göre ve Sermaye Piyasası Mevzuatı'na göre olmak üzere 3 kısımda incelenecektir.

1. MUHASEBE STANDARTLARI

Muhasebe sistemi tarafından üretilen bilgilerden gerekli faydaların sağlanabilmesi için bu bilgilerin bazı nitelikleri taşıması ve belirli standartlara göre hazırlanması gerekmektedir.[1] Muhasebe sisteminden elde edilen bilgilerden gerekli faydaların sağlanabilmesi için bu bilgilerin hem üretim hem de kullanım süreçlerinde uyulması gereken kurallar bütününe muhasebe standartları denir. Muhasebe standartları, muhasebe bilgilerinin güvenilir, anlamlı, gerçeğe uygun ve karşılaştırılabilir olmalarını sağlayan temel kıstaslardır. Başka bir ifade ile muhasebe standartları, finansal tabloların hazırlanması için genel kabul görmüş muhasebe ilkeleridir. Muhasebe standartları finansal tabloların içermeleri gereken bilgileri ve bu bilgilerin nasıl hazırlanmaları gerektiğini belirler.[2] Muhasebe standartlarının olmaması halinde finansal tabloların karşılaştırılma imkanı olmayacaktır.[3]

Özellikle son yıllarda tüm dünyada globalleşme hareketlerinin artması, uluslararası ticaret ile para ve sermaye hareketlerinin çok önemli boyutlara ulaşması

---

[1] S. Üstündağ, **Muhasebe Standartları Oluşturulması Süreci,** Muhasebe ve Denetime Bakış, Yıl:1 Sayı:1, s.31.

[2] G. M. Gerhard, H. Gernon, **Accounting: An International Perspective, A Supplement to Introductory Accounting Textbooks,** Irwın, Homewood, 1987, s.43.

[3] D. E. Kieso, J. Weygandt, **Intermediate Accounting**, Sixth Edition, Newyork, John Wiley And Sons Inc., 1989, s.6.

benzer olayların benzer biçimlerde ifade edilmesi, doğru, güvenilir, anlamlı, gerçeğe uygun ve karşılaştırılabilir bilgilerin üretilmesi için muhasebe alanında standartların oluşturulması gereğini ortaya çıkarmıştır.[4] Bu itibarla ülkemizde de bu alanda çalışmalar yapılmaktadır. 15/12/1999 tarih ve 4487 sayılı kanunla değişik 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'nun Ek 1 inci maddesi ile kurularak 07/03/2002 tarihinde faaliyete geçen Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu (TMSK), Uluslararası Muhasebe Standartları ile uyumlu, Türkiye Muhasebe Standartları'nı yayımlamaktadır. TMSK, idari ve mali özerkliğe sahip bir kamu tüzel kişisidir. 9/10/2005 tarih ve 25988 sayılı Resmi Gazete'de Borçlanma Maliyetlerine İlişkin Türkiye Muhasebe Standardı (TMS 23) Hakkında Tebliğ'i yayımlamıştır. Bu tebliğin amacı, borçlanma maliyetine ilişkin Türkiye Muhasebe Standardı'nı yürürlüğe koymaktır.

1.1. BORÇLANMA MALİYETİNE İLİŞKİN TÜRKİYE MUHASEBE STANDARDI (TMS 23)

Borçlanma Maliyetlerine İlişkin Türkiye Muhasebe Standardı (TMS 23), 9/10/2005 tarih ve 25988 sayılı Resmi Gazete'de TMSK tarafından yayımlanarak 31/12/2005 tarihinden sonra başlayan hesap dönemlerinden sonra geçerli olmak üzere yayımlandığı tarihte yürürlüğe girmiştir. TMS 23, otuz maddeden oluşmaktadır. Standardın amacı, borçlanma maliyetlerine ilişkin esas ve usulleri belirlemektir. Başka bir ifade ile standardın nasıl uygulanacağına açıklık getirerek farklı ve yanlış uygulamaları önlemektir.[5]

---

[4] M. Türkot, **Finansal Muhasebede Uluslararası Standartlar**, Yaklaşım Dergisi, Nisan 2005, Sayı:148, s.40.

[5] Y. K. Yalkın, **Borçlanma Maliyetlerinin Muhasebeleştirilme İlkeleri ve Yöntemleri (TMS 14)**, Muhasebe ve Denetime Bakış, Nisan 2000, s.2.

Standart, borçlanma maliyetlerinin muhasebeleştirilme yöntemlerini kapsamaktadır. Ancak borç olarak sınıflandırılamayan özkaynak maliyeti ile ilgili hususları kapsamamaktadır.[6] Standarda göre, borçlanma maliyetleri meydana geldikleri tarihte gider olarak muhasebeleştirilecektir. Ancak Standart bunun yanı sıra özellikli varlıkların satın alınmaları, inşa edilmeleri ve üretilmeleri ile ilgili doğrudan ilgili olan borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilerek muhasebeleştirilmelerine imkan vermektedir.[7] Böylece, Standart borçlanma maliyetlerinin meydana geldikleri tarihte muhasebeleştirilmelerinin yanı sıra alternatif bir yöntem olarak özellikli varlıklar ile ilgili borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilmesine olanak sağlamaktadır.

1.1.1. Borçlanma Maliyetine İlişkin Türkiye Muhasebe Standardı'nın (TMS 23) İçeriği

Borçlanma maliyetleri, Standard'ın "Tanımlar" başlıklı 4 üncü maddesinde "Bir işletme tarafından yapılan borçlanmalarla ilgili olarak katlanılan faiz ve diğer giderler" olarak tanımlanmıştır. Borçlanma maliyetlerinin muhasebeleştirilmesi, standardın içeriğini oluşturmaktadır.

Standardın kapsamını sadece borçlanma maliyetleri oluşturduğundan, borçlanma maliyeti kavramı içerisinde yer alan unsurlar da içeriği oluşturacaklardır. Borçlanma maliyeti kavramı içerisinde yer alan unsurlar Standard'ın 5 inci maddesinde aynen;

"(a) Kredili mevduat hesabı ile kısa ve uzun vadeli borçlanmalara uygulanan faizler,

(b) Borçlanmalarla ilgili iskonto ve primlerin itfaları,

[6] Borçlanma Maliyetlerine İlişkin Türkiye Muhasebe Standardı (TMS 23) Hakkında Tebliğ Sıra No:9, Ek, md.1,3.
[7] Y. K. Yalkın, **a.g.e.**, s.2.

(c) Borç anlaşmalarının düzenlenmeleri ile ilgili olarak oluşan diğer maliyetlerin itfaları,

(d) "TMS 17 Kiralama İşlemleri" Standardı uyarınca finansal tablolara yansıtılan finansal kiralamalara ilişkin borçlanma maliyetleri,

(e) Yabancı para ile borçlanmalarda, faiz maliyetlerine yönelik düzeltme olarak dikkate alındıkları ölçüde olmak üzere, kur farkları" olarak sıralanmıştır.

1.1.2. Özellikli Varlık Kavramı

Özellikli varlıklar, Standard'ın "Tanımlar" başlıklı 4 üncü maddesinde; "Amaçlanan kullanıma veya satışa hazır duruma getirilmesi zorunlu olarak uzun süreyi gerektiren varlıklar" olarak tanımlanmıştır. Bu tanımdan hareketle, özellikli varlıkların özelliklerini;

-Satın alındıkları zaman kullanıma ya da satışa müsait olmamaları,

-Kullanıma ve satışa hazır hale getirilmeleri için uzun bir süre gerektirmeleri, olarak sıralamak mümkün olacaktır.[8]

Standart, özellikli varlık kavramını sadece tanımlamamış, aynı zamanda özellikli varlık kavramına örnekler getirmiştir. Özellikli varlıklara, satılabilir duruma getirilmesi uzun bir süreyi gerektiren stoklar, üretim tesisleri, enerji üretim tesisleri ve yatırım amaçlı gayrimenkuller örnek gösterilmiştir.[9] Ancak Standart, diğer yatırımları, sürekli ve sık sık üretilen stokları ve alındıkları zaman kullanıma ve satışa hazır bulunan varlıkları özellikli varlık kavramına dahil etmemiştir.

Satılabilir duruma getirilmesi uzun bir süreyi gerektiren stoklar, diğer stoklara göre satışa hazır hale getirilmesi için daha uzun bir zaman sürecine ihtiyaç

---

[8] S. G. Başbozkurt, **Borçlanma Maliyetlerinin Muhasebeleştirilme İlkeleri, Yöntemleri ve Standartlar Açısından İncelenmesi**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2002, s.74.

[9] Borçlanma Maliyetlerine İlişkin Türkiye Muhasebe Standardı (TMS 23) Hakkında Tebliğ Sıra No:9, Ek, md.6.

duyan stoklardır. Şarap stoku, satılabilir duruma getirilmesi uzun bir süreyi gerektiren stoklara verilebilecek uygun bir örnektir. Şarap üretimi, uzun bir zamana gereksinim duymaktadır. Üretim tamamlandıktan sonra ise şarapların satışa hazır hale getirilmesi için en az 6 ay ile 24 ay arasında değişen bir süre kadar olgunlaşmaya bırakılması gerekmektedir.

Üretim tesisleri; işletmenin üretim faaliyetlerini gerçekleştirmek üzere kullandığı makinelerin yer aldığı fiziki üretim mekanıdır. Üretim tesisleri, Tekdüzen Hesap Planı'nda "253-Tesis, Makine ve Cihazlar" hesabında ve Maddi Duran Varlıklar içerisinde yer alır.[10] Tesis, makine ve cihazlar özellikli varlık kavramına verilebilecek en uygun örneklerden birisidir çünkü tesislerin yapımı çok büyük ve detaylı çalışmalar içermektedir. Tesislerin imal edilip montajlanarak üretime başlamaları için uzun bir sürenin geçmesi gerekmektedir.

Enerji üretim tesisleri, doğada varolan enerji kaynaklarının doğal hallerinden faydalanmanın mümkün olmaması nedeniyle kullanılabilir enerji haline dönüştürülmesi için gerekli olan tesislerdir. Enerji üretim tesislerinin kurulabilmeleri için yoğun teknoloji ve sermaye yatırımına ihtiyaç vardır. Ayrıca bu tesislerin üretime başlamaları için uzun süreye ihtiyaç duyulmaktadır.

Yatırım amaçlı gayrimenkuller, işletmenin sahibi olduğu fonları değerlendirmek amacıyla satın aldığı bina, arazi ve arsalardır.

1.2. TMS 23'E GÖRE BORÇLANMA MALİYETİ TÜRLERİ

İşletmelerin, yabancı kaynak kullanımına bağlı olarak katlandıkları tüm yükümlülüklere borçlanma maliyeti denilmektedir. İşletmelerin borçlanma maliyetlerinin belirlenmesi ve muhasebe sistemine uygun olarak kaydedilmesi büyük

[10] **Muhasebenin Temel Kavramları ve Tekdüzen Hesap Planı**, TÜRMOB Yayınları, Ankara, 1998, s.17.

bir önem taşımaktadır. Bu itibarla borçlanma maliyeti kavramı içerisinde yer alan kalemlerin detaylı olarak incelenmesi ve tanımlanması gerekir.

-Kredili mevduat hesabı ile kısa ve uzun vadeli borçlanmalara uygulanan faizler,

-Borçlanmalarla ilgili iskonto ve primlerin itfaları,

-Borç anlaşmalarının düzenlenmeleri ile ilgili olarak oluşan diğer maliyetlerin itfaları,

-"TMS 17 Kiralama İşlemleri" Standardı uyarınca finansal tablolara yansıtılan finansal kiralamalara ilişkin borçlanma maliyetleri,

-Yabancı para ile borçlanmalarda, faiz maliyetlerine yönelik düzeltme olarak dikkate alındıkları ölçüde olmak üzere, kur farkları borçlanma maliyetleri olarak TMS 23'te sayılmıştır.[11]

1.2.1. Kredili Mevduat Hesabı İle Kısa ve Uzun Vadeli Borçlanmalara Uygulanan Faizler

Bankalar, tasarruf fazlası olanların kendilerine getirmiş oldukları birikimlerini, ödünç paraya ihtiyacı olanlara kredi olarak kullandırarak fon akışı sağlarlar. Bankaların sağladıkları krediler, alacaklı borçlu ilişkisinden doğarak özel hukuk hükümlerine tabidir. Bankaların yanı sıra bir çok özel finans kuruluşu da ödünç paraya ihtiyaç duyanlara kredi olanağı sağlamaktadır. Söz konusu krediler, krediyi geri ödeyeceği konusunda teminat gösteren kişilere belirli bir vade sonunda geri alınmak kaydı ile verilir.[12] Müşterinin teminatlarının uygun olup olmadığı konusunda yapılan istihbarat sonucunda kredi isteği değerlendirilir ve kredinin açılıp

[11] Borçlanma Maliyetlerine İlişkin Türkiye Muhasebe Standardı (TMS 23) Hakkında Tebliğ Sıra No:9, Ek, md.5.
[12] E. Kotar, Ş. Dokur, **İşletmelerin Mali İşlemleri ve Muhasebeleştirilmesi**, Alfa Yayınları, Ocak 2002, s.503.

açılmayacağına karar verilir. Kredi açılmasına karar verilirse, banka ile işletme arasında bir kredi sözleşmesi yapılır. Söz konusu kredi sözleşmesinde borcun vadesi, borca uygulanacak olan faiz oranı ve geri ödeme koşulları ile işletme tarafından borca karşılık olarak gösterilecek teminat belirtilir. Kredili mevduat hesaplarının temel maliyeti, borca uygulanacak olan faiz oranıdır. Faiz oranı genellikle ekonomik ortama göre değişkenlik gösterir. Bunun yanı sıra komisyon gideri ile vergi ve fonlar da kredi kullananlar için maliyet oluşturur.

İşletmeler, banka kredilerinin yanı sıra ticari kredileri de kullanırlar. İşletmeler, mal ve hizmet alışlarında satıcılara kısa ve uzun vadeli borçlanabilirler.[13] Söz konusu uzun ve kısa vadeli kredilerin maliyeti, satıcı işletmenin kredili satış politikasına bağlı olarak değişiklik göstermektedir.

1.2.2. Borçlanmalarla İlgili İskonto ve Primlerin İtfaları

İşletmelerin yabancı kaynak sağlamalarının diğer bir yolu menkul kıymet ihracıdır. İşletmeler tahvil, bono, senet gibi menkul kıymetleri ihraç ederek kısa veya uzun vadeli olarak fon sağlarlar.

Bir anonim şirket ya da kamu yönetimi birimi tarafından çıkarılan ve bir yükümlülüğü içeren senetlere tahvil denir. Tahvil ihraç eden, belirli bir vade sonunda ana parayı ödeyerek tahvillerin satış bedelini elde eder.[14] Bono, kayıtsız ve koşulsuz nakit ödeme vaadini belirten ve nakit gibi tedavül edilen kıymetli evrak türüdür.[15] İşletmeler, tahvil ve bononun yanı sıra varlığa dayalı menkul kıymetler ve kar-zarar ortaklığı belgesi gibi para ve sermaye piyasası araçları kullanarak finansman sağlamaktadırlar.

---

[13] E. Kotar, Ş. Dokur, **a.g.e.**, s.501.
[14] E. F. Brigham, Çev: Özdemir Akmut ve Halil Sarıaslan, **Finansal Yönetimin Temelleri**, Ankara, Ankara Üniversitesi Rektörlüğü Yayınları No:222, 1999, cilt:1, s.233.
[15] http://www.fortis.com.tr/bilgibankasi/finans_sozlugu_b.jsp, 09/10/2006.

Menkul kıymetin üzerinde yazılı olan değere nominal değer denir. Menkul kıymetler, nominal değerleri ile değerlenirler.[16] İşletmeler ihtiyaç duydukları yabancı kaynakları daha hızlı bir biçimde sağlayabilmek için bazen menkul kıymetleri nominal değerlerinin altında ihraç edebilirler. Bu durumda menkul kıymetin ihraç edilme değeri ile nominal değeri arasında bir fark oluşacaktır ki bu fark iskontodur. İşletme iskontolu satış yapmıştır. İskontolu satış nedeniyle, işletme aleyhine oluşan bu olumsuz fark işletme açısından borçlanma maliyetidir. Çünkü menkul kıymet ihracı bir tür borçlanmadır. Bu husus Tekdüzen Hesap Planı'nda, bilançoda negatif bir değer olarak "Menkul Kıymet İhraç Farkları" adı altında izlenerek ilgili olduğu dönemin finansman gideri olarak muhasebeleştirilir.

1.2.3. Borç Anlaşmalarının Düzenlenmeleri İle İlgili Olarak Oluşan Diğer Maliyetlerin İtfaları

Borç anlaşmaları, Borçlar Kanunu mevzuatında düzenlenmiştir. Borç, iki tarafın karşılıklı olarak birbirine uygun irade beyanıdır.[17] Borcu doğuran hukuki ilişki genellikle taraflar arasında yapılan bir borç sözleşmesine dayanır. Söz konusu hukuki ilişkiden dolayı, borçlu ve alacaklı tarafından elde edilen bazı haklar ve yükümlülükler söz konusu olmaktadır. Bu itibarla borç sözleşmesinin şekli önem kazanmaktadır. Ancak borç sözleşmelerinde herhangi bir şekil şartı yoktur.[18] Borçlar Kanunu'na göre; borç sözleşmesi için herhangi bir şekil aranmasa dahi borcun ispatı için borç sözleşmesinin yazılı bir biçimde yapılmasında yarar vardır.

Borçlanma yoluyla finansman sağlamanın maliyetlerinden birisi de söz konusu borç sözleşmelerinin düzenlenmesi ile ilgili olarak katlanılan maliyetlerdir. Banka ya da özel finans kuruluşlarına ödenen komisyon giderleri ile noter harç ve

[16] E. F. Brigham, Çev: Özdemir Akmut ve Halil Sarıaslan, **a.g.e.**, s.194.
[17] 818 sayılı **Borçlar Kanunu**, md.1.
[18] **a.k.** md.11.

ücretleri borç anlaşmalarının düzenlenmeleri ile ilgili olarak oluşan diğer maliyetleri oluşturmaktadır.

1.2.4. "TMS 17 Kiralama İşlemleri" Standardı Uyarınca Finansal Tablolara Yansıtılan Finansal Kiralamalara İlişkin Borçlanma Maliyetleri

Özellikle son yıllarda işletmelerin finansman ihtiyaçlarını karşılamak için başvurdukları finansal kiralama ya da uluslararası alanda daha çok bilinen adıyla "Leasing" alternatif finansal araçlar arasında kısa sürede önemli bir yer edinmiştir.

Finansal kiralama, bir tarafa kiraladığı malı kullanım imkanını tanıyan, diğer tarafa kiraladığı malın mülkiyetini elinde bulundurma imkanı ve kira karşılığı bir bedel talebinde bulunma hakkı tanıyan bir sözleşme olarak tanımlanabilir.[19] Finansal kiralama işlemleri temel olarak, finansal kiralama ve faaliyet kiralaması olarak ikiye ayrılmaktadır. Finansal kiralama faaliyet kiralamasına göre daha çok tercih edilmektedir. Finansal kiralama işleminde, bir varlığın mülkiyetine sahip olmaktan kaynaklanan tüm riskler ile tüm faydalar kiracıya devredilmektedir.[20]

Finansal kiralama işlemi, esasen uzun vadeli bir borçlanmadır. İşletme, finansal kiralamaya konu olan varlığın mülkiyetine sahip değildir. Ancak varlığın kullanım hakkını devir alması karşılığında, kiralayana karşı bir borç ve faiz yükümlülüğü altındadır. Finansal kiralama işlemi, kiracının bilançosunun aktifinde bir varlık, pasifinde ise bir borç olarak yer alır. Bu nedenle finansal kiralama işlemi kiralayan taraf için borçlanma maliyeti oluşturur. Kiralayan tarafın kiralama işlemi için ödemek zorunda kalacağı veya aynı varlığı satın almak için aynı vade ile ödünç

[19] H. Kaynak, **Finansal Kira Giderlerinin Maliyetlerle İlişkisi**, Yaklaşım, Ankara, Haziran 2000, s.137.
[20] G. Sayılgan, **Kiralama İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi**, Muhasebe ve Denetime Bakış, Ocak 2001, s.108.

alması gereken fonlar için katlanmak zorunda kalacağı faiz tutarı, finansal kiralama işleminde kiralayan tarafın borçlanma maliyetini oluşturmaktadır.[21]

1.2.5. Yabancı Para İle Borçlanmalarda, Faiz Maliyetlerine Yönelik Düzeltme Olarak Dikkate Alındıkları Ölçüde Olmak Üzere, Kur Farkları

Yurtdışından nakit şeklindeki yatırım kredilerinin sağlanması ya da kredili veya vadeli yatırım malı ithal edilmesi sırasında yerli para ile yabancı paralar arasındaki kur değişmelerine bağlı olarak değerleme zamanında kur farkları ortaya çıkmaktadır.[22] Kur farkı, işletme faaliyetlerini ve buna bağlı olarak faaliyet sonuçlarını doğrudan etkiler. Bu etkinin büyüklüğü ve yönü, kur değişmelerinin niteliğine ve uygulanan muhasebe ilkelerine göre değişiklik gösterir.[23]

Kur farkı, bir para birimindeki belirli bir tutarın diğer bir para birimine farklı kurlardan çevrilmesinden kaynaklanan farktır.[24] Kur farkı, işletmeler için maliyet unsurudur. İşletmelerin yaptıkları işlemler belirli bir dönemde tamamlanıyorsa söz konusu işlemlerle ilgili olarak oluşan kur farkları o dönemdeki finansal tablolara borçlanma maliyeti olarak yansıtılır. Ancak, işletmelerin yaptıkları işlemler birden fazla muhasebe dönemini kapsamakta ise her bir dönemde muhasebeleştirilecek kur farkları her dönemde döviz kurlarında meydana gelen değişime göre belirlenerek finansal tablolara borçlanma maliyeti olarak yansıtılır.[25]

---

[21] G. Sayılgan, **a.g.e.**, s.109.
[22] B. Sarıgül, **Faiz Giderleri İle Kur farklarının Muhasebeleştirme Usulünün Vergi ve Sermaye Piyasası Mevzuatı Karşısındaki Durumu ve Dağıtılabilir Kar Üzerindeki Etkisi**, Yaklaşım, Şubat 2000, Sayı:86, s.109,110.
[23] E. Bayazıtlı, T**MS-12 Kur Değişim Etkilerinin Muhasebeleştirilmesi Standardına Göre Yabancı Para Birimine Dayalı İşlemleri Muhasebeleştirilmesi**, Muhasebe ve Denetime Bakış, Ocak 2003,Yıl:3, Sayı:8, s.15.
[24] **Kur Değişim Etkilerine İlişkin Türkiye Muhasebe Standardı (TMS 21)**, md.8.
[25] **a.k.**, md.29.

1.3. TMS 23'E GÖRE BORÇLANMA MALİYETLERİNİN MUHASEBELEŞTİRİLMESİ YÖNTEMLERİ

Borçlanma maliyetleri, işletmelerin karlılığını ve başarısını etkileyen önemli bir faktördür.[26] Bu nedenle borçlanma maliyetlerinin gerçeğe uygun ve doğru bir biçimde muhasebeleştirilmeleri gereklidir. Borçlanma Maliyetlerinin Muhasebeleştirilmesine İlişkin Türkiye Muhasebe Standardı (TMS 23), borçlanma maliyetinin net tanımını yapmanın yanı sıra borçlanma maliyetinin içeriğini açıklamış ve bu maliyetlerin nasıl muhasebeleştirileceklerine dair yöntemler ortaya koymuştur. Bu yöntemler, temel yöntem ve alternatif yöntem olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

1.3.1. Temel Yöntem

Temel yönteme göre; borçlanma maliyetleri oluştukları anda gider olarak muhasebeleştirilerek finansal tablolara yansıtılırlar. Temel yöntemde borçlanmanın niteliği ve yöntemi dikkate alınmaksızın, borçlanma maliyetlerinin oluştukları dönemde gider olarak muhasebeleştirilmesi esastır.[27]

Standarda göre; temel yöntemde ne şekilde ve nasıl oluşursa oluşsun borçlanma maliyetleri, oluştukları dönemde gider olarak kaydedilirler. Esasen borçlanma maliyetlerinin oluştukları dönemde gider olarak kaydedilmeleri, muhasebenin "Dönemsellik Kavramı"nın bir gereğidir. Dönemsellik kavramına bağlı olarak borçlanma maliyetleri oluştukları dönemde Tekdüzen Hesap Planı'nda "78 Finansman Giderleri" kapsamında muhasebeleştirilirler.

---

[26] N. Berk, **Finansal Yönetim,** 3. Baskı, İstanbul, Turhan Kitabevi, 1998, s.265.
[27] Borçlanma Maliyetlerine İlişkin Türkiye Muhasebe Standardı (TMS 23) Hakkında Tebliğ Sıra No:9, Ek, md.7,8.

İşletmenin borçlandığı tutarlarla ilgili olan faiz, kur farkı, komisyon ve benzeri giderler, "780-Finansman Giderleri" hesabında izlenir.[28] İşletmenin bir dönem boyunca dönem gideri olarak kaydettiği finansman giderleri, dönem sonunda "781-Finansman Giderleri Yansıtma" hesabı aracılığıyla gelir tablosu hesaplarına devredilir. Borçlanma maliyetlerini içeren gelir tablosu hesapları, döneme ilişkin diğer giderlerle birlikte "Dönem Karı veya Zararı" hesabının belirlenmesine etki eder.

Temel yönteme dayalı olarak borçlanma maliyetlerinin muhasebeleştirme işlemlerini örneklerle açıklamak daha faydalı olacaktır.

Örnek 1*:

a) İşletme, X bankasında yer alan ticari hesabından kısa vadeli olarak kredi kullanmaktadır. Kullandığı kısa vadeli kredilere bağlı olarak bankadan gelen dekonttan işletme adına 150 TL faiz tahakkuk ettirildiği anlaşılmıştır. (Bu işlemle ilgili olarak banka ve sigorta muameleleri vergisi %5 ve fon kesintisi %10 olarak kullanılacaktır.)

b)İşletme sermaye ihtiyacı nedeniyle Y bankası aracılığı ile 3 ay önce piyasaya ihraç ettiği tahvillerle ilgili olarak 5.000 TL tutarındaki faiz giderini Y bankasındaki hesabından ödemiştir.

Bu işlemlerle ilgili muhasebe kayıtları:

[28] **Muhasebenin Temel Kavramları ve Tekdüzen Hesap Planı**, TÜRMOB Yayınları, Ankara, 1998, s.140.

* Eşanlı kayıt yönteminde gider çeşitleri ile birlikte gider yerlerininde izlenmesi gerekmektedir. Ancak bu çalışmada ilgili örneklerin tamamında bütün giderler finansman gider yerleri ile ilgili olduğu için tekrardan kaçınmak amacıyla yardımcı hesaplarda gider yerleri izlenmeyecektir.

a)

Hesabın Adı	Borç	Alacak
780 FİNANSMAN GİDERLERİ -60 Kısa Vadeli Borçlanma Giderleri -Faiz gideri 150,00 -Vergi ve fon tutarı 8,25	158,25	
300 BANKA KREDİLERİ -X bankası		158,25

b)

Hesabın Adı	Borç	Alacak
780 FİNANSMAN GİDERLERİ -61 Uzun Vadeli Borçlanma Giderleri	5.000,00	
102 BANKALAR* -Y Bankası		5.000,00

Yukarıdaki işlemlerle ilgili muhasebe kayıtları yapıldıktan sonra dönem sonunda bu hesapların gelir hesapları ile karşılaştırılarak kar veya zararın tespiti için gelir tablosu hesaplarına yansıtılması gereklidir. Bu işleme ait kayıtlar aşağıda yer almaktadır.

Hesabın Adı	Borç	Alacak
660 KISA VADELİ BORÇLANMA GİDERLERİ	158,25	
661 UZUN VADELİ BORÇLANMA GİDERLERİ	5.000,00	
781 FİNANSMAN GİDERLERİ YANSITMA H.		5.158,25

* İlgili tahvillerin primli ihracı söz konusu ise Bankalar hesabı yerine Menkul Kıymet İhraç Farkları hesabı kullanılır.

690 DÖNEM KARI VEYA ZARARI	5.158,25	
660 KISA VADELİ BORÇLANMA GİDERLERİ		158,25
661 UZUN VADELİ BORÇLANMA GİDERLERİ		5.000,00
781 FİNANSMAN GİDERLERİ YANSITMA H.	5.158,25	
780 FİNANSMAN GİDERLERİ		5.158,25

Örnek 2:

İşletme, 1 Kasım 2006 tarihinde 8 aylık vade ile 5.000 TL borç almıştır. Borca ilişkin faiz giderleri borcun vadesi sonunda ödenecektir. Borcun faiz oranı % 20 olarak belirlenmiştir.

İşletmenin 1 Kasım 2006 tarihli muhasebe kayıtları:

Hesabın Adı	Borç	Alacak
100 KASA		
336 DİĞER ÇEŞİTLİ BORÇLAR		5.000

İşletmenin 31/12/2006 tarihinde, yıl sonu itibari ile 2006 yılına ait iki aylık faiz giderine ait tahakkuk kayıtları:

Hesabın Adı	Borç	Alacak
780 FİNANSMAN GİDERLERİ	167	
381 GİDER TAHAKKUKLARI		167
660 KISA VADELİ BORÇLANMA GİDERLERİ	167	
780 FİNANSMAN GİDERLERİ YANSITMA H.		167
690 DÖNEM KARI VEYA ZARARI HESABI	167	
660 KISA VADELİ BORÇLANMA GİDERLERİ		167

781 FİNASMAN GİDERLERİ YANSITMA H.	167	
780 FİNANSMAN GİDERLERİ		167

İşletmenin 1 Temmuz 2007 tarihi itibari ile vadesi gelen borcunu faizi ile birlikte ödemesine ilişkin muhasebe kayıtları:

Hesabın Adı	Borç	Alacak
336 DİĞER ÇEŞİTLİ BORÇLAR	5.000	
780 FİNANSMAN GİDERLERİ	500	
381 GİDER TAHAKKUKLARI	167	
100 KASA		5.667

Dönem sonunda, 31 Aralık 2007 tarihinde finansman giderlerinin ilgili gelir tablosu hesaplarına devrine ilişkin kayıtlar:

Hesabın Adı	Borç	Alacak
660 KISA VADELİ BORÇLANMA GİDERLERİ	500	
780 FİNANSMAN GİDERLERİ YANSITMA H.		500
690 DÖNEM KARI VEYA ZARARI	500	
660 KISA VADELİ BORÇLANMA GİDERLERİ		500
781 FİNANSMAN GİDERLERİ YANSITMA H.	500	
780 FİNANSMAN GİDERLERİ		500

1.3.2. Alternatif Yöntem

Bir özellikli varlığın satın alınması, inşaatı veya üretimi ile doğrudan ilgili olan borçlanma maliyetleri söz konusu özellikli varlığın bir unsuru olarak

muhasebeleştirilir.[29] Bu itibarla muhasebeleştirilme işlemi yapılırken borçlanma maliyetleri ilgili varlığın maliyetine eklenir. Ancak bu maliyetlerin taşıması gereken iki özellik vardır:

i) Özellikli varlığın borçlanma maliyeti güvenilir bir biçimde ölçülebilmelidir.

ii) Özellikli varlığın gelecekteki ekonomik yararından işletme faydalanabilmelidir.

Standarda göre; bu iki özelliğin bulunmadığı hallerde ilgili borçlanma maliyetleri oluştukları dönemde gider olarak muhasebeleştirilecektir.[30]

1.3.2.1. Aktifleştirilebilir Borçlanma Maliyetleri

TMS 23; özellikli varlıkların satın alınması, inşası ve üretimi ile ilgili olan borçlanma maliyetlerinin, ilgili varlığın maliyetine eklenerek muhasebeleştirileceğini belirtmiştir. Aynı zamanda Standart, işletmelerin özellikli varlık edinmeleri için borçlanmaları halinde ortaya çıkabilecek bazı durumlara da yer vermiştir. Bu durumlardan ilki; bir işletmenin özellikle bir özellikli varlığın elde edilmesi için borçlanması halinde, özellikli varlıkla ilgili borçlanma maliyetlerinin kolaylıkla saptanabilmesidir.[31] İşletme sadece özellikli varlığı finanse etmek için borçlanmıştır. Bu itibarla borçlanma ile özellikli varlık arasında doğrudan bir ilişki kurmak kolaydır.

Standart'ta borçlanmalarla ilgili olarak vurgulanan ikinci durum, özellikli varlık ile borçlanma arasında doğrudan bir ilişki kurmanın zorluğudur. Bu husus

---

[29] Borçlanma Maliyetlerine İlişkin Türkiye Muhasebe Standardı (TMS 23) Hakkında Tebliğ Sıra No:9, Ek, md.11.

[30] F. Sönmez, **14 No'lu Türkiye Muhasebe Standardı Borçlanma Maliyetlerinin Muhasebeleştirilmesi**, Yaklaşım, 2003, Sayı:129,130**,** s.183.

[31] Borçlanma Maliyetlerine İlişkin Türkiye Muhasebe Standardı (TMS 23) Hakkında Tebliğ Sıra No:9, Ek, md.13.

Standart'ta iki şekilde örneklendirilmiştir. Birincisi; şirketler topluluğunun çeşitli kaynaklardan çeşitli faiz oranlarıyla borçlanabilmesi ve bu borçları çeşitli grup şirketlerine kullandırmasıdır. İkincisi, yüksek enflasyon yaşayan ekonomilerde bir şirket topluluğunun dövize endeksli olarak borçlanması halinde kur dalgalanmalarının ortaya çıkmasıdır.[32] Bu durumlarda, borçlanma maliyetlerinin tutarı ile özellikli varlık arasında doğrudan bir ilişki kurmak zordur. Doğrudan ilişkinin belirlenmesi için sağlıklı ve güvenilir bir yorum yapılması gereklidir.

Standart'ta borçlanmalarla ilgili olarak vurgulanan son durum, işletmenin özellikli varlık alımı yanı sıra diğer ihtiyaçlarını karşılaması için borçlanmasıdır. İşletme bu durumda genel amaçlı bir borçlanma tercih etmiştir. Bu itibarla işletme özellikli varlıkların borçlanma maliyetlerinin saptanması için belirli bir aktifleştirme oranı kullanır. Aktifleştirme oranı Standart'ta;

"Özellikli varlık alımına yönelik yapılmış borçlanmalar hariç olmak üzere, işletmenin ilgili dönem süresince mevcut tüm borçlarına ilişkin borçlanma maliyetlerinin ağırlıklı ortalaması" olarak tanımlanmıştır.

Alternatif yönteme göre; borçlanma maliyetleri özellikli varlığın maliyetine eklenerek muhasebeleştirilir. Ancak, özellikli varlığın satın alınması için borçlanılan tutarlar, hemen yatırım yapılmak yerine geçici fonlarda değerlendiriliyorsa borçlanma maliyetlerinden bu fonlardan elde edilen gelirler düşülür.[33]

Alternatif yönteme göre, borçlanma maliyetlerinin muhasebeleştirilmesi işlemlerine ilişkin örnekler aşağıda yer almaktadır.

---

[32]Borçlanma Maliyetlerine İlişkin Türkiye Muhasebe Standardı (TMS 23) Hakkında Tebliğ Sıra No:9, Ek, md.14.
[33]**a.k.**, Ek, md.15,16.

Örnek 3:

a) İşletme, inşa etmekte olduğu bina için X bankasından vade sonu ödemeli ve uzun vadeli olarak bir miktar kredi kullanmıştır. Bu kredi ile ilgili olarak birinci yıl sonunda 7.500 TL faiz gideri tahakkuk etmiştir. İşletmeye gelen dekonttan işletmenin ilgili kredi hesabına faiz gideri ve vergi giderinin eklendiği görülmüştür. (Bu işlemle ilgili olarak banka ve sigorta muameleleri vergisi %5 ve fon kesintisi %10 olarak kullanılacaktır.)

Bu maliyete ilişkin olarak işletmenin yapacağı kayıt:

Hesabın Adı	Borç	Alacak
780 FİNANSMAN GİDERLERİ -61 Uzun Vadeli Borçlanma Gideri -Faiz Gideri : 7.500,00 -Vergi ve fon gideri: 412,50	7.912,50	
400 BANKA KREDİLERİ -X Bankası		7.912,50

Birinci yılın sonunda borçlanma maliyetlerine ilişkin yapılacak dönem sonu kayıtları:

Hesabın Adı	Borç	Alacak
258 YAPILMAKTA OLAN YATIRIMLAR -Bina inşaatı -Borçlanma maliyeti	7.912,5	
780 FİNANSMAN GİDERLERİ YANSITMA H.		7.912,5
781 FİNANSMAN GİDERLERİ YANSITMA H	7.912,50	
780 FİNANSMAN GİDERLERİ -61 Uzun Vadeli Borçlanma Gideri -Faiz Gideri : 7.500,00 -Vergi ve fon gideri: 412,50		7.912,50

b) İşletme, ikinci yılın sonunda X bankasından gelen dekonttan 8.000 TL faiz tahakkuk ettiğini öğrenmiş ve faiz gideri ile vergi giderlerinin kredi hesabına eklendiğini öğrenmiştir. (Bu işlemle ilgili olarak banka ve sigorta muameleleri vergisi %5 ve fon kesintisi%10 olarak kullanılacaktır.)

Hesabın Adı	Borç	Alacak
780 FİNANSMAN GİDERLERİ -61 Uzun Vadeli Borçlanma Gideri -Faiz Gideri : 8.000,00 -Vergi ve fon gideri: 440,00	8.440,00	
400 BANKA KREDİLERİ -X Bankası		8.440,00

İkinci yılın sonunda borçlanma maliyetlerine ilişkin dönem sonu kayıtları ise aşağıdaki gibidir.

Hesabın Adı	Borç	Alacak
258 YAPILMAKTA OLAN YATIRIMLAR -Bina inşaatı -Borçlanma maliyeti	8.440,00	
781 FİNANSMAN GİDERLERİ YANSITMA H.		8.440,00
781 FİNANSMAN GİDERLERİ YANSITMA H.	8.440,00	
780 FİNANSMAN GİDERLERİ -61 Uzun Vadeli Borçlanma Gideri -Faiz Gideri : 8.000,00 -Vergi ve fon gideri: 440,00		8.440,00

c) İşletme ikinci yılın sonunda bina inşaatını tamamlamıştır. Muhasebeleştirilen inşaat maliyetleri 500.000 TL'dir.

İkinci yılın sonunda bina inşaatı tamamlandığında "Yapılmakta Olan Yatırımlar" hesabında oluşan ve borçlanma maliyetlerini de içeren tutar 516.552,50 TL' dir. Binaya ilişkin muhasebeleştirme işlemi aşağıdaki gibidir.

Hesabın Adı	Borç	Alacak
250 BİNALAR	516.552,50	
258 YAPILMAKTA OLAN YATIRIMLAR		516.552,50

Örnek 4:

İşletmeye kredi ile satın alınan bir iş makinesi için aktifleştirilme tarihine kadar hesaplanan faiz gideri 2.000 TL ve kur farkı toplamı ise 500 TL'dir.

Bu maliyetlere ilişkin olarak işletmenin yapacağı kayıt:

Hesabın Adı	Borç	Alacak
780 FİNANSMAN GİDERLERİ -Faiz Gideri: 2.000,00 -Kur Farkı: 500,00	2.500,00	
300 BANKA KREDİLERİ		2.500,00
253 TESİS MAKİNE VE CİHAZLAR	2.500,00	
781 FİNANSMAN GİDERLERİ YANSITMA H.		2.500,00

Örnek 5:[*]

İşletme bir enerji üretim santrali inşa etmek için bir dönemde 4.250.000 TL harcama yapmıştır. Dönem sonunda yapılan bu harcama tutarının 250.000 TL'si faize tabi olmayan ticari borçlardan oluşmaktadır. Kalan genel amaçlı borçlanma yapısı ve faize ilişkin tutarlar ise aşağıdaki gibidir:

Banka kredileri 500.000 TL: %93

[*] Örneğimiz, G. Gökçen, B. A. Akgül, C. Çakıcı, **Türkiye Muhasebe Standardı Uygulamaları**, İstanbul, Beta Basım Yayım Dağıtım, Ekim 2006, s.211-213'ten geliştirilmiştir.

Banka kredileri 1.000.000 TL: %96

Tahvil ihracı 2.500.000 TL: %99

Enerji üretim santrali işletme için özellikli varlık niteliğindedir. Bu nedenle işletmenin genel amaçlı olarak yapmış olduğu borçlanmalara ilişkin aktifleştirilecek borçlanma maliyetleri tutarı aşağıdaki gibi hesaplanacaktır.

Borçlanma maliyetlerinin ağırlıklı ortalaması:

$$\frac{(500.000\ TL \times \%\ 93)+(1.000.000\ TL \times \%\ 96)+(2.500.000\ TL \times \%\ 99)}{(500.000TL+1.000.000TL+2.500.000TL)} = \%97,5$$

Borçlanma maliyetine pay alınacak ortalama harcama tutarı:

4.000.000TL(4.250.000TL-250.000TL)/2*=2.000.000 TL (faize dayalı olmayan 250.000 TL ticari borç düşülmüştür.)

Aktifleştirilecek borçlanma maliyeti tutarı:

2.000.000 TL x %97,5 = 1.950.000 TL

1.3.2.2. Aktifleştirmenin Başlaması

Özellikli varlıklara ilişkin borçlanma maliyetlerinin muhasebeleştirilmesi için

i) Varlık için bir harcama yapıldığında,

ii) Borçlanma maliyetleri oluştuğunda,

iii) Bir varlığın amaçlanan kullanımına veya satışına hazır duruma getirilmesi için gerekli işlemler başladığında[34] aktifleştirmeye başlanır.

* Borçlanma maliyetine pay alınacak ortalama harcama tutarı, toplam harcama tutarı ile faize dayalı harcama tutarının farkının ortalamasına eşit olduğu için 2'ye bölme işlemi uygulanmıştır.

[34] Borçlanma Maliyetlerine İlişkin Türkiye Muhasebe Standardı (TMS 23) Hakkında Tebliğ Sıra No:9, Ek, md.20.

Aktifleştirme işleminin başlama zamanlarından birisi, özellikli varlık için herhangi bir harcama yapılmasıdır. Varlık için yapılan harcamalar Standard'a göre; nakit olarak yapılan ödemeleri ve diğer varlıkların transferi ya da faiz içeren yükümlülüklerinin üstlenilmesini içermektedir. Bu itibarla özellikli varlıkla ilgili olarak tahsil edilmiş olan hakedişler ve devlet teşvikleri, özellikli varlığa ilişkin harcamalardan düşülür çünkü devlet teşviklerinin elde edilme şekilleri onun muhasebeleştirilme yöntemini etkilemediğinden, aynı şekilde muhasebeleştirilirler. Devlet teşvikleri, nakden ya da belirli bir yükümlülüğün azaltılması şeklinde elde edildikleri için işletmelere herhangi bir maliyet yüklememektedir. [35]

Aktifleştirme işleminin diğer başlama zamanı, borçlanma maliyetlerinin oluşmasıdır. Ancak özellikli varlık ile ilgili olarak borçlanma maliyetleri önceki dönemlerde başlamış olabilir. Bu takdirde bu dönemde oluşan borçlanma maliyetleri de aktifleştirilecektir.

Son olarak aktifleştirme, bir varlığın amaçlanan kullanımına ya da satışa hazır duruma getirilmesi için gerekli işlemler yapıldığında başlar. Gerekli işlemler, esasen varlığın fiziki olarak inşa edilmesinden önce başlayan teknik ve idari faaliyetleri ifade eder.[36] Özellikli varlığın inşasından önce başlayan ruhsat ve izin alma gibi işlemler gerekli işlemlere örnek olarak verilebilir.

1.3.2.3. Aktifleştirmeye Ara Verilmesi

Bir özellikli varlığın amaçlandığı şekilde kullanımına ya da satışa hazır duruma getirilmesi için inşaat veya üretim faaliyetlerinin durdurulduğu andan

[35] Devlet Teşviklerinin Muhasebeleştirilmesi ve Devlet Yardımlarının Açıklanması Hakkında Tebliğ Sıra No:8, Ek, md.9.
[36]Borçlanma Maliyetlerine İlişkin Türkiye Muhasebe Standardı (TMS 23) Hakkında Tebliğ Sıra No:9, Ek, md.22.

itibaren borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilmelerine ara verilir. Ancak aktifleştirme işlemine devam edilen bazı durumlar da mevcuttur. Bu durumlar,

-Gerekli teknik ve idari şartların devam etmesi,

-İşlemlerdeki gecikmelerin, varlığın amaçlandığı şekilde kullanımı veya satışa hazır duruma getirilmesi için gerekli olan işlemlerin doğal bir parçası olması durumu[37] olmak üzere iki tanedir.

1.3.2.4. Aktifleştirilmenin Sona Ermesi

Borçlanma maliyetinin aktifleştirilmesi işlemine, özellikli varlığın amaçlanan kullanımına ve satışına hazır hale getirilmesi için gereken işlemler tamamlandığında son verilir.[38] Burada dikkat edilmesi gereken husus, özellikli varlığın fiziki inşası tamamlandıktan sonra özellikli varlık ile ilgili idari işlemler devam ederken aktifleştirme işleminin devam edip etmeyeceğidir.

Standarda göre; özellikli varlık ile ilgili idari işlemler devam ederken fiziki olarak inşası tamamlandığında kullanıma hazır hale geldiğinden aktifleştirmeye son verilecektir. Aynı şekilde, özellikli varlığın yapımı parçalar halinde gerçekleşmekte ise, bir parçanın yapımı tamamlandıktan sonra diğer parçaların yapımı devam ederken yapımı tamamlanan parça bağımsız olarak kullanılabiliyor ise ilgili parçaya ilişkin borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilmesine son verilir. Ayrıca özellikli varlıkla ilgili olarak devam eden dekorasyon gibi küçük işlemler ise imalat, montaj ve inşa gibi işlemlerin tamamlanmadığı anlamına gelmez.

---

[37] Borçlanma Maliyetlerine İlişkin Türkiye Muhasebe Standardı (TMS 23) Hakkında Tebliğ Sıra No:9, Ek, md.23,24.
[38] **a.k.**, Ek, md.25.

1.4. BORÇLANMA MALİYETLERİ VE FİNANSAL TABLOLARA YANSIMASI

Borçlanma maliyetleri, finansal tablolara yansıtılırken bazı açıklamalar yapılması gerekmektedir. Öncelikle borçlanma maliyetlerine ilişkin uygulanan muhasebe politikaları belirtilmelidir. Finansal tabloların hazırlanmasında ve sunulmasında işletmeler tarafından kullanılan belirli ilkeler, esaslar, gelenekler, kurallar ve uygulamalar bütününe muhasebe politikaları denilmektedir.[39] Uygulanan muhasebe politikası hakkında bilgi sahibi olunması anlaşılabilirlik, karşılaştırılabilirlik ve şeffaflık açısından önem taşımaktadır.

Borçlanma maliyetlerine ilişkin olarak finansal tablolarda açıklanması gereken bir diğer husus; ilgili dönem boyunca aktifleştirilen borçlanma maliyeti tutarları ile aktifleştirilebilecek borçlanma maliyeti tutarının belirlenmesinde kullanılan aktifleştirilme oranıdır. Kural olarak işletmelerin borçlanma maliyetleri ilgili dönemde gider olarak muhasebeleştirilmektedir. Ancak özellikli varlıklarla ilgili borçlanma maliyetleri söz konusu olduğunda, ilgili özellikli varlığın maliyet bedeline eklenecek ve aktifleştirme işlemi yapılacaktır. Aktifleştirme işlemi yapılırken de işletme eğer genel amaçlı borçlandığı fonların bir kısmını özellikli varlığın finansmanı için kullanılmış ise aktifleştirilecek borçlanma maliyeti tutarı, aktifleştirme oranı yardımı ile bulunacaktır.

[39] Muhasebe Politikaları, Muhasebe Tahminlerinde Değişiklikler ve Hatalara İlişkin Türkiye Muhasebe Standardı (TMS 8) Hakkında Tebliğ Sıra No:5, Ek, md.5.

2. ULUSLARARASI MUHASEBE STANDARTLARINA GÖRE BORÇLANMA MALİYETLERİ VE MUHASEBELEŞTİRİLMESİ

Muhasebe sisteminden elde edilen bilgilerin, kullanıcıları için beklenen fonksiyonları yerine getirebilmesi, benzer olayları benzer şekilde ifade etmesine, üretilen bilgilerin doğru, güvenilir, gerçeğe uygun ve karşılaştırılabilir olmasına bağlıdır.[40] Bu itibarla muhasebe standartları, muhasebe uygulamalarına yön veren ve finansal tabloların hazırlanmasına düzen getiren kurallar bütünü olarak tanımlanabilir.[41]

Finansal tablolar ilkeleri ve esaslarının uygulamaya geçirilmesini sağlayan esas ve usuller muhasebe standartlarını oluşturur.[42] Finansal tabloların muhasebe standartlarına uyularak hazırlanması finansal tabloların kabul edilirliğini ve dikkate alınılırlığını arttırmaktadır. Ayrıca finansal tabloların karşılaştırılabilirliğini sağlamaktadır.

Muhasebe standartları, muhasebe uygulamalarının uyması gereken temel kavram ve ilkelerden hareketle geliştirilmiştir.[43] Ülkeler ekonomik yapılarına, yasal düzenlerine, politik sistemlerine uygun olarak işletmelerle ilgili faaliyet sonuçlarının ve finansal durumlarının gerçeğe uygun gösterilmesi için kendi standartlarını oluşturmuşlardır. Ülkelerin oluşturdukları muhasebe standartları ise mali sistemlerine, hukuki yapılarına ve muhasebe bilgileri kullanıcılarının gelişmişlik düzeyine bağlı olarak farklılıklar göstermiştir. Ancak zamanla uluslararası ticaretin,

---

[40] H. Bağcı, **Ulusal Muhasebe Standartları ve Uluslararası Standartlarla Uyum**, XVII. Türkiye Muhasebe Kongresi (10-12 Ekim 2002/İstanbul) Bildiriler Kitabı, s.23.
[41] S. Uslu, **Muhasebe Standartları Yüksek Öğretimde Öğrenciye Hangi Aşamada Verilebilir; Bir Örnek: ABD Uygulaması**, Muhasebe Öğretim Üyeleri Bilim ve Dayanışma Vakfı Bülteni, Sayı:9, Ocak 1998, s.25.
[42] Y. K. Yalkın, **Muhasebe Standartları ve Türkiye Uygulaması**, MÖDAV Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi, Cilt:2, Sayı:1, Mart 2000, s.2.
[43] N. Sağlam, **Bölümsel Raporlama ve Uygulaması**, Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Yayınları, No:1282, 2001, s.8.

para ve sermaye hareketlerinin çok önemli boyutlara ulaşması ile birlikte, küreselleşen dünyada ülkeler arasındaki yakınlaşmalar muhasebe bilimi ve onun bir bölümü olan muhasebe standartlarını da birbirine yakınlaştırmış ve uluslararası kimlik kazandırmıştır. [44]

Muhasebe alanında uluslararası standartların oluşturulmasıyla, muhasebe riskinin ortadan kaldırılarak daha fazla yatırım, ticaret ve büyümenin gerçekleşmesine olanak sağlamak hedeflenmiştir.[45] Uluslararası muhasebe standartları bugün tüm dünyada kabul görmüş ve kullanım olanağı bulmuş standartlar topluluğudur.

2.1. ULUSLARARASI MUHASEBE STANDARTLARI OLUŞTURMA SÜRECİ

Uluslararası muhasebe standartları oluşturma ihtiyacı 1960'lı yılardan itibaren gündeme gelmeye başlamıştır. Ancak standartların oluşturulmaya başlanması için ilk öneri, 1972 Sydney 10. Uluslararası Muhasebeciler Kongresi tarafından yapılmıştır.

1973 yılında, uluslararası düzeyde muhasebe alanında birliğin sağlanması ve çeşitli kuruluşların birbirleri ile uyumlaştırılarak ortaya çıkabilecek farklılıkların giderilmesi amacıyla, Avustralya, Kanada, Fransa, Almanya, Japonya, Meksika, Hollanda, İngiltere, İrlanda ve Amerika Birleşik Devletleri'nın muhasebe birimleri Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi'ni *(The International Accounting Standarts Committee – IASC)* oluşturmuşlardır.[46] 1 Temmuz 2000 tarihinden itibaren standartların, IASC'ın yeniden yapılandırılmasıyla oluşturulan

[44] B. A. Akgül, H. Akay, **Uluslararası Muhasebe Standartları ve Türkiye'de Uygulama Etkinliğine İlişkin Bir Araştırma**, 2. Baskı, İstanbul, Türkmen Kitabevi, 2004, s.1.
[45] M. Türkot, **a.g.e.,** s.40.
[46] http://www.turmob.org.tr/uluslararasi/IASB.doc, 05/08/2006.

Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (The International Accounting Standarts Board – IASB) tarafından oluşturulması kabul edilmiştir. 1 Nisan 2001 tarihinden itibaren de uluslararası muhasebe standartlarının oluşturulması, IASB tarafından yapılmaktadır.

2.2. ULUSLARARASI MUHASEBE STANDARTLARININ FAYDALARI

Uluslararası muhasebe standartları, uluslararası yatırımlardaki hızlı gelişmeyle çok uluslu şirketlerin büyümesi, uluslararası kredi akımlarındaki artışlar ve büyüyen ekonomilerde ulusal standartları oluşturma çabaları sonucunda ortaya çıkmıştır.[47] Uluslararası muhasebe standartlarının oluşturulmasının faydaları aşağıdaki gibi özetlenebilir.

-Farklı ülkelerde hazırlanan finansal tabloların karşılaştırılmalarını sağlamaktadır. Bunun sonucunda yatırımcılar daha isabetli kararlar verebilmektedirler.

-Muhasebe alanında kavram karmaşası yaşanmasını önlemektedir.

-Şirketler, uluslararası sermaye piyasalarında daha kolay kredi bulabilme imkanına sahip olmuştur.

- Şirketler, uluslararası sermaye piyasalarında daha kolay ortak bulabilme imkanına kavuşmuştur.

-Şirketler tarafından hazırlanan finansal tabloların daha açıklayıcı ve net olmalarını sağlamıştır.

[47] H. Erkuş, **IAS 33 ve TMS 33'e Uyumlu Olarak Hisse Başına Kazancın Hesaplanması,** Yaklaşım Yayıncılık, Eylül 2006, s.20,21.

2.3. ULUSLARARASI MUHASEBE STANDARDI (IAS) 23: BORÇLANMA MALİYETİ

Borçlanma maliyetlerinin muhasebeleştirilmesine dair uluslararası muhasebe standardı (IAS 23), Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi *(The International Accounting Standarts Committee – IASC)* tarafından 1 Ocak 1995 tarihinde ve bu tarihten sonra başlayan hesap dönemlerinde hazırlanan finansal tablolara uygulanmak üzere oluşturulmuştur.

IAS 23'ün amacını, borçlanma maliyetlerine ilişkin muhasebe uygulamalarını düzenlemek oluşturmaktadır. Standart'ta borçlanma maliyetleri; bir işletme tarafından borçlanılan fonlarla ilgili olarak katlanılan faiz ve diğer giderler olarak tanımlanmıştır. Standarda göre borçlanma maliyetleri;

-banka hesap mevcudundan fazla çekilen paralar ile kısa ve uzun vadeli borçlanmalara uygulanan faizler,

-borçlanmalarla ilgili primlerin itfaları ve iskontolar,

-IAS 17 ile uyumlu olarak finansal tablolara alınan finansal kiralamaya ilişkin giderler,

-faiz maliyetlerine bir dengeleme olarak kabul edilen yabancı para cinsinden borçlanmalar nedeniyle oluşan kur farkları,

-borç anlaşmalarına ilişkin olarak katlanılan yan maliyetlerin itfalar, olmak üzere beş adettir.

Standart'ta, yabancı kaynak maliyetleri tanımlanmış ve muhasebeleştirilme yöntemleri açıklanmıştır.[48] Standart'a göre borçlanma maliyetleri; oluştukları anda gider olarak muhasebeleştirilir. Ancak Standart'ta

[48] F. Zaif Ayıkoğlu, **Finansman Giderleri İle İlgili Yasal Düzenlemeler ve Uluslararası Muhasebe Standartları ile Muhasebe Temel Kavramları Açısından İncelenmesi**, MÖDAV Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi, 99/2, s.100.

alternatif bir uygulama olarak özellikli varlıkların satın alınması, inşası ve üretimi ile direkt olarak ilgili borçlanma maliyetleri, ilgili özellikli varlığın maliyetine eklenebilmektedir.

Standart'ta, özellikli varlık, amaçlandığı şekilde kullanımına ya da satışa hazır hale getirilmesi uzun zaman alan aktifler olarak tanımlanmıştır. Bu itibarla Standart'a göre; özellikli varlıkların satın alınması, inşası ve üretimi ile doğrudan ilgili olan borçlanma maliyetleri aktifleştirilmektedir. Bunun dışındakiler oluştukları dönem gideri olarak kayıtlara alınmaktadır. Aktifleştirme işleminin yapılabilmesi için katlanılan maliyetlerin gelecekte işletmeye fayda sağlaması gerekmektedir. Ayrıca doğru ölçülebilen ve özellikli varlık edinimi ile doğrudan ilişkili olan borçlanma maliyetleri aktifleştirilecektir.

İşletme özel olarak bir özellikli varlığın elde edilmesi amacıyla borçlanmış ise, o varlıkla ilgili olan borçlanma maliyetinin saptanması kolaydır. Ancak bazı durumlarda özellikli varlıkla doğrudan ilişkili olan maliyetleri saptamak zor olabilmektedir. Özellikle, bir işletmenin finansman faaliyetleri işletmenin bağlı olduğu şirketler grubu merkezi tarafından sağlanmaktaysa, şirketler grubu merkezi değişik faiz oranlarından ve değişik borçlanma araçlarını kullanarak borçlanıp grup üyesi şirketlere çeşitli koşullarla transfer ediyorsa, özellikli varlıkla doğrudan ilişkili olan maliyetlerin belirlenmesi zordur. Ayrıca yüksek enflasyon ve döviz kurlarında önemli dalgalanmaların olduğu dönemlerde işletmelerin yabancı para cinsinden ya da yabancı paraya endeksli olarak borçlanması durumunda özellikli varlıkla doğrudan ilişkili olan maliyetlerin

belirlenmesi zordur. Böyle durumlarda aktifleştirilecek borçlanma maliyetleri tutarı makul bir biçimde saptanmalıdır.[49]

Standart'a göre; işletme bir özellikli varlıkla ilişkili biçimde değil de genel amaçlı olarak borçlanmayı tercih etmiş olabilir. Bu durumda genel amaçlı borçlandığı kredinin bir kısmını özellikli varlığın finansmanında kullanmış ise; alınan borç miktarı ile özellikli varlık arasında bir ilişki kurulabilmesi için işletme özellikli varlığa ilişkin harcamalara bir aktifleştirme oranı uygular. Aktifleştirme oranı, işletmenin genel amaçlı borçlanmalarına dair borçlanma maliyetlerinin ortalamasıdır. Bir dönem boyunca aktifleştirilecek borçlanma maliyetleri tutarı, o dönem boyunca katlanılan borçlanma maliyetleri tutarını aşamaz.

İşletme sadece özellikli varlığın edinimi için borçlanmış ise; özellikli varlığa ilişkin borçlanma maliyeti tutarı, cari dönem boyunca borçlanılan fonların geçici olarak değerlendirildiği yatırımlardan elde edilen gelirlerin düşülmesi suretiyle bulunur.

Standart'a göre; borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilmesine,

-özellikli varlık için bir harcama yapıldığında,

-borçlanma maliyetleri tahakkuk ettiğinde,

-özellikli varlığın amaçlandığı şekilde kullanıma ya da satışa hazır hale getirilmesi için gereken işlemler başladığında başlanır. Özellikli varlık ile ilgili olarak yapılan harcamalar nakit ödemesi, diğer varlıkların transferi veya faize dayalı borçlanma yapılması ile sonuçlanan harcamaları içerir. Bu itibarla özellikli varlıkla ilgili olarak alınmış olan devlet teşvikleri ve sübvansiyonlar harcama tutarlarından düşülür.

[49] C. İbiş, **Borçlanma Maliyetlerinin Muhasebeleştirilmesi,** MÖDAV Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi, Cilt:3, Sayı:4, Aralık 2001, s.5.

Standart'ta özellikli varlıkla ilişkili olarak özellikli varlığın amaçlandığı şekilde kullanıma ya da satışa hazır hale getirilmesi için gereken işlemlerin sadece o varlığın fiziki olarak inşasını kapsamadığı; bunun yanı sıra, fiziki inşaya başlamadan önce geçen teknik ve idari çalışmaları da kapsamına aldığı belirtilmektedir. Özellikli varlığın amaçlandığı şekilde kullanıma ya da satışa hazır hale getirilmesi için gereken işlemlere uzun bir ara verildiği zaman borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilmesi işlemine ara verilir. Ancak önemli nitelikteki teknik ve idari çalışmaların başlaması halinde aktifleştirme işlemine tekrar başlanır.

Özellikli varlığın amaçlandığı şekilde kullanıma ya da satışa hazır hale getirilmesi için gereken işlemler tamamen tamamlandığı zaman, borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilmesi işlemine son verilir. Özellikli varlıkla ilgili olarak fiziki inşa tamamlandığı takdirde o varlığın kullanıma ya da satışa hazır duruma geldiği kabul edilir. Özellikli varlık bağımsız kullanımlı bölümlerden oluşmakta ise, özellikli varlığın inşası sırasında bir bölümün kullanıma hazır hale getirilmesi o bölümle ilgili borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilmesi işlemine son verilir. Ayrıca özellikli varlıkla ilgili rutin idari faaliyetlerin devam etmesi ya da kullanımına hazır hale getirilmesini engelleyecek nitelikte dekorasyon ve benzeri küçük idari faaliyetlerin devamı fiziki inşanın tamamlanmadığı anlamına gelmemektedir.

2.4. IAS 23 VE TMS 23'ÜN BİRLİKTE DEĞERLENDİRİLMESİ

Son yıllarda ülkeler arasındaki sınırların kalkması ile işletmelerin uluslararası faaliyetleri artmakta ve sermaye hareketliliğinde yoğunlaşma yaşanmaktadır. Finansal piyasaların küreselleşmesi ile birlikte çokuluslu

şirketlerin ortaya çıkışı, küresel piyasalarda etkinliği ve rekabeti arttırmıştır. Uluslararası alanda ortaya çıkan bu gelişmeler paralelinde kaliteli, ortak, anlaşılabilir finansal bilgiye olan ihtiyaç artmıştır. Bu itibarla tüm dünyadaki muhasebe ve finansal raporlama uygulamalarında farklı düzenlemeleri uyumlu hale getirmek amacıyla tek bir muhasebe standardı seti kullanımı gerekliliği ortaya çıkmıştır.[50]

Muhasebe standartları, ülkelerin sınırlarını aşarak ve uluslararası bir kimlik kazanarak bugün tüm dünyada tek bir otorite olma yolundadır. Özellikle 1 Ocak 2005 tarihinden itibaren Avrupa Birliği'ne üye ülkelerde, hisse senetleri, borsalar ve diğer teşkilatlanmış piyasalarda işlem gören tüm işletmelerin konsolide finansal tablolarını uluslararası muhasebe standartları ile uyumlu hale getirerek yayımlamasının zorunlu hale getirilmesi çok iyi bir örnektir.

Uluslararası muhasebe standartları, işletmelerin bilgi yönetim süreçlerine ve raporlama süreçlerine, performans kriterlerine etki ettiğinden ve yönetim kararlarında önemli değişiklikler getirdiğinden büyük bir önem taşımaktadır.

Türkiye, finansal tablolara ilişkin uygulama birliği sağlamak, Türk şirketlerinin dünya piyasalarında kendilerini kabul ettirebilmelerini desteklemek, Türk şirketlerinin yabancı finansman kaynaklarına erişimini sağlamak ve yabancı şirketlerin Türkiye'deki yatırımlarını arttırmak amacıyla uluslararası muhasebe standartlarının Türkiye'de kullanılmasını benimsemiştir. Bu itibarla Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu (TMSK), Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu Vakfı (IASBF) arasında yapılan telif ve lisans anlaşmasının gereği olarak

[50] G. Gökçen, B. A. Akgül, C. Çakıcı, **Türkiye Muhasebe Standardı Uygulamaları**, İstanbul, Beta Basım Yayım Dağıtım, Ekim 2006, s.III.

TMSK tarafından resmi bir Türkçe çevirinin yapılması ve bunun Türk mevzuatı içerisinde yer alması öngörülmüştür.[51]

Türkiye muhasebe standartları, uluslararası muhasebe standartları ile tam uyumludur. Borçlanma Maliyetlerine İlişkin Türkiye Muhasebe Standardı (TMS 23) da UMS 23 ile tam uyumludur.

3. SERMAYE PİYASASI KURULU MEVZUATINA GÖRE BORÇLANMA MALİYETLERİ VE MUHASEBELEŞTİRİLMESİ

Sermaye Piyasası Kurulu (SPK), sermaye piyasasının güven, açıklık ve kararlılık içinde çalışmasını ve tasarruf sahiplerinin hak ve yararlarının korunmasını sağlamak amacıyla 1981 yılında 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu ile kurulmuştur. Sermaye Piyasası Kurulu, bağımsız, idari ve mali özerkliğe sahip düzenleyici bir kamu kurumudur.[52]

Sermaye Piyasası Kurulu kanunla kendisine verilen yetkiye dayanarak sermaye piyasasına menkul kıymet arz eden kuruluşların muhasebe ve raporlama sistemlerini düzenleyici hüküm ve standartları belirlemek amacıyla tebliğler yayınlamıştır.[53] SPK, borçlanma maliyetlerinin nasıl muhasebeleştirilmesi gerektiğini esasen XI seri numaralı tebliğlerinde, özellikle de Seri:XI, No:1 sayılı "Sermaye Piyasasında Mali Tablo ve Raporlara İlişkin İlke ve Kurallar Hakkında Tebliğ"de düzenlemiştir. Ancak söz konusu düzenlemeler ile Uluslararası Muhasebe Standartları ya da yeni adıyla Uluslararası Finansal Raporlama Standartları arasında

[51] http://www.pwc.com/extweb/challenges.nsf/docid, 01/09/2006.
[52] http://www.spk.gov.tr/Hakkinda/index.html?tur=gorevimiz, 22/12/2006.
[53] S. G. Başbozkurt, **a.g.e.**, s.83.

farklılıklar oluşmuştur.[54] Bu itibarla, SPK tarafından 15 Kasım 2003 tarihli ve 25290 sayılı Mükerrer Resmi Gazete'de yayımlanan "Sermaye Piyasasında Muhasebe Standartları Hakkında Seri:XI ve No:25 sayılı Tebliğ" düzenlemiştir. Söz konusu Tebliğ 1/1/2005 tarihinden itibaren sona eren ilk ara mali tablolardan geçerli olmak üzere, yayımı tarihinde yürürlüğe girmiştir. Tebliğ'in yürürlük tarihinden itibaren işletmeler, izleyen dönemlerle ilgili finansal tablolarını ve raporlarını anılan Tebliğ hükümlerine göre düzenlemektedirler.

Tebliğ'in Onuncu Kısmı, borçlanma maliyetlerinin muhasebeleştirilmesine ilişkin usul ve esasları belirlemektedir. Bu nedenle sermaye piyasası mevzuatına göre; borçlanma maliyetlerinin muhasebeleştirilmesinde bu kısım hükümleri uygulanmaktadır.

3.1. SERMAYE PİYASASINDA MUHASEBE STANDARTLARI HAKKINDA SERİ:XI VE NO:25 SAYILI TEBLİĞ HÜKÜMLERİNE GÖRE BORÇLANMA MALİYETİ VE ÖZELLİKLİ VARLIK KAVRAMI

Sermaye Piyasasında Muhasebe Standartları Hakkında Seri:XI ve No:25 sayılı Tebliğ'in Onuncu Kısmı, borçlanma maliyetlerinin muhasebeleştirilmesine ilişkin usul ve esasları belirlemektedir.

Borçlanma maliyetleri, borçlanılan fonlar nedeniyle katlanılan faiz ve diğer yükümlülükler olarak tanımlanmaktadır. Tanıma göre borçlanma maliyetlerinin kapsamını,

-Bankalardaki mevcut hesap bakiyelerini aşacak şekilde çekilen para tutarları ile kısa ve uzun vadeli borçlanmalara uygulanan faizler,

-Borçlanmalarla ilgili iskonto ve primlerin itfaları,

[54] http://www.spk.gov.tr/teblig/files/SeriXI_No25_gerekce.pdf, 22/12/2006.

-Borç anlaşmalarına ilişkin katlanılan ilave maliyetlerin itfaları,

-Finansal kiralama işlemlerine ilişkin finansman giderleri,

-Faiz maliyetlerinde bir düzeltme olarak dikkate alındığı sürece, yabancı para cinsinden borçlanmalar nedeniyle ortaya çıkan kur farkları oluşturmaktadır.[55]

Amaçlandığı şekilde kullanıma veya satışa hazır hale getirilmesi uzun süreyi gerektiren varlığa, özellikli varlık denilmektedir. Bu itibarla elde edildiklerinde amaçlandığı şekilde kullanıma veya satışa hazır olan varlıklar özellikli varlık değildir. Satılabilir hale getirilmesi uzun bir süreyi gerektiren stoklar, üretim tesisleri, enerji üretim tesisleri, yatırım amaçlı gayrimenkuller özellikli varlıklara örnek olarak gösterilebilir.[56] Bu yatırımlar dışında kalan diğer yatırımlar, imal edilmesi veya üretilmesi kısa süre alan, rutin şekilde imal edilen stoklar ile süreklilik arz edecek şekilde büyük miktarlarda üretilen stoklar özellikli varlık kapsamına girmemektedir.

3.2. SERMAYE PİYASASINDA MUHASEBE STANDARTLARI HAKKINDA SERİ:XI VE NO:25 SAYILI TEBLİĞ HÜKÜMLERİNE GÖRE BORÇLANMA MALİYETLERİNİN MUHASEBELEŞTİRİLMESİ

Sermaye piyasasında muhasebe standartları hakkında Seri:XI ve No:25 sayılı tebliğ, borçlanma maliyetlerinin tanımını yapmış ve içeriğini açıklamıştır. Anılan Tebliğ borçlanma maliyetlerinin muhasebeleştirilmesi ile ilgili olarak yöntemlerde ortaya koymuştur. Bu yöntemler temel yöntem ve alternatif yöntem olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

3.2.1. Temel Yöntem

Temel yönteme göre; borçlanma maliyetleri, katlanıldıkları dönem içerisinde gider olarak finansal tablolara yansıtılırlar. Bu hususa ilişkin uygulanan

[55] 15.11.2003 tarihli ve 25290 sayılı Mükerrer Resmi Gazete'de Yayımlanan Sermaye Piyasasında Muhasebe Standartları Hakkında Seri:XI No:25 Sayılı Tebliğ, md.234.
[56] **a.k.**, md.235.

muhasebe politikaları da finansal tabloların dipnotlarında açıklanır.[57] Tebliğe göre borçlanma maliyetleri hangi biçimde oluşursa oluşsun, oluştukları dönemde gider olarak muhasebeleştirilecektir.

3.2.2. Alternatif Yöntem

Alternatif yönteme göre; bir özellikli varlıkla doğrudan ilişkili borçlanma maliyetleri, doğrudan ilgili bulunduğu özellikli varlığın maliyetine dahil edilerek muhasebeleştirilir. Borçlanma maliyetlerinin ilgili özellikli varlığın maliyetinin bir parçası olarak aktifleştirilmesi için; ilgili özellikli varlık ileri bir zamanda işletmeye fayda sağlamalı ve maliyetinin güvenilir bir biçimde ölçülmesi gereklidir.[58]

Alternatif yönteme göre; özellikli varlıkla ilişkisi bulunan borçlanma maliyetleri, aktifleştirilecek olan borçlanma maliyetleridir ve ilgili özellikli varlığın maliyetinin bir unsuru olarak muhasebeleştirilir. Bunun dışında kalan borçlanma maliyetleri ilgili dönem içerisinde gider olarak muhasebeleştirilir.

Borçlanma maliyetleri işletme yönetimi tarafından alternatif yönteme göre muhasebeleştiriliyorsa; işletme, alternatif yöntemi tüm özellikli varlıklarla ilgili borçlanma maliyetlerinin tamamına uygulamak durumundadır çünkü muhasebenin "Tutarlılık Kavramı" benzer olay ve işlemlerde, kayıt düzenleri ile değerleme ölçülerinin değişmezliğini ve tekdüzeni öngörmektedir.[59]

3.2.2.1. Aktifleştirilebilir Borçlanma Maliyetleri

Bir özellikli varlığın elde edilmesi, inşası veya üretimi ile doğrudan ilgili olan borçlanma maliyetleri aktifleştirmeye uygun borçlanma maliyetleridir ve kolayca tespit edilebilmektedir. Ancak işletmenin finansman faaliyetinin belirli bir

---

[57] 15.11.2003 tarihli ve 25290 sayılı Mükerrer Resmi Gazete'de Yayımlanan Sermaye Piyasasında Muhasebe Standartları Hakkında Seri:XI No:25 Sayılı Tebliğ**,** md.236.
[58] **a.k.**, md.237.
[59] **Muhasebenin Temel Kavramları ve Tekdüzen Hesap Planı**, TÜRMOB Yayınları, Ankara, 1998, s.6.

merkezden yapıldığında ya da şirketler topluluğunun değişik faiz oranlarında borçlanmak amacıyla çeşitli borçlanma araçlarını kullandığı ve grup üyelerine çeşitli biçimlerde dağıtıldığı takdirde veyahut da yüksek enflasyon ya da döviz kurlarında önemli dalgalanmaların olduğu dönemlerde işletmelerin yabancı para cinsinden borçlandığı dönemlerde özellikli varlığın elde edilmesi ile ilgili borçlanma maliyetlerinin saptanması zordur.[60]

Aktifleştirme işlemi yapılırken; aktifleştirilecek borçlanma maliyetlerinin tutarı saptanırken, borçlanmaya ilişkin temin edilen fonlar şayet geçici yatırımlarda değerlendirildi ise yatırımlardan elde edilen gelirlerin bu maliyetlerden düşülmesi gereklidir. Ayrıca işletmenin genel amaçlı olarak borçlandığı durumlarda, aktifleştirmeye uygun borçlanma maliyetlerinin tutarı o varlığa dair yapılan harcamalara aktifleştirme oranı olarak bulunur. Aktifleştirme oranı, işletmenin özellikli varlığın elde edilmesi ile ilgili özel borçlanmalar haricinde o dönem boyunca borçlanmalara dair borçlanma maliyetlerinin ağırlıklı ortalamasıdır.[61]

3.2.2.2. Aktifleştirmeye Başlanması, Aktifleştirmeye Ara Verilmesi ve Aktifleştirmenin Sona Ermesi

Aktifleştirme işlemi özellikli varlığın amaçlandığı şeklinde kullanımına veya satışına hazır duruma getirilmesi için gerekli faaliyetler başladığında, borçlanma maliyetleri tahakkuk ettiğinde ve özellikli varlık için harcama yapıldığı anda başlar. Özellikli varlığın amaçlandığı şeklinde kullanımına veya satışına hazır duruma getirilmesi için gerekli faaliyetler, o varlığın fiziki inşasının öncesini de

[60] 5.11.2003 tarihli ve 25290 sayılı Mükerrer Resmi Gazete'de Yayımlanan Sermaye Piyasasında Muhasebe Standartları Hakkında Seri:XI No:25 Sayılı Tebliğ, md.238.
[61] **a.k.**, md.238.

sonrasını da kapsar. Özellikli varlık için yapılan harcamalar nakit ödemesi ve diğer varlıkların transferi ya da faiz gibi yükümlülükleri kapsamaktadır.[62]

Özellikli varlığın amaçlandığı şekilde kullanıma ya da satışa hazır duruma getirilmesi için fiili geliştirme faaliyetlerinin durduğu dönemlerde borçlanma maliyetlerinin muhasebeleştirilmesi işlemine ara verilir. [63]

Özellikli varlığın amaçlandığı şekilde kullanımına veya satışa hazır hale getirilmesi için gerekli faaliyetlerin tamamen bitirilmesi durumunda, aktifleştirme işlemine son verilir.[64]

[62] 5.11.2003 tarihli ve 25290 sayılı Mükerrer Resmi Gazete'de Yayımlanan Sermaye Piyasasında Muhasebe Standartları Hakkında Seri:XI No:25 Sayılı Tebliğ, md.240
[63] **a.k.**, md.241
[64] **a.k.**, md.242.

III. BÖLÜM

VERGİ USUL KANUNU'NA GÖRE BOÇLANMA MALİYETLERİ

Türk vergi mevzuatının temel taşlarından biri olan Vergi Usul Kanunu (VUK) hükümlerin borçlanma maliyetlerinin muhasebeleştirilmesi ile ilgili hükümler içermektedir. Ancak söz konusu hükümler borçlanma maliyetleri ile ilgili net ve açıklayıcı değildir. Borçlanma maliyetlerinin muhasebeleştirilmesi yöntemleri, işletmenin faaliyet ve sonuçlarının finansal tablolara doğru yansıtılmasını sağlayarak, işletmenin vergi yükümlülüklerini etkilediğinden vergi mevzuatında büyük bir önem taşımaktadır. Bu itibarla çalışmamızın üçüncü bölümünde borçlanma maliyetlerinin muhasebeleştirilmesi işlemlerini Vergi Usul Kanunu açısından inceleyeceğiz.

Borçlanma maliyetlerini inceleyebilmek için Vergi Usul Kanunu hükümleri yanı sıra tebliğlerini de incelemek gerekmektedir çünkü kanun hükümleri bu hususta yeterince net düzenleme yapmamıştır. Ancak VUK'un 262 nci maddesinde düzenlenmiş olan "Maliyet bedeli" kavramı, borçlanma maliyetleri için başlangıç noktası oluşturur. VUK'un "Değerlemenin tarifi" başlıklı 258 inci maddesine göre değerleme; iktisadi kıymetlerin değerlerinin güncel ve gerçek rakamlarla tespit edilerek vergi matrahının hesaplanmasıdır.[1] VUK'un 261 inci maddesinde değerleme ölçülerinin tanımları yapılmıştır. Bu değerleme; maliyet bedeli, borsa rayici, tasarruf değeri, mukayyet değeri, itibari değer, vergi değeri, rayiç bedel ve emsal bedel ve ücreti olarak sıralanmıştır.[2] Bu değerleme ölçülerinden borçlanma maliyetleri ile ilgili olan maliyet bedeli, iktisadi bir kıymetin satın alınması ya da değerinin arttırılması için yapılan ödemeler ile bunlarla ilgili yapılan tüm giderleri

---

[1] Vergi Usul Kanunu, md.258.
[2] **a.k.**, md.261.

kapsamaktadır.[3] Borçlanma maliyetlerinin muhasebeleştirilmeleri konusunda VUK'a göre maliyet bedeli ile değerlenmesi gereken maddi duran varlıklar ve stoklar ile finansal kiralamaya konu teşkil eden işlemlerin ayrı ayrı incelenmesi gereklidir.

1. MADDİ DURAN VARLIKLAR

Vergi Usul Kanunu'nun değerleme esaslarına ilişkin olarak "Gayrimenkul" başlıklı 269 uncu maddesinde; iktisadi işletmelerin sahibi oldukları gayrimenkullerin maliyet bedeli ile değerlenecekleri belirtilmektedir. Yine aynı maddenin devamında,

-Gayrimenkullerin mütemmim cüzuleri ve teferruatı,

-Tesisat ve makineler,

-Gemiler ve diğer taşıtlar,

-Gayrimaddi hakların

gayrimenkuller gibi maliyet bedelleri ile değerlenecekleri ifade edilmektedir.[4] Yine VUK'un "Gayrimenkullerde maliyet bedeline giren unsurlar" başlıklı 270 inci maddesinde, gayrimenkullerde hangi giderlerin maliyet bedeline ekleneceği belirtilmiştir. Bu madde hükmüne göre; makine ve tesisattan gümrük vergileri, nakliye ve montaj giderleri, noter, mahkeme, kıymet takdiri, komisyon ve tellaliye giderleri ile emlak alım ve özel tüketim vergileri maliyet bedelleri arasında sayılmıştır.[5]

Yukarıda sayılan maddeler ve açıklamaları dikkatle incelendiği takdirde maddi duran varlık edinmek amacıyla kullanılan kredilerden kaynaklanan faiz, kur farkı ve vade farkı gibi borçlanma maliyetleri VUK'ta açıkça belirli bir hükümle düzenlenmemiştir. VUK'un 270 inci maddesinde; borçlanma ile ilgili giderler,

[3] Vergi Usul Kanunu, md.262.
[4] **a.k.**, md.269.
[5] **a.k.**, md.270.

maliyeti oluşturacak giderler arasında sayılmamıştır. Borçlanma ile ilgili giderlerin maliyete mi dahil edileceği ya da doğrudan gider olarak sonuç hesaplarına mı aktarılacağı açıkça düzenlenmemiştir.[6] VUK'ta bu konuda yer alan belirsizliği Maliye Bakanlığı 27 Ocak 1985 tarih ve 18648 sayılı Resmi Gazete'de yayımladığı 163 Seri No'lu VUK Genel Tebliği ile çözmüştür.

163 sayılı VUK Genel Tebliği, maddi duran varlıklara ilişkin borçlanma maliyetlerini iki grup altında toplamıştır. Birinci grup, yatırımların finansmanında kullanılan kredilere ilişkin faizlerden oluşurken; ikici grup, döviz kredisi kullanılarak yurt dışından sabit kıymet ithal edilmesi durumunda bu kıymetlere ilişkin ortaya çıkan kur farklarından oluşmaktadır.

1.1. Yatırımların Finansmanında Kullanılan Kredilere İlişkin Faizler

Yatırımların tamamlanması genellikle uzun bir süre aldığından yatırım kredileri de uzun vadeli olmaktadırlar. Kullanılan kredilerle ilgili olarak yatırımcılar kredileri sağladıkları kaynaklara belli bir faiz ödemektedirler. Bu nedenle kullanılan yatırım kredilerine ilişkin hem yatırım döneminde hem de işletme döneminde faiz ödemeleri gündeme gelmektedir.[7] Yatırımların finansmanında kullanılan kredilere ilişkin faizler, 163 Seri No'lu Tebliğde; kuruluş dönemine ait olanlar ve işletme dönemine ait olanlar olmak üzere ikiye ayrılmıştır.

a)Kuruluş dönemi: Kuruluş dönemine ait olan faizler, maddi duran varlıklara ilişkin olarak yatırımların tamamlanması döneminde oluşan faiz ve benzeri

---

[6] M. Kaygusuzoğlu, **Sabit Kıymet Ediniminde Ortaya Çıkan Finansman Giderleri,** Yaklaşım Dergisi, Aralık 2003, Sayı:132, s. 2.

[7] B. Sarıgül, **Faiz Giderleri İle Kur farklarının Muhasebeleştirme Usulünün Vergi ve Sermaye Piyasası Mevzuatı Karşısındaki Durumu ve Dağıtılabilir Kar Üzerindeki Etkisi**, Yaklaşım, Şubat 2000, Sayı:86, s.109.

giderlerden oluşur.[8] Yatırımların finansmanında kullanılan kredilerle ilgili faizlerden kuruluş dönemine ait olanların sabit kıymetle birlikte amortisman yoluyla itfa edilmek üzere yatırım maliyetine eklenmesi gerekmektedir.[9]

Hatırlanacağı üzere bir önceki bölümde TMS 23 ve UMS 23'te tanımlanmış olan özellikli varlıklara ilişkin borçlanma maliyetlerinin ilgili varlığın maliyetine eklenerek muhasebeleştirileceği belirtilmişti. Bu itibarla yatırımların finansmanında kullanılan kredilere ilişkin kredilerin faizlerinden kuruluş dönemine ait olanların yatırım maliyetine eklenmesi hususunun muhasebe uygulaması ile örtüştüğünü söylemek yanlış olmayacaktır.

Yatırımların finansmanında kullanılan kredilerle ilgili faizlerden kuruluş dönemine ait olanlara örnek aşağıda yer almaktadır.

Örnek 6:

İşletme X bankasından 5 yıl vadeli 80.000 TL kredi sağlamıştır. Kredi bir inşaat makinesinin alımı ve montajı için kullanılacaktır. Bu krediye ilişkin yatırım döneminde hesaplanan faiz gideri 50.000 TL'dir.

Hesabın Adı	Borç	Alacak
780 FİNANSMAN GİDERLERİ	50.000	
400 BANKA KREDİLERİ		50.000
258 YAPILMAKTA OLAN YATIRIMLAR	50.000	
781 FİNANSMAN GİDERLERİ		50.000
YANSITMA H.		

[8] Y. K. Yalkın, **Borçlanma Maliyetlerinin Muhasebeleştirilme İlkeleri ve Yöntemleri (TMS 14)**, Muhasebe ve Denetime Bakış, Nisan 2000, s.9.
9 163 seri No'lu Vergi Usul Kanunu Tebliği, md.1.

Makinenin satın alınması sırasında gümrük gideri, taşıma gideri, sigorta gideri ve montaj olarak 200.000 TL harcanmıştır. Bu işlemlere ilişkin muhasebe kayıtlarının yapıldığı varsayımı altında; makine kullanıma hazır duruma geldiğinde şu kayıt yapılır:

Hesabın Adı	Borç	Alacak
253 TESİS MAKİNE VE CİHAZLAR	250.000	
258 YAPILMAKTA OLAN YATIRIMLAR		250.000

b)İşletme dönemi: İşletme dönemine ait olan faizler, maddi duran varlıklara ilişkin olarak yatırımların tamamlanıp aktifleştirilmesinden sonra bu varlıkla ilgili oluşan faiz ve benzeri giderlerden oluşmaktadır.[10] Yatırımların finansmanında kullanılan kredilerle ilgili faizlerden işletme dönemine ait olanların ilgili bulundukları yıllarda doğrudan gider yazılması ya da maliyete intikal ettirilmek suretiyle amortismana tabi tutulması gereklidir.[11] 163 Seri No'lu Tebliğ, işletme dönemine ait olan faiz giderlerini ikili bir ayırıma tabi tutmuştur. Bunlar ya ilgili bulundukları yılın dönem gideri olarak muhasebeleştirilerek o dönemin gelir tablosu hesaplarında yer alacaklar ya da aktifleştirilerek ilgili bulundukları yılın maddi duran varlığına elde edilme maliyetinin bir unsuru olarak muhasebeleştirileceklerdir. İşletme dönemine ilişkin faiz giderlerine örnek aşağıdaki gibidir.

Örnek 7:

B işletmesinin işletme dönemine ilişkin faiz giderlerinin 90.000 TL olarak hesaplanmıştır.

[10] Y. K. Yalkın, **a.g.e.**, s.9.
[11] 163 Seri No'lu Vergi Usul Kanunu Tebliği, md.1.

Faiz giderinin dönem gideri olarak muhasebeleştirilmesi:

Hesabın Adı	Borç	Alacak
780 FİNANSMAN GİDERLERİ	90.000	
400 BANKA KREDİLERİ		90.000

Faiz giderinin yatırım maliyetine eklenerek muhasebeleştirilmesi:

Hesabın Adı	Borç	Alacak
780 FİNANSMAN GİDERLERİ	90.000	
400 BANKA KREDİLERİ		90.000
253 TESİS MAKİNE VE CİHAZLAR	90.000	
781 FİNANSMAN GİDERLERİ YANSITMA H.		90.000

Yatırımların finansmanında kullanılan kredilere ilişkin faizlerden işletme dönemine ait olanlar için VUK'ta ikili bir düzenleme yapılmıştır. Bu ikili düzenlemeden işletme dönemine ait olan faizlerin ilgili bulundukları dönem gideri olarak muhasebeleştirilmesi, muhasebe uygulamalarına uygundur. Ancak faizlerin ilgili bulundukları yatırımların maliyetine eklenerek muhasebeleştirilmesi, muhasebe uygulaması açısından uygun değildir çünkü söz konusu yatırımlar işletme döneminde varlık haline gelmiştir. Muhasebe uygulamasında varlıklarla ilgili faiz giderleri ilgili bulundukları dönemin gideri olarak muhasebeleştirilirler.

1.2. Döviz Kredisi Kullanılarak Yurt Dışından Sabit Kıymet İthal Edilmesi Durumunda Bu Kıymetlere İlişkin Ortaya Çıkan Kur Farkları

Hem yurt dışından sağlanan nakit şeklindeki yatırım kredilerinde hem de yatırım malı ithal edilmesi durumunda yerli para ile yabancı paralar arasındaki kur değişikliklerinden dolayı, değerleme zamanında kur farkları ortaya çıkmaktadır. Esasen yatırım dönemleri uzun vadeli olduğundan kur farkları hem yatırım dönemini hem de işletme dönemini kapsamaktadır.[12] Bu itibarla döviz kredisi kullanılarak yurt dışından sabit kıymet ithal edilmesi durumunda bu kıymetlere ilişkin olarak ortaya çıkan kur farkları ile ilgili olarak 163 Seri No'lu Vergi Usul Kanunu Tebliği'nde; maddi duran varlığın yurt dışından ithal edilmesi sırasında aktifleştirilme tarihine kadar ortaya çıkan kur farkları ile yurt dışından ithal edilen maddi duran varlığın aktifleştirilmesinden sonra ortaya çıkan kur farkları olmak üzere ikili bir düzenleme yapılmıştır.

a)Sabit kıymetin iktisab edildiği dönem sonuna kadar ortaya çıkan kur farkları: Döviz kredisi kullanılarak yurt dışından sabit kıymet ithal edilmesi sırasında sabit kıymetin iktisap edildiği dönem sonuna kadar olan kur farklarının, kıymetin maliyetine eklenerek muhasebeleştirilmesi gereklidir. Bu husus ile ilgili örnek aşağıda sunulmuştur.

Örnek 8:

İşletme uzun badeli döviz kredisi kullanarak Z adlı bir makineyi varlıklarına dahil etmiştir. Makinenin iktisab edildiği dönem sonuna kadar ulaşan toplam kur farkı 65.000 TL'dir.

Hesabın Adı	Borç	Alacak
780 FİNANSMAN GİDERLERİ	65.000	
400 BANKA KREDİLERİ		65.000

[12] B. Sarıgül, **a.g.e.,** s.109.

253 TESİS MAKİNE VE CİHAZLAR	65.000	
781 FİNANSMAN GİDERLERİ YANSITMA H.		65.000

VUK'ta sabit kıymetin iktisab edildiği dönem sonuna kadar oluşan kur farklarının maliyete eklenerek muhasebeleştirileceği düzenlenmiştir. Bu düzenleme muhasebe uygulaması açısından değerlendirilecek olursa, sabit kıymet özellikli varlık niteliğinde bir kıymet ise kur farkının maliyete dahil edilmesi gereklidir. Ancak sabit kıymet özellikli varlık niteliğinde bir kıymet değilse kur farkının maliyete dahil edilmesi muhasebe uygulaması açısından uygun değildir.

b)Sabit kıymetin aktifleştirilmesinden sonra ortaya çıkan kur farkı: Yurt dışından ithal edilen maddi duran varlığın aktifleştirilmesinden sonra ortaya çıkan kur farklarının ya ait oldukları yıllarda doğrudan gider yazılarak ya da maliyete intikal ettirilerek amortisman yoluyla muhasebeleştirilmesi gereklidir.[13] Bu yöntemle muhasebeleştirmeye ilişkin aşağıda yer almaktadır:

Örnek 9:

İşletmenin daha önce satın aldığı makinenin işletmenin aktifine girdiği dönemden sonra ortaya çıkan kur farkı 37.000 TL'dir.

Söz konusu işlemde kur farkı ya dönem gideri olarak muhasebeleştirilecek ya da maliyete eklenerek muhasebeleştirilecektir. Kur farkının dönem gideri olarak muhasebeleştirilmesi:

Hesabın Adı	Borç	Alacak
780 FİNANSMAN GİDERLERİ	37.000	
400 BANKA KREDİLERİ		37.000

[13] 163 seri No'lu Vergi Usul Kanunu Tebliği, md.2

Kur farkının maliyete eklenerek muhasebeleştirilmesi:

Hesabın Adı	Borç	Alacak
780 FİNANSMAN GİDERLERİ	37.000	
400 BANKA KREDİLERİ		37.000
253 TESİS MAKİNE VE CİHAZLAR	37.000	
781 FİNANSMAN GİDERLERİ YANSITMA H.		37.000

Vergi Usul Kanunu'na göre; borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilmesine temel olarak alınan süre "hesap dönemi"dir. Maddi duran varlık ile ilgili tüm harcamalar, tamamlandığında ve kullanıma hazır hale geldiğinde maliyet bedeli ile aktifleştirilir. Varlık dönem içerisinde aktifleştirilse bile, aktifleştirmeden sonra ortaya çıkan borçlanma maliyetleri, o dönemin sonuna kadar ilgili maddi duran varlığın maliyetine ilave edilir. İlgili hesap döneminden sonra ortaya çıkan borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilmesi veya gider olarak yazılması işletmenin tercihine bırakılmıştır. Ancak işletmenin kendisine tanınan bu hakkın istenilen zamanda değiştirilip değiştirilemeyeceği hususu gündeme gelmektedir. Bu konuda Maliye Bakanlığı, bu hakkın istenilen zamanda değiştirilemeyeceğini, onun yerine

başlangıçta tercih yapılmasını ve bu tercihin en az iki yıl değiştirilmemesi gerektiğini düşünmektedir.[14]

Örnek 10: (Kuruluş dönemi borçlanma giderleri ile ilgili)

Bir tekstil işletmesi uzun vadeli borçlanarak 2006 yılında yurt dışından 300.000 TL değerinde tekstil makineleri ithal etmiştir. Makinelerin alışı ile ilgili ödenen gümrük vergisi, akreditif gideri, nakliye, sigorta ve montaj bedeli olarak toplam 80.000 TL harcama yapılmıştır.

Makinelerin alımı ile ilgili olarak kullanılan yabancı kaynaklar karşılığında yatırım dönemi boyunca 55.000 TL faiz ve 20.000 TL kur farkı hesaplanmıştır. Yatırım 2007 yılının Temmuz ayında tamamlanarak üretime başlamıştır.

Uzun vadeli borçlanılarak makine alınması nedeniyle doğan giderler için yapılması gereken kayıt:

Hesabın Adı	Borç	Alacak
258 YAPILMAKTA OLAN YATIRIMLAR	380.000	
400 BANKA KREDİLERİ		300.000
100 KASA		80.000

Yatırım dönemi boyunca finansman giderleri tahakkuk ettikçe yapılması gereken kayıt:

Hesabın Adı	Borç	Alacak
780 FİNANSMAN GİDERLERİ	75.000	
400 BANKA KREDİLERİ		75.000

[14] Maliye Bakanlığı'nın 10.05.1990 tarih ve KVK 22113-1335 sayılı Özelgesi.

Yatırım devam ettiği sürece her yatırım döneminin sonunda finansman giderinin yatırım maliyetine eklenmesi için yapılması gereken kayıt:

Hesabın Adı	Borç	Alacak
258 YAPILMAKTA OLAN YATIRIMLAR	75.000	
781 FİNANSMAN GİDERLERİ		75.000
YANSITMA H.		

Yatırımın tamamlanarak, üretime başlama durumuna gelindiğinde; makinenin alımı ile ilgili olarak ödenen fatura bedeli, yapılan çeşitli giderler ile finansman giderlerinin makinenin maliyeti olarak aktifleştirilmesi ile ilgili yapılması gereken kayıt:

Hesabın Adı	Borç	Alacak
253 TESİS MAKİNE VE CİHAZLAR	455.000	
258 YAPILMAKTA OLAN YATIRIMLAR		455.000

Örnek 11: (İşletme dönemi borçlanma giderleri ile ilgili)

Yukarıda sözü edilen tekstil işletmesinin işletme dönemine (Ağustos/Aralık 2007) ait faiz giderlerinin 70.000 TL, kur farklarının ise 15.000 TL olarak hesaplanmıştır.

İlgili VUK Genel Tebliği'nde, faiz giderleri ile kur farklarının ne şekilde işleme tabi tutulacağı konusunda farklı hükümler bulunduğu için, örneğin çözümü ayrı ayrı yapılmıştır.

Faiz Giderlerinin Dönem Gideri Olarak Kaydı:

Hesabın Adı	Borç	Alacak
780 FİNANSMAN GİDERLERİ	70.000	
400 BANKA KREDİLERİ		70.000

Dönem sonunda ilgili gelir tablosu hesabına aktarılması sırasında yapılacak kayıt:

Hesabın Adı	Borç	Alacak
661 UZUN VADELİ BORÇLANMA GİDERLERİ	70.000	
781 FİNANSMAN GİDERLERİ YANSITMA H.		70.000

Faiz Giderlerinin Varlığın Maliyetine Eklenmesi Kaydı:

Hesabın Adı	Borç	Alacak
780 FİNANSMAN GİDERLERİ	70.000	
400 BANKA KREDİLERİ		70.000

Dönem sonunda ilgili varlığın maliyetine aktarılması için yapılacak kayıt:

Hesabın Adı	Borç	Alacak
253 TESİS MAKİNE VE CİHAZLAR	70.000	
781 FİNANSMAN GİDERLERİ YANSITMA H.		70.000

Kur Farklarının Varlığın Maliyetine Eklenmesi: Aktifleştirilme tarihinden dönem sonuna kadar olan sürede ortaya çıkan kur farklarının da maliyete eklenmesi dışında bir yol bulunmadığından kur farkları ile ilgili olarak yapılması gereken kayıt:

Hesabın Adı	Borç	Alacak
780 FİNANSMAN GİDERLERİ	15.000	
400 BANKA KREDİLERİ		15.000

Dönem sonunda ilgili varlığın maliyetine aktarılması kaydı:

Hesabın Adı	Borç	Alacak
253 TESİS MAKİNE VE CİHAZLAR	15.000	
781 FİNANSMAN GİDERLERİ		15.000
YANSITMA H.		

2. STOKLAR

Vergi Usul Kanunu'nun "Emtia" başlıklı 274 üncü maddesinde; stokların hem satın alınma hem de imal edilmeleri durumunda maliyet bedeli ile değerlenecekleri belirtilmektedir.[15] VUK'un "İmal edilen emtia" başlıklı 275 inci maddesine göre; imal edilen emtianın maliyet bedeli; mamülün imal edilmesi için gerekli olan zorunlu hammadde bedelini, mamüle isabet eden işçilik bedelini, genel üretim giderlerinden mamüle isabet eden kısmı, genel yönetim giderlerinden mamüle düşen kısmı ve ambalaj giderlerini içermektedir.[16]

Satın alınan emtianın maliyet bedeli; satın alma bedelini, malın işyerine getirilmesi için ödenen nakliye ve sigorta giderlerini, ödenen alış komisyonlarını ve

[15] Vergi Usul Kanunu, md.274.
[16] **a.k.**, md.275.

eğer emtia ithal edilmiş ise gümrük vergilerini kapsamaktadır.[17] Bu itibarla stokların elde edilmeleri ile ilgili borçlanma maliyetleri, alınan kredilere ilişkin olarak tahakkuk eden kredi faizleri, vade farkları, alış komisyonları ve kur farklarıdır.[18]

Borçlanma maliyetlerinin satın alınan veya imal edilen emtiada VUK açısından nasıl değerleneceği ve sonuç hesaplarına nasıl intikal edeceği, genel olarak doğrudan gider mi yazılacağı ya da emtia maliyeti ile ilişkilendirilip dönem sonu hesabına mı atılacağı konusunda ortaya çıkan tereddütleri, Maliye Bakanlığı tarafından hazırlanan ve 02 Mart 1995 tarih ve 22218 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 283 seri No'lu VUK Genel Tebliği gidermiştir.[19] Söz konusu Tebliğ, stoklara ilişkin borçlanma maliyetlerini yurt içi borçlanma maliyetleri ve döviz kredilerinden kaynaklanan borçlanma maliyetleri olarak ikiye ayırmıştır.

a) Yurtiçi borçlanmalardan kaynaklanan borçlanma maliyetleri: İşletmelerin finansman sağlamak amacıyla yurtiçi bankalardan aldıkları krediler için ödedikleri faiz ve komisyon giderleri yurtiçi borçlanmalardan kaynaklanan borçlanma maliyetlerini oluşturur. 238 seri No'lu VUK Genel Tebliği'ne göre, işletmelerin ödedikler faiz ve komisyon giderlerinden dönem sonu stoklarına pay vermeleri zorunlu değildir. Bu itibarla işletmeler bu ödemelerini isterlerse doğrudan gider olarak kaydedebilecekler, isterlerse de bu giderlerin stokta bulunan emtiaya isabet eden kısmını maliyete dahil edeceklerdir.[20] Yurtiçi borçlanmalardan kaynaklanan borçlanma maliyetlerinin muhasebeleştirilmesine ilişkin örnek aşağıda yer almaktadır.

---

[17] Maliye Hesap Uzmanları Derneği, **Denetim, Vergi Revizyon Problem ve Çözümleri**, Ankara, 1999, Cilt:2.
[18] S. G. Başbozkurt, **Borçlanma Maliyetlerinin Muhasebeleştirilme İlkeleri, Yöntemleri ve Standartlar Açısından İncelenmesi**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2002, s.104.
[19] T. Beşe, **Finansman Giderlerinin Vergi Yasaları Karşısındaki Durumu**, Yaklaşım Dergisi, Aralık 1995, s.82.
[20] 238 seri No'lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği, B-Dönem Sonu Stoklarını Değerlemesi İle İlgili Hususlar.

Örnek 12

Bir tekstil işletmesi belli bir miktar hammadde satın almak için C bankasından aldığı krediye ilişkin 15.000 TL faiz ve 2.250 TL komisyon gideri ödemiştir.

Faiz ve Komisyon Giderlerinin Dönem Gideri Olarak Kaydı:

Hesabın Adı	Borç	Alacak
780 FİNANSMAN GİDERLERİ	17.250	
300 BANKA KREDİLERİ		17.250

Dönem sonunda ilgili gelir tablosu hesabına aktarılması sırasında yapılacak kayıt:

Hesabın Adı	Borç	Alacak
660 KISA VADELİ BORÇLANMA GİDERLERİ	17.250	
781 FİNANSMAN GİDERLERİ YANSITMA H.		17.250

Faiz ve Komisyon Giderlerinin Varlığın Maliyetine Eklenmesi Kaydı:

Hesabın Adı	Borç	Alacak
780 FİNANSMAN GİDERLERİ	17.250	
300 BANKA KREDİLERİ		17.250

Dönem sonunda ilgili varlığın maliyetine aktarılması için yapılacak kayıt:

Hesabın Adı	Borç	Alacak

150 İLK MADDE VE MALZEME	17.250	
781 FİNANSMAN GİDERLERİ		17.250
YANSITMA H.		

b) Döviz kredilerinden kaynaklanan borçlanma maliyetleri: Döviz kredileri ile emtia alımından kaynaklanan kur ve vade farkları, döviz kredilerinden kaynaklanan borçlanma maliyetlerin oluşturur. 238 seri No'lu VUK Genel Tebliği'nde; emtianın işletmenin stoklarına girme tarihine kadar oluşan kur farkları ile işletmenin stoklarında yer aldıktan sonra ortaya çıkan kur farkları olmak üzere ikili bir düzenleme yapılmıştır.

Söz konusu Tebliğ'e göre emtianın işletmenin stoklarına girdiği tarihe kadar oluşan kur farkları, maliyetin bir unsuru olarak muhasebeleştirilecektir. İşletmenin stoklarında yer aldıktan sonra ortaya çıkan kur farkları ise, ya ilgili bulundukları yıllara gider olarak yazılacak veya maliyetin bir unsuru olarak muhasebeleştirilecektir.[21] Döviz kredilerinden kaynaklanan borçlanma maliyetlerinin muhasebeleştirilmesine dair örnek aşağıda sunulmuştur.

Örnek 13:

X işletmesinin döviz kredisiyle satın aldığı ticari mallara ilişkin olarak malların işletme stoklarına girdiği tarihe kadar oluşun kur farkları 25.000 TL; stoklara girdiği tarihten sonra oluşan kur farkı gideri ise 12.225 TL'dir.

Malların işletme stoklarına girdiği tarihe kadar oluşan kur farları maliyete eklenerek muhasebeleştirilecektir.

Kur Farkının Varlığın Maliyetine Eklenmesi Kaydı:

[21] 238 seri No'lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği, B-Dönem Sonu Stoklarını Değerlemesi İle İlgili Hususlar.

Hesabın Adı	Borç	Alacak
780 FİNANSMAN GİDERLERİ	25.000	
300 BANKA KREDİLERİ		25.000

Dönem sonunda ilgili varlığın maliyetine aktarılması için yapılacak kayıt:

Hesabın Adı	Borç	Alacak
153 TİCARİ MALLAR	25.000	
781 FİNANSMAN GİDERLERİ YANSITMA H.		25.000

Malların işletme stoklarına girdiği tarihten sonra oluşan kur farkları ise ya maliyete eklenecek ya da gider olarak muhasebeleştirilecektir.

Kur Farkının Varlığın Maliyetine Eklenmesi Kaydı:

Hesabın Adı	Borç	Alacak
780 FİNANSMAN GİDERLERİ	12.225	
300 BANKA KREDİLERİ		12.225

Dönem sonunda ilgili varlığın maliyetine aktarılması için yapılacak kayıt:

Hesabın Adı	Borç	Alacak
153 TİCARİ MALLAR	12.225	
781 FİNANSMAN GİDERLERİ YANSITMA H.		12.225

Kur Farkının Dönem Gideri Olarak Kaydı:

Hesabın Adı	Borç	Alacak
780 FİNANSMAN GİDERLERİ	12.225	
300 BANKA KREDİLERİ		12.225

Dönem sonunda ilgili gelir tablosu hesabına aktarılması sırasında yapılacak kayıt:

Hesabın Adı	Borç	Alacak
660 KISA VADELİ BORÇLANMA GİDERLERİ	12.225	
781 FİNANSMAN GİDERLERİ YANSITMA H.		12.225

Stoklara ilişkin borçlanma maliyetleri ister yurt içi borçlanmalardan kaynaklansın ister döviz kredilerinden kaynaklansın, stoklar özellikli varlık kavramı ile örtüşmemekteyse muhasebe uygulaması açısından söz konusu borçlanma maliyetlerinin maliyete eklenmesi uygun değildir. Ancak stoklar özellikli varlık kavramı ile örtüşmekteyse borçlanma maliyetlerinin maliyete eklenmesi gereklidir.

Borçlanma maliyetlerinin vergi kanunları karşısındaki durumunu açıklayan 163 ve 238 sıra No'lu Vergi Usul Kanunu Tebliği'ni aşağıdaki tablo yardımı ile özetlemek mümkündür.

Tablo 1: 163 seri No'lu VUK Genel Tebliğine Göre Borçlanma Maliyetleri

FAİZ GİDERLERİ			KUR FARKLARI	
163 SERİ NO'LU	KURULUŞ DÖNEMİNDE (Varlığın Aktifleştirildiği Tarihe	İŞLETME DÖNEMİNDE (Varlığın Aktifleştirildiği	KURULUŞ DÖNEMİNDE (Varlığın Aktifleştirildiği Tarihe	İŞLETME DÖ İşletmeye Başlanıldığı Tarihten O Döne

VUKGENELTEBLİĞİNEGÖRE	Kadar)	Tarihten Sonra)	Kadar)	min Sonuna Kadar	
	Maliyete eklenmesi zorunludur.	Maliyete eklenebilir veya doğrudan gider yazılabilir.	Maliyete eklenmesi zorunludur.	Maliyete eklenmesi zorunludur.	

Kaynak: B.Sarıgül, **Faiz Giderleri İle Kur Farklarının Muhasebeleştirme Usulünün Vergi ve Sermaye Piyasası Mevzuatı Karşısındaki Durumu Ve Dağıtılabilir Kar Üzerindeki Etkisi** ,Yaklaşım Dergisi, Şubat 2000, Sayı:86, s.111

Tablo 2: 238 seri No'lu VUK Genel Tebliğine Göre Borçlanma Maliyetleri

	FAİZ GİDERLERİ	KUR FARKLARI	
238 SERİN	Ya doğrudan gider olarak yazılacak	İŞLETMENİN STOKLARINA GİRDİĞİ	İŞLETMENİN STOKLARINDA KALDIKT

O'LUVUKGENELTEBLİĞİNEGÖRE	yada stokta bulunan emtiaya isabet eden kısmı maliyete dahil edilir.	TARİHE KADAR	AN SONRA
		Maliyete eklenmesi zorunludur.	Maliyete eklenebilir veya doğrudan gider yazılabilir.

3. FİNANSAL KİRALAMA İŞLEMLERİ

Şirketlerin faaliyetlerini sürdürebilmeleri için ihtiyaç duydukları fon miktarı her geçen gün artmaktadır. Yeterli sermaye birikimi olmayan ancak likidite sıkıntısı yaşamak istemeyen ya da kısa vadeli borçlanmak istemeyen işletmeler alternatif bir yöntem olarak finansal kiralamayı tercih etmektedirler.[22]

[22] Y. Gerçek, **Finansal Kiralama İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi**, Yaklaşım Dergisi, Aralık 2005, Sayı:29, s.546.

Finansal kiralama, varlıkların borçla edinilmesini sağlayan orta vadeli bir finansman çeşidi olarak tanımlanabilir.[23] Finansal kiralama, yatırımcıların gereksinim duydukları yatırım mallarına kendi imkanları ile sahip olması yerine bunları bir finansal kiralama şirketine aldırarak özel bir sözleşme ile kendisine kiralanmasını sağlayan bir yöntemdir.[24]

Finansal kiralama işlemleri, mevzuatımıza 10 Haziran 1985 tarihli ve 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanunu ile girmiştir. Bu kanun, finansman sağlamaya yönelik finansal kiralamayı düzenlemek amacıyla yayımlanmıştır. Ancak daha sonra uluslararası muhasebe standartlarına uyum çerçevesinde 24 Nisan 2003 tarih ve 25088 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 4842 sayılı Kanunla düzenleme yapılmıştır.[25] Bu itibarla 01 Haziran 2003 tarihine kadar 3226 sayılı kanuna tabi iken bu tarihten sonra yapılan finansal kiralama işlem ve sözleşmeleri 4842 sayılı Kanunla yapılan düzenlemelere tabi olmaktadır.

3226 sayılı Finansal Kiralama Kanunu hükümlerine göre, finansal kiralama işlemi bir sözleşmedir. Sözleşmede kiraya veren ve kiracı olmak üzere iki taraf vardır. Kanuna göre, kiraya veren anonim şirket biçiminde örgütlenmelidir. Kiracı için herhangi bir düzenleme yapılmamıştır. Taraflar kiralama bedelini ve ödeme seçeneklerini serbestçe belirleyebilmektedirler. Kiralama işlemi bitene kadar kira işlemine konu olan varlık kiraya veren şirketin aktifinde yer almaktadır. Bu nedenle finansal kiralama ile ilgili teşviklerden kiraya veren şirket yararlanmaktadır. Kiralama işlemine konu olan varlık için amortismanı kiraya veren şirket ayırmaktadır. Kiracı sadece kira taksitlerinin tamamını gider olarak

[23] A. T. Altıntaş, **Son Düzenlemeler Çerçevesinde Kiraya Veren ve Kiracı Açısından Finansal Kiralama İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi,** Mali Çözüm, Ocak-Şubat-Mart 2004, Sayı:66, s.171.
[24] M. A. Köteli, **Karşılaştırmalı Hukuk ve Türk Hukukunda Finansal Kiralama,** 1991, s.5.
[25] B. Üstünel, **Finansal Kiralama İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi**, Vergi Dünyası Dergisi, Ekim 2003, Sayı:266, s.4.

kaydetmektedir.[26] 3226 sayılı Kanun hükümlerine göre; finansal kiralama sözleşmeleri muhasebeleştirilmemekte, sadece düzenlenen kira faturaları gider olarak kayda alınmaktadır.[27] 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanunu hükümleri, 01/07/2003 tarihine kadar olan finansal kiralama sözleşmeleri için geçerlidir.

1 Temmuz 2003 tarihinden sonraki finansal kiralama sözleşmelerinde geçerli olmak üzere 24 Nisan 2003 tarih ve 25088 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 4842 sayılı Kanunla Vergi Usul Kanunu'na mükerrer 290 ıncı madde eklenmiştir. VUK'ta yapılan bu düzenleme ile finansal kiralama faaliyetleri ile diğer kiralama faaliyetlerinin kapsamı birbirinden ayrılmış ve finansal kiralama; herhangi bir iktisadi kıymetin mülkiyetine sahip olmaktan kaynaklanan tüm riskler ile yükümlülüklerin kiracıya bırakıldığı kiralama sözleşmesi olarak tanımlanmıştır.[28]

4842 sayılı Kanunla Vergi Usul Kanunu'na eklenen mükerrer 290 ıncı madde ile finansal kiralama ve finansal kiralama konusu iktisadi kıymetlerin değerlenmesi ve muhasebeleştirilmesi işlemlerine yeni bir boyut getirilmiştir.[29] 4842 sayılı Kanunla Vergi Usul Kanunu'na eklenen mükerrer 290 ıncı madde ile finansal kiralamaya konu olan iktisadi varlığı kiraya veren kiralamaya konu olan varlığın maliki olmaya devam edecek ancak o varlığın amortismanı kiracı tarafından ayrılacaktır. Kiracı iktisadi kıymetin amortismanını hak olarak aktifleştirecektir. Ayrıca kiracı bu varlığın amortismanını ayırırken yeniden değerlemeye tabi tutacaktır. Kiracı finansal kira sözleşmesine göre borçlandığı kira bedelinin net bugünkü değerini hak olarak aktifleştirecek ancak hak olarak aktifleştirilecek kısım

---

[26] A. Tuğlu, Ö.Atilla, **Finansal Kiralama İşlemleri**, Yaklaşım Yayıncılık, Ekim 2005, s.124.
[27] E. Sağlam, **Finansal Kiralama İşlemlerinde Faiz ve Kur Farklarının Tabi Tutulacağı İşlem**, Yaklaşım, Ocak 2006, Sayı:157, s.130.
[28] 213 Sayılı Vergi Usul Kanunu, md. mükerrer sayılı 290.
[29] N. Tanış, **Finansal Kiralamada Anapara ve Taksit Tutarlarının Hesaplanması ve Muhasebeleştirilmesi,** Yaklaşım Dergisi, Ekim 2005, Sayı:154, s.198.

ile toplam ödenecek tutar arasındaki farkı finansman gideri olarak, dönemsellik ilkesine göre muhasebeleştirecektir.[30] Kiraya veren ise kira tutarı içerisinde yer alan faiz tutarını ayrıştırarak bu tutarı dönemsellik ilkesine göre muhasebeleştirecektir.[31]

Finansal kiralama işlemlerinin muhasebeleştirilmesine örnek aşağıda sunulmuştur.

Örnek 14:

A Anonim Şirketi'nin bir finansal kiralama şirketinden finansal kiralama sözleşmesi ile edinmiş olduğu iktisadi kıymete ilişkin bilgilere aşağıdaki gibidir. [32]

Finansal kiralama tarihi: 01.01.2006

Faiz oranı: %50

Kira süresi: 5 yıl

Kira ödemelerinin bugünkü değeri: 8.683 TL

Ödenecek kira taksitleri: 5.000 TL

Finansal kiralama işlemi sonucunda finansal kira bedeli ödemelerinin anapara ve faiz ödemlerine dair tablo:

Ödeme tarihi	Ödenecek kira bedeli	Kira taksidindeki faiz tutarı	Anapara tutarı	Kira ödemelerinin bugünkü de	F

[30] A. Tuğlu, Ö.Atilla, **a.g.e.**,s.129.
[31] 213 sayılı Vergi Usul Kanunu, md. mükerrer sayılı 290.
[32] A. Tuğlu, Ö.Atilla, **a.g.e.,** s.161, örnek aynen alınmıştır.

				ğeri	
01.01.2006				8.683	
31.12.2006	5.000	4.342	658	8.025	5
31.12.2007	5.000	4.012	988	7.037	5
31.12.2008	5.000	3.519	1.481	5.556	5
31.12.2009	5.000	2.778	2.222	3.333	5
31.12.2010	5.000	1.667	3.333	0	5
	25.000	16.317	8.683		

Bu bilgiler ışığında;

a) Finansal kiralama şirketinin muhasebe kayıtları:

Hesabın Adı	Borç	Alacak
253 TESİS MAKİNE VE CİHAZLAR	8.683	
102 BANKALAR		8.683
(1/1/2006 tarihinde Kiralama konusu varlığın satın alınması)		
120 ALICILAR	5.000	
220 ALICILAR	20.000	
124 KAZANILMAMIŞ FİNANSAL KİRALAMA FAİZ GELİRLERİ		4.342
		11.975
224 KAZANILMAMIŞ FİNANSAL KİRALAMA FAİZ GELİRLERİ		8.683
253 TESİS MAKİNE VE CİHAZLAR		
(1/1/2006 tarihinde iktisadi kıymetin kiralanması)		

31/12/2005 tarihinde kira taksitlerinin gelir kaydedilmesi:

Hesabın Adı	Borç	Alacak
102 BANKALAR	5.000	
124 KAZANILMAMIŞ FİNANSAL KİRALAMA FAİZ GELİRLERİ	4.342	
120 ALICILAR		5.000
600 YURT İÇİ		4.342

SATIŞLAR		

31/12/2006 tarihinde 224 numaralı hesapta yer alan kazanılmamış finansal kiralama gelirlerinden 4.012 TL duran varlık halinden dönen varlık haline yine aynı şekilde 220 numaralı Alıcılar hesabında yer alan 5.000 TL tutarındaki duran varlık, dönen varlık haline gelmektedir:

Hesabın Adı	Borç	Alacak
120 ALICILAR	5.000	
224 KAZANILMAMIŞ FİNANSAL KİRALAMA FAİZ GELİRLERİ	4.012	
220 ALICILAR		5.000
124 KAZANILMAMIŞ FİNANSAL KİRALAMA FAİZ GELİRLERİ		4.012

b) A Anonim Şirketi'nin muhasebe kayıtları:

01/01/2006 tarihi itibari ile iktisadi kıymetin kiralanması:

Hesabın Adı	Borç	Alacak
260 HAKLAR	8.683	
302 ERTELENMİŞ FİNANSAL KİRALAMA BORÇLANMA MALİYETLERİ	4.342	
	11.975	
402 ERTELENMİŞ FİNANSAL KİRALAMA BORÇLANMA MALİYETLERİ		5.000
301 FİNANSAL KİRALAMA İŞLEMLERİNDEN BORÇLAR		20.000
401 FİNANSAL KİRALAMA İŞLEMLERİNDEN BORÇLAR		

31/12/2006 tarihinde kira taksitlerinin gider kaydı:

Hesabın Adı	Borç	Alacak
301 FİNANSAL KİRALAMA İŞLEMLERİNDEN BORÇLAR	5.000	
780 FİNANSMAN GİDERLERİ	4.342	
302 ERTELENMİŞ FİNANSAL KİRALAMA BORÇLANMA MALİYETLERİ		4.342
102 BANKA		5.000

401 ve 402 numaralı hesaplarda yer alan tutarların uzun vadeli yabancı kaynaklardan kısa vadeli yabancı kaynaklara alınan kısmı için 31/12/2006 tarihinde yapılması gereken kayıt:

Hesabın Adı	Borç	Alacak
302 ERTELENMİŞ FİNANSAL KİRALAMA BORÇLANMA MALİYETLERİ.	4.012,34	
401 FİNANSAL KİRALAMA İŞLEMLERİNDEN BORÇLAR	5.000	
301 FİNANSAL KİRALAMA BORÇLANMA MALİYETLERİ		5.000
402 ERTELENMİŞ FİNANSAL KİRALAMA BORÇLANMA MALİYETLERİ		4.012,34

SONUÇ

İşletmelerin borçlanma yoluyla elde ettikleri fonlara ilişkin olarak katlandıkları faiz, kur farkı, komisyon, vade farkı, borçlanmalarla ilgili iskonto ve primlerin itfaları ve finansal kiralamalara ilişkin borçlanma maliyetleri gibi yükümlülüklere borçlanma maliyetleri denilmektedir. İşletmelerin borçlanma maliyetlerinin belirlenmesi ve muhasebe sistemine uygun olarak kaydedilmesi büyük bir önem taşımaktadır. Borçlanma maliyetinin muhasebe kayıtlarına yansıtılması, işletmenin ödemesi gereken vergi miktarını, karlılığını ve başarısını etkilemektedir. Borçlanma maliyetlerinin saptanması ve muhasebeleştirilmesi yöntemleri; 23 No'lu Uluslararası Muhasebe Standardı'nda (IAS 23), 23 No'lu Türkiye Muhasebe Standardı'nda, sermaye piyasası mevzuatında ve vergi mevzuatımızda düzenlenmiştir.

Borçlanma maliyetlerinin muhasebeleştirilmesine dair uluslararası muhasebe standardı (IAS 23), Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi tarafından 1 Ocak 1995 tarihinde ve bu tarihten sonra başlayan hesap dönemlerinde hazırlanan finansal tablolara uygulanmak üzere oluşturulmuştur. Standart'ta, yabancı kaynak maliyetleri tanımlanmış ve muhasebeleştirilme yöntemleri açıklanmıştır. Standard'a göre borçlanma maliyetleri, oluştukları anda gider olarak muhasebeleştirilir. Ancak Standart'ta alternatif bir uygulama olarak özellikli varlıkların satın alınması, inşası ve üretimi ile direkt olarak ilgili borçlanma maliyetleri, ilgili özellikli varlığın maliyetine eklenebilmektedir.

Borçlanma Maliyetlerine İlişkin Türkiye Muhasebe Standardı (TMS 23), 9 Ekim 2005 tarih ve 25988 sayılı Resmi Gazete'de Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu tarafından yayımlanarak 31 Aralık 2005 tarihinden sonra başlayan hesap

dönemlerinden sonra geçerli olmak üzere yayımlandığı tarihte yürürlüğe girmiştir. TMS 23, borçlanma maliyetlerinin net olarak tanımı yapmış ve kapsamını çizmiştir. TMS 23 aynı zamanda borçlanma maliyetlerinin oluştukları anda gider olarak muhasebeleştirileceğini belirtmiştir. Ancak Standart'ta alternatif bir uygulama olarak özellikli varlıkların satın alınması, inşası ve üretimi ile direkt olarak ilgili borçlanma maliyetleri, ilgili özellikli varlığın maliyetine eklenebilmektedir. TMS 23, esasen Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu ile Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi Vakfı arasında yapılan telif ve lisans anlaşmasının gereği olarak IAS 23'ün resmi Türkçe çevirisidir. TMS 23'ün IAS 23'ün çevirisi olmasının nedeni; Türkiye'nin, finansal tablolara ilişkin uygulama birliği sağlamak, Türk şirketlerinin dünya piyasalarında kendilerini kabul ettirebilmelerini desteklemek, Türk şirketlerinin yabancı finansman kaynaklarına erişimini sağlamak ve yabancı şirketlerin Türkiye'deki yatırımlarını arttırmak isteğidir. Türkiye muhasebe standartları, uluslararası muhasebe standartları ile tam uyumlu olduğundan Borçlanma Maliyetlerine İlişkin Türkiye Muhasebe Standardı (TMS 23) UMS 23 ile aynı hükümleri taşımaktadır.

Vergi mevzuatımız, borçlanma maliyetleri ve muhasebeleştirilme aşamalarını çok kesin bir şekilde belirlememiştir. Vergi mevzuatı hükümleri duran varlıklar, stoklar ve finansal kiralama işlemleri ile ilgili olan borçlanma maliyetlerinin muhasebeleştirilmesinde farklı uygulamalar öngörmektedir. Borçlanma maliyetleri ve muhasebeleştirilme yöntemleri işletmelerin vergisel yükümlülüklerini ve karını etkilemektedir. Bu nedenledir ki vergi mevzuatının borçlanma maliyetleri ile ilgili hükümlerinin düzgün bir biçimde toparlanması gerekmektedir. Bu toparlama işlemi yapılırken 23 No'lu Türkiye Muhasebe

Standardı hükümlerinden yararlanılması faydalı olacaktır çünkü söz konusu standardın hükümleri hem uluslararası standartlar ile tam uyumlu, hem de kolay anlaşılır, yalın ve esnektir.

Sermaye piyasasında muhasebe standartları hakkında Seri:XI ve No:25 sayılı tebliğ, borçlanma maliyetlerinin tanımını yapmış ve içeriğini açıklamıştır. Anılan tebliğ, borçlanma maliyetlerinin muhasebeleştirilmesi ile ilgili olarak yöntemler de ortaya koymuştur. Bu yöntemler, 23 No'lu Türkiye Muhasebe Standardı ile uyumludur. Bu itibarla Türkiye'de, finansal tablolara ilişkin uygulamalarda uyum ve tutarlılık sağlanmasıyla işletmelere büyük kolaylıklar sağlanmaya başlanmıştır. Vergi mevzuatındaki dağınıklığın giderilmesiyle de bu uyum ve tutarlılık bütünlük kazanacaktır.

KAYNAKÇA

KİTAPLAR

Akdoğan Nalan, Tenker Nejat, **Finansal Tablolar ve Mali Analiz Teknikleri**, Genişletilmiş 6. Baskı, Gazi Kitabevi, Kasım 1998.

Akgüç Öztin, **Finansal Yönetim**, İstanbul, Avcıol Basım Yayım, 1994.

Akgül Başak Ataman, Akay Hüseyin, **Uluslararası Muhasebe Standartları ve Türkiye'de Uygulama Etkinliğine İlişkin Bir Araştırma**, 2. Baskı, İstanbul, Türkmen Kitabevi, 2004.

Bağcı Hamdi, **Ulusal Muhasebe Standartları ve Uluslararası Standartlarla Uyum**, XVII. Türkiye Muhasebe Kongresi (10-12 Ekim 2002/İstanbul) Bildiriler Kitabı.

Berk Niyazi, **Bankacılığın Dışa Açılması ve Dış Kredi İlişkiler**i, YKB A.Ş. Yayınları No:4, İstanbul, 1999.

Berk Niyazi, **Finansal Yönetim,** 3. Baskı, İstanbul, Turhan Kitabevi, 1998.

Bozkurt Nejat, **Muhasebe Denetimi,** İstanbul, Alfa ve Aktüel Kitabevleri, 1998.

Brigham Eugene F., Çev:Özdemir Akmut ve Halil Sarıaslan, **Finansal Yönetimin Temelleri**, Ankara, Ankara Üniversitesi Rektörlüğü Yayınları No:222, 1999, cilt:1.

Buljevich Esteban C., Park Yoon S., **Project Financing and The International Financial Markets**, Springer, 1999.

Büker Semih, **Finansal Yönetim**, Eskişehir, A.Ö.F. Yayınları, 1997.

Büyük Larousse Sözlük Ansiklopedisi, Cilt:8, İstanbul, Milliyet Yayınları, 1986.

Can Halil, Tuncer Doğan, Ayhan Doğan Yaşar, **Genel İşletmecilik Bilgileri**, 12. Baskı, Ankara, Siyasal Kitabevi, Ocak 2001.

Ceylan Ali, **İşletmelerde Finansal Yönetim**, Ankara, İmge Kitabevi, 1999.

Clarke Roger G., **Options and Futures:A Tutorial**, Blackwell Publishing, 2000.

Demir Ahmet, **Tekdüzen Muhasebe Sistemi,** İstanbul, Çağdaş Yayınevi, 1995.

Ercan Metin Kamil, Ban Ünsal, **Finansal Yönetim**, Gazi Kitabevi, Ocak 2005.

Erkuş Hakan, **IAS 33 ve TMS 33'e Uyumlu Olarak Hisse Başına Kazancın Hesaplanması,** Yaklaşım Yayıncılık, Eylül 2006, Sayı:165.

Erol Cengiz, **İşletmelerde Finansal Yönetim**, Ankara, İmge Kitabevi, 1999.

Gerhard G. Mueller, Gernon Helen, **Accounting: An International Perspective, A Supplement to Introductory Accounting Textbooks**, Irwın, Homewood, 1987.

Gmür Charles J., **Forfaiting Credit Swisse Publications**, Zurich, 1986.

Gökçen Gürbüz, Akgül Başak Ataman, Çakıcı Cemal, **Türkiye Muhasebe Standardı Uygulamaları**, İstanbul, Beta Basım Yayım Dağıtım, Ekim 2006.

Hashemian Robert Vahid, **Financial Markets**, Robert Hashemina, 2001.

Haugen R. A., **Modern Invesment Theory**, London, Prentice Hall, 1986.

Hauthakker Hendrik Samuel, Williamson Peter J., **The Economics of Financial Markets**, Oxford University Press US, 1996.

Hull John C., **Options Futures and Other Derivatives**, Second Edition, Prientice Hall Inc.,1993.

Karatepe Yalçın, **Türev Piyasaları**, A.Ü. SBF Yayını, Yayın No:587.

Kieso E. Donald, Weygandt Jerry, **Intermediate Accounting**, Sixth Edition, Newyork, John Wiley And Sons Inc., 1989.

Kim Sug H., Kim Kenneth A., Kim Seung H., **Global Corporate Finance**, Fifth Edition, Blackwell Publishing, 2002.

Kishalı Yunus, Işıklar Sadi, **Maliyet Muhasebesi ve Maliyet Hesapları**, İstanbul, Beta Yayınları, 1999.

Koç Yalkın Yüksel, **Genel Muhasebe**, Gözden Geçirilmiş 11. Bası, Ankara, Turhan Kitabevi, 1998.

Kolb Robert W., Overdahl Jim, **Financial Derivatives**, Third Edition, John Wiley and Sons, 2002.

Kotar Erhan, Dokur Şükrü, **İşletmelerin Mali İşlemleri ve Muhasebeleştirilmesi**, Alfa Yayınları, Ocak 2002.

Köteli M. Argun, **Karşılaştırmalı Hukuk ve Türk Hukukunda Finansal Kiralama,** 1991.

MacMenamin Jim, **Financial Management**, London and New York, Routledge(UK), 1999.

Maliye Hesap Uzmanları Derneği, **Denetim, Vergi Revizyon Problem ve Çözümleri**, Ankara, 1999, Cilt:2.

Mucuk İsmet, **Modern İşletmecilik**, 12. Basım, İstanbul, Türkmen Kitabevi, 2000.

Muhasebenin Temel Kavramları ve Tekdüzen Hesap Planı, TÜRMOB Yayınları, Ankara, 1998.

Müftüoğlu Tamer, **İşletme İktisadı**, Ankara, Turhan Kitabevi, 1999.

Options Institude, **Options**, Third Edition, McGraw-Hill Professional, 1999.

Özdemir Muharrem, **Finansal Yönetim**, 2. Baskı, İstanbul, Türkmen Kitabevi, 1999.

Petzell Todd E., **Financial Future and Options**, Qurum Boks, 1989.

Sağlam Necdet, **Bölümsel Raporlama ve Uygulaması**, Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Yayınları, No:1282, 2001.

Shim K. Jae, Siegel G. Joel, **Financial Management**, Second Edition, Barron's Educational Series, 2000.

Toroslu Vefa, **Leasing İşlemleri ve Muhasebesi**, Ankara, Beta Basım Yayım, Ocak 2000.

Tuğlu Ali, Atilla Özkan, **Finansal Kiralama İşlemleri**, Yaklaşım Yayıncılık, Ekim 2005.

Van Horne James, **Financial Management and Policy**, Ninth Edition, New Jersey, Prentice Hall, 1993.

Yükçü Süleyman, Durukan Banu, Özkol Erdal, Yücel Tülay, Baklacı Hasan, Evrim Pınar, Kutay Nilgün, Özkan Serdar, Susmuş Türker, Tükenmez Mine, **M.S.U.G.T'ye Göre Finansal Yönetim**, İzmir, Vizyon Yayınları, 1999.

MAKALELER

Altıntaş A. Taylan, **Son Düzenlemeler Çerçevesinde Kiraya Veren ve Kiracı Açısından Finansal Kiralama İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi**, Mali Çözüm, Ocak-Şubat-Mart 2004, Sayı:66, (S.171-192).

Ayıkoğlu Figen, **Finansman Giderleri İle İlgili Yasal Düzenlemeler ve Uluslararası Muhasebe Standartları ile Muhasebe Temel Kavramları Açısından İncelenmesi**, MÖDAV Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi, 99/2, (S.95-108).

Bayazıtlı Ercan, **TMS-12 Kur Değişim Etkilerinin Muhasebeleştirilmesi Standardına Göre Yabancı Para Birimine dayalı İşlemleri**

Muhasebeleştirilmesi, Muhasebe ve Denetime Bakış, Ocak 2003, Yıl:3, Sayı:8 (S.15-22).

Beşe Tayfun, **Finansman Giderlerinin Vergi Yasaları Karşısındaki Durumu**, Yaklaşım Dergisi, Aralık 1995, Sayı:36, (S.82-84).

Erkan Mehmet, **Yeni Bir Finansman Aracı Barter**, Vergi Dünyası Dergisi, Ocak 2000, Sayı:221, (S.92-103).

Gerçek Yasin, **Finansal Kiralama İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi**, Yaklaşım Dergisi, Aralık 2005, Sayı:156, (S.546-558).

İbiş Cemal, **Borçlanma Maliyetlerinin Muhasebeleştirilmesi,** MÖDAV Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi, Cilt:3, Sayı:4, Aralık 2001, (S.1-9).

Kaygusuzoğlu Mehmet, **Sabit Kıymet Ediniminde Ortaya Çıkan Finansman Giderleri,** Yaklaşım Dergisi, Aralık 2003, Sayı:132, (S.190-199).

Kaynak Harun, **Finansal Kira Giderlerinin Maliyetlerle İlişkisi**, Yaklaşım, Ankara, Haziran 2000, Sayı:90, (S.137-142).

Özkan Azzam, **Karşılıklar ve Muhasebe Uygulamaları**, Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Sayı:16, (S.179-202).

Sağlam Erdoğan, **Finansal Kiralama İşlemlerinde Faiz ve Kur Farklarının Tabi Tutulacağı İşlem**, Yaklaşım, Ocak 2006, Sayı:157, (S.130-133).

Sarıgül Bülent, **Faiz Giderleri İle Kur farklarının Muhasebeleştirme Usulünün Vergi ve Sermaye Piyasası Mevzuatı Karşısındaki Durumu ve Dağıtılabilir Kar Üzerindeki Etkisi**, Yaklaşım, Şubat 2000, Sayı:86, (S.109-113).

Sayılgan Güven, **Kiralama İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi**, Muhasebe ve Denetime Bakış, Ocak 2001, Yıl:1 Sayı:3, (S.107-130).

Sönmez Feriştah, **14 No'lu Türkiye Muhasebe Standardı Borçlanma Maliyetlerinin Muhasebeleştirilmesi**, Yaklaşım, 2003, Sayı:129,130, (S.179-185; 185-188).

Şakrak Münir, **Finansman Giderlerinin Muhasebeleştirilmesi**, Vergi Sorunları Dergisi, Sayı:106, (S.154-162)

Tanış Nalan, **Finansal Kiralamada Anapara ve Taksit Tutarlarının Hesaplanması ve Muhasebeleştirilmesi,** Yaklaşım Dergisi, Ekim 2005, Sayı:154, (S.198-201).

Türkot Mustafa, **Finansal Muhasebede Uluslararası Standartlar**, Yaklaşım Dergisi, Nisan 2005, Sayı:148 (S.40-46).

Üstündağ Saim, **Muhasebe Standartları Oluşturulması Süreci,** Muhasebe ve Denetime Bakış, Nisan 2000, Yıl:1 Sayı:1, (S.1-12).

Üstünel Bülent, **Finansal Kiralama İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi**, Vergi Dünyası Dergisi, Ekim 2003, Sayı:266,(S.4-10).

Yalkın Yüksel Koç, **Borçlanma Maliyetlerinin Muhasebeleştirilme İlkeleri ve Yöntemleri (TMS 14)**, Muhasebe ve Denetime Bakış, Nisan 2000, Yıl:1 Sayı:1, (S.31-57).

Yalkın Yüksel Koç, **Muhasebe Standartları ve Türkiye Uygulaması**, MÖDAV Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi, Cilt:2 Sayı:1, Mart 2000, (S. 1-18).

DİĞERLERİ

02.03.1995 tarih ve 22218 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 238 seri No'lu Vergi Usul Kanunu Tebliği.

09.11.2005 tarih ve 25988 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Borçlanma Maliyetlerine İlişkin Türkiye Muhasebe Standardı (TMS 23) Hakkında Tebliğ Sıra No:9.

01.11.2005 tarih ve 25983 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Devlet Teşviklerinin Muhasebeleştirilmesi ve Devlet Yardımlarının Açıklanması Hakkında Tebliğ Sıra No:8.

10.01.1961 tarih ve 10703 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 213 sayılı Vergi Usul Kanunu.

20.10.2005 tarih ve 25972 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Muhasebe Politikaları, Muhasebe Tahminlerinde Değişiklikler ve Hatalara İlişkin Türkiye Muhasebe Standardı (TMS 8) Hakkında Tebliğ Sıra No:5.

15.11.2003 tarih ve 25290 sayılı Mükerrer Resmi Gazete'de Yayımlanan Sermaye Piyasasında Muhasebe Standartları Hakkında Seri:XI No:25 Sayılı Tebliğ.

27.01.1985 tarih ve 18648 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 163 seri No'lu Vergi Usul Kanunu Tebliği.

818 sayılı Borçlar Kanunu.

Başbozkurt Sümeyye Gökçen, Borçlanma Maliyetlerinin Muhasebeleştirilme İlkeleri, Yöntemleri ve Standartlar Açısından İncelenmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2002.

http://www.bankeuropa.com/InvestmentPortal/FinancialDictionary, 30/04/2007

http://www.fider.org.tr/pageStructure.aspx, 10/02/2007.

http://www.fortis.com.tr/bilgibankasi/finans_sozlugu_b.jsp, 09/10/2006.

http://www.spk.gov.tr/Hakkinda/index.html/tur/gorevimiz,29/12/2006.

http://www.turmob.org.tr/uluslararasi/IASB.doc, 05/08/2006.

Kaplan Cafer, Finansal Yenilikler ve Piyasalar Üzerine Etkileri: Türkiye Örneği, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasi Araştırma Genel Müdürlüğü Tartışma Tebliği No: 9910, Nisan 1999, www.tcmb.gov.tr/research/discus/dpaper42.pdf, 13.12.2004.

Maliye Bakanlığı'nın 10.05.1990 tarih ve KVK 22113-1335 sayılı Özelgesi.

Uslu Selçuk, Muhasebe Standartları Yüksek Öğretimde Öğrenciye Hangi Aşamada Verilebilir; Bir Örnek: ABD Uygulaması, Muhasebe Öğretim Üyeleri Bilim ve Dayanışma Vakfı Bülteni, Sayı:9, Ocak 1998.

ÖZET

İşletmeler faaliyetlerini devam ettirebilmek için kaynaklara ihtiyaç duyarlar. Bu kaynaklar işletmelerin özsermayelerini ve yabancı kaynaklarını oluşturur. Yabancı kaynaklar, kredi kuruluşlarından, para ve sermaye piyasalarından ya da ticaret ilişkisinde bulunulan yaptıkları işletmelerden sağlanabilir. Söz konusu yabancı kaynaklar borç adı altında değerlenirler.

İşletmelerin borçlanma yoluyla elde ettikleri kaynaklara ilişkin katlandıkları faiz, komisyon ve vade farkı gibi yükümlülüklere borçlanma maliyeti adı verilir. Borçlanma maliyetlerinin muhasebeleştirilmesi, işletmenin karını etkileyeceğinden üzerinde önemle durulması gereken bir konudur.

Borçlanma maliyetlerinin muhasebeleştirilmesi yöntemleri, 23 numaralı Türkiye Muhasebe Standardı, Vergi mevzuatı ve Sermaye piyasası mevzuatında düzenlenmiştir. Ülkemizde borçlanma maliyetleri ile ilgili olarak mevcut bulunan yasal düzenlemelerin hepsinde benzer bir anlayış hakimdir. Her üç düzenleme de temelde birbiri ile uyumlu ve tutarlı hükümlere sahiptir. Ancak vergi mevzuatı amaç farklılığı taşıdığından farklı düzenlemeler içermektedir. Vergi mevzuatındaki dağınıklığın giderilmesiyle bu düzenlemelerdeki uyum ve tutarlılık bir bütünlük kazanacaktır.

ABSTRACT

Companies need funds in order to continue their functions.These funds constitute capitals and credits of companies. The companies can assure credits from finance companies, financial markets, capital markets and the other companies which they trade with. These credits are called borrowings.

The interest on overdrafts and borrowings, exchange differences on foreign currency borrowings, commissions on borrowings are called borrowing costs. Since the borrowing costs in accounting may affect the profit of the company, there should be an emphasize on this issue.

The methods of borrowing costs take place in Turkish Accounting Standart, named "Accounting of Borrowing Costs" number 23, tax-legislation regulation and Capital Markets Board of Turkey regulation. In our country legal arrangements related to borrowing costs have similar belief. Every three regulations basically have appropriate conditions with each other. But tax-legislation constitutes different regulations owing to its different target. The integrity of this consistency and harmony will be able to be gained by the way the revision of the muddle in tax regulations.